

Go Ithuta Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa (1996)

Molaotheo wa Afrika Borwa o swere melao ya maemo a godimo a naga ya Afrika Borwa. Melao ye e godimo ka maemo, go feta a mopresidente, a godimo ga dikgorotshoko tša godimo gape a ka godimo ga a mmušo.

Melao ye e lego Molaotheong wa naga, e hlaloša ka mokgwa wo batho ba swanetšego go swarana ka gona, gape le gore ba na le ditokelo dife le maikarabelo afe kgahlanong le batho ba bangwe. Molaotheo wa naga o swanetše go re šireletša ka moka gona bjale, o be o tle o šireletše bana ba rena ka moso.

Re se le bale mo re tšwago.

Re se ke ra bušetša diphošo tša moo re tšwago.

Molaotheo wa rena o re thuša go akanya le go aga bokamoso bjo bokaone bja rena ka moka.

Rena, batho ba Afrika Borwa;

Re elelwa ditlhokatoka tša rena tša maloba;

Re hlompha bao ba ilego ba hlokošetšwa toka le tokologo nageng ya gaborena;

Re hlompha bao ba ilego ba katanela go aga le go hlabolla naga ya gaborena; ebile

Re dumela gore Afrika Borwa ke ya batho bohle ba ba dulago go yona; re re ngata e tee le ge re fapana ka ditšo.

Ka fao, ka baemedi ba rena bao ba kgethilwego ntle le kgapeletšo, re amogela molaotheo wo bjalo ka molaomogolo wa Repabliki gore re tlo—

Fodiša diphapano tša kgale mme re bope setšhaba seo se theilwego godimo ga dikelo tša temokrasi, toka setšhabeng le ditokelomotheo tša batho;

Aga motheo wa setšhaba se se lokologilego sa temokrasi moo mmušo o theilwego godimo ga thato ya batho gomme moagi yo mongwe le yo mongwe a šireleditšwego ke molao;

Kaonafatša khwalithi ya bophelo bja baagi ka moka le go lokolla bomakgoni bja motho yo mongwe le yo mongwe; le go

Aga Afrika Borwa ye e kopanego ya temokrasi yeo e ka kgonago go tšea maemo a yona a maswanedi bjalo ka setšhaba se se ikemetšego ka noši ditšhabeng tša lefase ka bophara.

Nyaka ditokelo tša gago bjalo ka Moafrika Borwa gomme o be le maikarabelo a go šireletša ditokelo tša ba bangwe.

Tseba molao wa ditokelo tša gago le Molao wa Maikarabelo.

*E ke Morena a ka boloka setšhaba sa gešo.
Nkosi Sikelel' iAfrika. Morena boloka setšhaba sa heso.
God seën Suid-Afrika. God bless South Africa.
Mudzimu fhatutshedza Afurika. Hosi katekisa Afrika.*

Workbooks available in this series:

- Grade R (in all official Languages);
- Literacy/Home Language Grades 1 to 6 (in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 1 to 3 (in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 4 to 9 (in Afrikaans and English);
- Life Skills Grades 1 to 3 (in all 11 official Languages); and
- Grades 1 to 6 English First Additional Language.

E boeleditšwe ebile e sepelelana le CAPS

SEPEDILELEME LA GAE – Mphato wa 5 Puku ya 2

ISBN 978-1-4315-0108-3

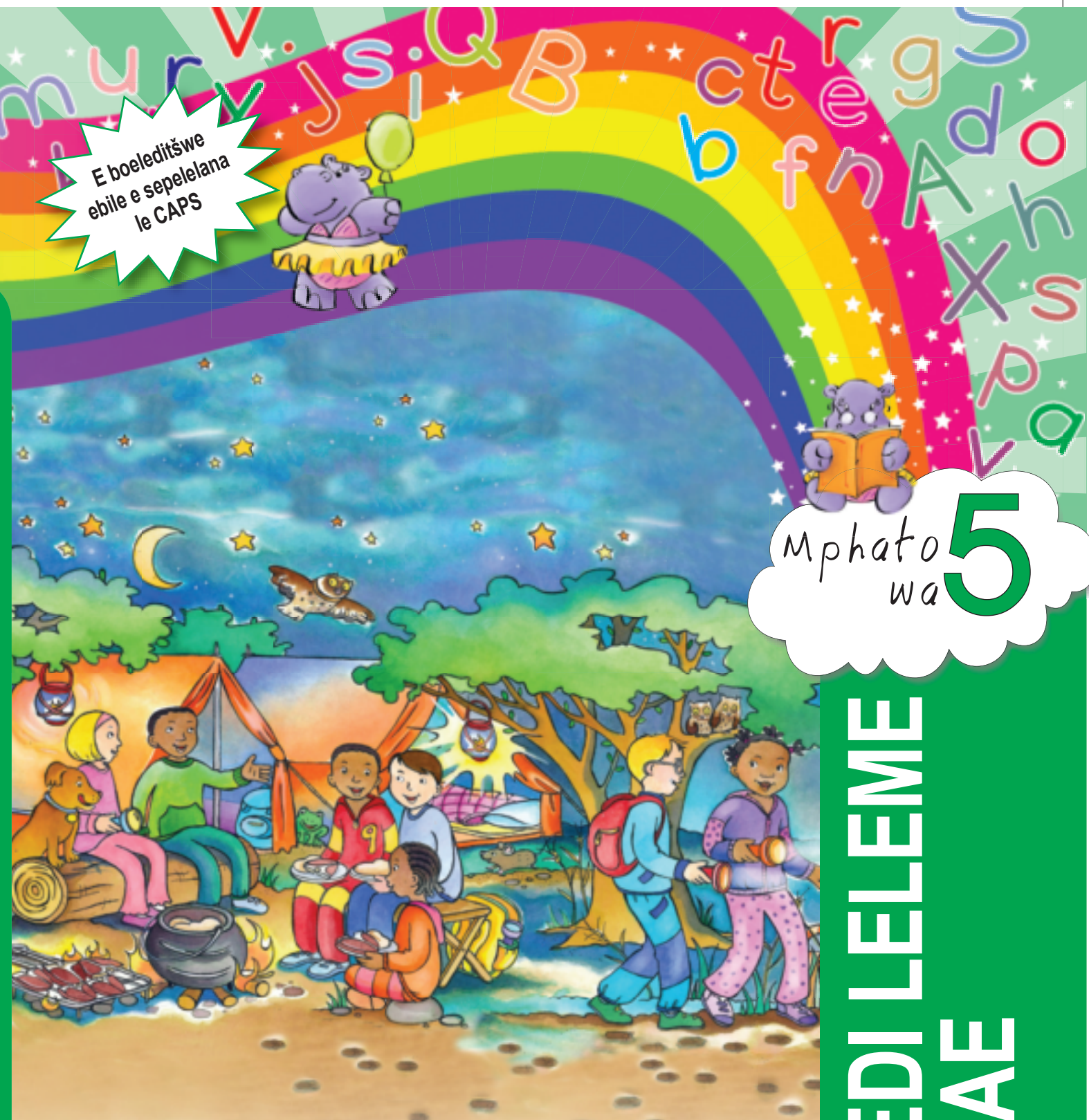

ISBN 978-1-4315-0108-3

9 781431 501083

SEPEDI HOME LANGUAGE
GRADE 5 – BOOK 2
TERMS 3 & 4
ISBN 978-1-4315-0108-3
THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.
14th Edition

Leina:

Phapoši:

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SEPEDILELEME
LA GAE

Puku ya 2
Kotara ya
3 & 4

Mdi. Angie Motshekga,
Tona ya Thuto ya
Motheo

Ngk. Reginah Mhaule,
Motlatša-Tona wa Thuto
ya Motheo

Dipukutšhomo tše di tšweleditšwe go thuša bana ba Afrika Borwa ka tlase ga boetapele bja Tona ya Thuto ya Motheo, Mdi. Angie Motshekga, le Motlatša-Tona wa Thuto ya Motheo, Ngk. Reginah Mhaule.

Rainbow Workbooks di bopa karolo ya mohlwaela wa tsenogare woo maikemišetšo a wona e lego go kaonafatša mošomo wa barutwana ba Afrika Borwa bao ba lego mephatong ye tshela ya mathomo. Projeke ye, bjalo ka ge e le ye nngwe ya dinepokgolo tša Dithulaganyo tša go Diragatša tša Mmušo, e kgonne go diragala ka thekgo ya mašeleng a go tšwa, ka ntle le go kgokgona go Sešegotlotlo sa Bosetšhaba. Se se kgontšhitše Kgoro go dira dipukutšhomo tše, ka maleme ka moka a semmušo, ka ntle ga gore Kgoro e lefe.

Re hutša gore barutiši ba tla holega ka dipuku tše mošomong wa bona wa tšatši ka tšatši wa go ruta, le go kgonthiša gore barutwana ba kgona go fetša lenanethuto. Re hlokometše gore re hlahle barutiši ditirong ka moka ka go tsenya maswao a ditaetši ao a laetšago seo morutwana a swanetšego go se dira.

Re tloga re hutša gore bana ba tla ipshina ka go dira mešomo ye e lego ka mo dipukwaneng tše ge ba dutše ba gola, ba ithuta, le gore wena, morutiši, o tla ipshina le bona mo lethabong la go ithuta. Re kganyogela lena, barutiši, le barutwana ba lena, katlego, ka tšhomišo ya dipukutšhomo tše.

Tshepedišo ya go ngwala

Peakanyo

Tšea sephetho mabapi le hlogo ya gago. Bolela le sehlopha sa gago gore o kgoboketše dikgopolo. Šomiša mmepe wa monagano go otlolla dikgopolo tša gago ka ga thulaganyo, baanegwa le tikologo.

Mokgwarinyo

Ngwala mokgwarinyo wa gago wa mathomo. Gopola batheeletši, sebopego le temana ye nngwe le ye nngwe.

Boeletša

Bala mokgwarinyo wa gago ka tsitsinkelo gomme o hwetše ditshwayatshwayo go tšwa go barutwana le morutiši.

Rulaganya

Rulaganya ka go lebelela ka šedi mopeleto le maswaodikga. Ngwala ditokišo tša mošomo wa mokgwarinyo.

Gatiša

Ngwalolla ka bothakga mošomo wa mokgwarinyo wo o badilwego wa ba wa badišišwa gore o tšweletše sengwalwa sa gago sa mafelelo sa go hloka diphošo.

Mphato wa

5

L e l e m e

l a g a e

KA SEPEDI

Puku ye ke ya:

SEPEDI

Puku ya

2

TLHAHLO YA GO ŠOMIŠA PUKUTŠHOMO YE

Šomiša Pukutšhomo ye gammogo le methopo ye mengwe. Lebelela SEPHOLEKE(CAPS) sa sehlopha sa gare sa Leleme la gae.

Re a go amogela mo go Pukutšhomo ya Leleme la gae la Sehlopha sa gare.

Maikemišetšo a Kgato ya Leleme la gae la sehlopha sa gare ke go tšwetša pele bokgoni bja polelo ya barutwana ka go kgokagano bjo bo nyakegago maemong a leago le go tšweletša pele mabokgoni a bona a go kwešiša dithuto tše di lego bohlokwa dithutong ka moka tša lenanethuto. Re hutša gore Pukutšhomo ye, e tla go tšwela mohola ge o tšweletša pele mabokgoni a, a barutwana ba gago.

Pukutšhomo ye e rulagantšwe go ya ka leboo la bekepedi la SEPHOLEKE(CAPS). O tla hwetša kakaretšo ya seo se swanetšego go rutwa mo go ye nngwe le ye nngwe ya dibeke tšeo tše pedi, mo matlakaleng a, 1, 35, 69 le la 103 a Pukutšhomo ye. Leboo le lengwe le le lengwe la bekepedi le hlophilwe go akaretša mabokgoni a polelo a mane:

A re boleleng

1 Go theeletša le Go bolela (Bomolomo) – Diiri tše 2 mo go leboo la bekepedi

Barutwana ba swanetše go hwetša dibaka tša kgafetšakgafetša go tšweletša pele mabokgoni a go kgoni Go theeletša le Go bolela gore ba kgone go kgoboketša tshedimošo, go rarolla mathata le go tšweletša dikgopolo le tebelelo ya dilo. Pukutšhomo e na le mešongwana ye mmalwa ya go akaretša ya go bolela le go theeletša yeo o ka e oketšago go kgonthiša gore barutwana ba ba le sebaka se sentši sa go ithuta go bolela.

A re baleng

2 Go bala le Go bogela – Diiri tše 5 mo go leboo la bekepedi

SEPHOLEKE(CAPS) se nyaka gore barutwana ba bale le go bogela dingwalo tše itšego le mehuta ya go fapana ya dingwalo mo go leboo le lengwe le le lengwe la bekepedi. Se se akaretša go bala: dikanegelokopana, dinonwane, dikanegelo tša maitemogelo a gago, mangwalo, diemeile, ditsenywa ka go pukutšatši, tiragatšo, diathekele tša dikuranta, diathekele tša dikgatišobaka, dipoledišano tša radio, theto, ditemana tša go kgodiša, dipapatšo, ditaelo, ditaetšo le ditshepetšo. Godimo ga fao, SEPHOLEKE se nyaka gore barutwana ba bale dingwalo tša tshedimošo tša diswantšho: mebepe, ditšhate, mananeo, dithalwa, mebepe ya monagano, ditšhate tša boso, diphoustara, ditsebišo, diswantšho le kerafo. O tla hwetša mohuta wo wa dingwalo ka bontši ka mo go Pukutšhomo ye. SEPHOLEKE(CAPS) se laetša tshepetšo ya go bala ya dikgato tše, go balelapele, go bala le go bušetša go bala.

O tla hwetša ditlhalošo ka diswantšho tša go ba le mohola mabapi le tshepedišo ya go bala mo letlakaleng la ka gare la mathomong la puku ye.

A re ngwaleng

3 Go ngwala le Go hlagiša – Diiri tše 4 mo go leboo la bekepedi

SEPHOLEKE(CAPS) se nyaka gore barutwana ba fiwe sebaka kgafetšakgafetša sa go ithuta go ngwala mabapi le diteng tša go fapana. Pukutšhomo ye e na le mekgwa ya go ngwala ye mmalwa le dithulaganyo tša go hlopholla mokgwa wa go hlagiša dingwalo tša go ngwalwa, tša go bonwa le tša bopatlalatsintši. O tla hwetša mokgwa wa go hlaloša ka diswantšho tshepedišong ya go ngwala mo letlakaleng la mafelelo la bokagare bja khabara ya Pukutšhomo.

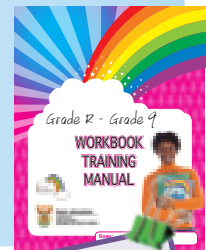

A re ngwaleng

4 Dibopego le melao ya tšhomišo ya polelo – Iri e 1mo go leboo la bekepedi

SEPHOLEKE(CAPS) se fa lenaneo la Dibopego le melao ya tšhomišo ya polelo tšeo di swanetšego go rutwa mpatong wo mongwe le wo mongwe.

Pukutšhomo e akaretša mešongwana ye itšego mo go leboo la bekepedi ye nngwe le ye nngwe. Mo gontši mešongwana ye e akaretša 'temošo' yeo go yona go hlalošwago karolo ya polelo ye itšego.

Go hwetša tlhahlo ye nngwe, hle lebelela mošupatsela wa Pukutšhomo.

LELEME LA GAE

Morero wa 5: Mehufa ya dingwalwa ya go fapana

Dikanegelo

Kotara ya 3: Dibeke 1 – 2

65 Nako ya go bala 2

Go bolela ka ga padi.
Go šupa moanegwa, thulaganyo le molaetša.
Go bala setsopolwa se se tšwago mo go padi.
Go fa tshwayotshwayo ka ga hlogo ya setsopolwa.
Go šupa tebelelo.

66 Dikamano 4

Go ngwala temana ya go ba le hlogo le mafoko a go e thekga.
Go ngwala kakaretšo.
Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.
Go šomiša mašalašupi.
Go šupa ditlhalošo tša tshwantšhanyo.

67 Go sekaseka puku 6

Go boledišana ka ga baanegwa, thulaganyo le tikologo ya puku.
Go bala tshekatsheko ya puku.
Go araba dipotšišo ka ga tshekatsheko.
Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.
Go ngwala mafoko ka go šomiša mantšu ao a tšwago go temana..

68 Go ngwala tshekatsheko 8

Go ngwala tshekatsheko ka go šomiša sebopego se se filwego.
Go fetola madiri a lefatile go a iša go madiri a lebjale.
Go ngwala mafoko ka go šomiša makopanyi a maleba.
Go arola mantšu go ya ka dinoko.

69 Go ngwala ka go pukutšatši 10

Go bolela ka ga pukutšatši.
Go bala pukutšatši.
Go araba dipotšišo ka ga ditsenywa tša pukutšatši.
Go šupa phapano gare ga padi, taodišophelo le ditsenywa tša pukutšatši.
Go šupa madiri a lefatile le mantšu a go kopanya.
Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.

70 A re hlagišeng dilo 12

Go ngwala tshekatsheko o šomiša sebopego.
Go šomiša mahlaodi, mahlathi le

makopanyi go hlama mafoko.
Go šomiša mašalathuo.

71 Taodišo ya Nelson Mandela 14

Go boledišana ka ga diphapano gare ga boitaodišophelo le taodišophelo.
Go boledišana ka ga diphapano gare ga padi, ditsenywa tša pukutšatši le taodišophelo.
Go bala setsopolwa go tšwa go taodišophelo.
Go araba dipotšišo ka ga taodišophelo.
Go šupa mahlalošetšagottee.
Go šupa dintlhakgolo le dintlha tša go thekga ka go temana.
Laetša ditlhalošo tša mantšu le tša dikafoko.
Go fa kgopolo.
Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.

72 Taodišophelo 16

Go ngwala taodišophelo ka ga mogwera.
Go ngwala tshedimošo ka tatelano.
Go šomiša maswaodikga.
Go šomiša diema le dika.

Dingwalwa tša tshedimošo Kotara ya 3: Dibeke 3 – 4

73 Boipiletšo bja papatšo 18

Go bolela ka ga mahlakore a go bapatša.
Go boledišana ka ga papatšo.
Go bala papatšo ka ga phadišano ya go hlama papatšo.
Go araba dipotšišo tše di itšego tše di theilwego godimo ga papatšo.
Go bala papatšo ka go e fetiša mahlo ka lebelo.

74 Hlama papatšo 20

Go beakanya, go hlama le go rulaganya papatšo.
Go šupa dikhutsofatšo.
Go ngwala sebopego sa maleba sa dikgato tša go bapetša tša mahlaodi.
Go tsenya maswaodikga a a latelago mo mafokong: fegelwana le ditsebjana.

75 Diyo, diyo tše di rategago! 22

Go bolela ka ga motswako wa mmamoratwa.
Go bala papatšo ka ga diyo tše di lego magare ga difihlolo le letena.
Go araba dipotšišo tše di theilwego

godimo ga papatšo.
Go ngwala mafoko ka poleloseboledi.

76 Papatšo ya nose ya go dira todi 24

Go beakanya papatšo ya todi ya nose.
Go hlama papatšo ka go šomiša mantšu le dikafoko tše itšego.
Go ngwala mafokonolo.

77 Teatere ya bana 26

Go bolela ka diphapano gare ga paesekopo le tšweletšo ye go bonwaga baanegwa ba diragatša bophelong bja nnete.
Go boledišana ka ga tšweletšo ye ba e bonego gomme a hlohleletša sehlopha gore se ye go e bona.
Go bala papatšo ka tiragatšo ya teatere.
Go araba dipotšišo ka ga papatšo.
Go hlalošo ditlhalošo tša dikafoko.

78 Sengwalwana sa ka sa teatere 28

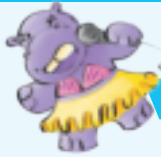
Go beakanya papatšo ka ga tiragatšo/papadi ya sekolo.
Go ngwala papatšo ka ga tiragatšo ya sekolo.
Go rulaganya papatšo.
Go šupa madiri le mahlathi.

79 Phadišano ya go thopa khomphutha 30

Go boledišana ka ga go tsenela diphadišano.
Go bolela ka ga bohlokwa bja dikhomphutha.
Go bala papatšo ye e lego mabapi le go hlama khomphutha ye mpsha ya go fapana le tše dingwe.
Go araba dipotšišo ka ga papatšo.
Go nyalanya dikafoko le mantšu ao a šomišitšwego mo go papatšo.

80 Moakanyetšo wa ka 32

Go šupa ditlhalošo tša dikafoko tše di šomišitšwego mo go papatšo.
Go ngwala ka bokopana tlhalošo ya moakanyetšo wa gago wa khomphutha.
Go feleletša mafoko ka go ngwala sebopego sa maleba sa lediri.
Go beakanya, go hlama le go rulaganya papatšo ye e lego ya phadišano.

A re boleleng

Botša ba mphato ka ga padi yeo o e balago. kgonthišiša gore o ba botša leina la padi, gore baanegwa ke bo mang, go direga eng ka mo pading, molaetša wa padi, le gore ke ka lebaka la eng o nagana gore batho ba ba lego ka phapošingborutelo ya lena ba swanetše go bala padi yeo.

A re baleng

Go ya go ile Leruarua

Sarah Lean

Rakgolo o gogela dikota tša go hudua ka seketswaneng ge re dutše re batamela meetse a go phadima go fihla ge re kgeregela ka leribeng. Ka moka re be re beile menwana ya rena melomong ya rena, re sa nyake go botšana gore re homole, ka gore re homotše, ebile re nagana ka go swana. Ga ke tsebe gore Rakgolo o be a bone eng, ke be ke tseba fela gore ke a mo tshepa.

“Na o kgona go e bona, Hannah?” Rakgolo a hwenahwena.

Meriti yeo e šešerekane, ya methalo, e be e sa bonagale go šišinyega mo mathapameng a mabotse a Lewedi; gape, ga ke bone selo mo tlhakatlhakanong ya mabjang le mahlaka.

Ke šikinya hlogo.

“Tšwela pele go lebelela,” Rakgolo a hwenahwena.

Ke lebelela mahlo a gagwe gore a bolela eng, eupša go ntšea nako ye telele go bona ngwana wa kgama a koraletše a letile. Letlalo ga le fapane le ponagalo ya naga yeo e lego go yona. Ke kgona go bona go phadima ga nko ya yona ye ntsho, eupša e a tseba gore e swanetše go no fela e rile tu, le go šikinyega e sa šikinyege, gore e dule e bolokegile. Fela ge ke e bona, e bonagala gabotse.

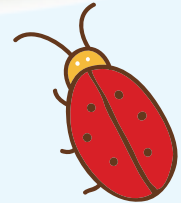
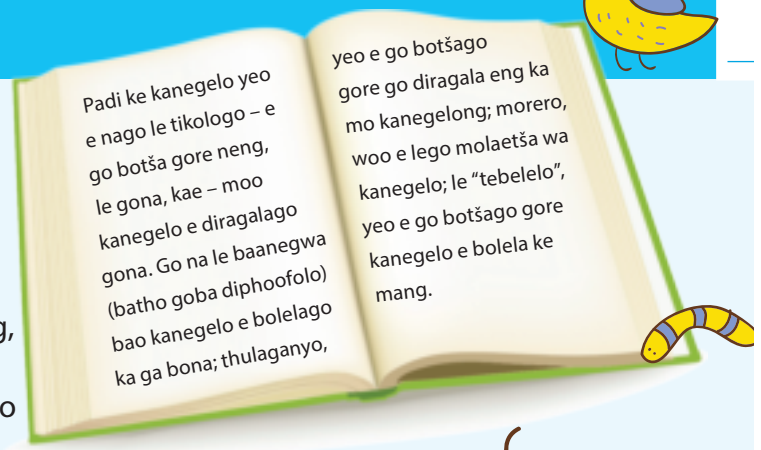
Ka hebehebetša, “Rakgolo, na ngwana wa kgama o lokile ge a le noši?” O dumela ka hlogo ya gagwe a lebišitše thokong ya modikela wo mongwe wa leriba. Kgama e re lebeletše, ka phišego ka gobane ga e nyake gore šedi e be go ngwana wa yona, yo a

kgaogantšwego le yona ke kanale ya meetse. Rakgolo o myemyela a le noši.

“O a šala goba o tšile go ruthela ka thoko yela?” O bolela bjalo tše ekego yena le kgama ye ba hlwa ba dira dilo mmogo.

“Hannah, ke nyaka gore o nkgopotše selo se sengwe se bohlokwa go nna, ka gore mohlomongwe, nka lebala.” Ge e le wena, Rakgolo, nka dira eng goba eng,” ka realo.

Rakgolo o tšea seatla sa gagwe sa go laetša botšofadi, sa mašošo, a se bea pankeng gare ga ka le yena, ka go iketla. Sa ka seatla, se boreledi bjalo ka mmepe wa go se be le maeto, gomme ka

se bea godimo ga sa gagwe. Ke ile ka bea diatla tša ka godimo ga gagwe, gomme le yena a dira bjalo ka tša gagwe diatla. "Nkgopotše maeto a magolo a go swana le le. Matšatši a le a bohlokwa, ao a dulelago sa ruri ka megopolong ya rena, ao a re dirago seo re lego sona."

A re ngwaleng

O nagana gore ke ka lebaka la eng puku ye e ile ya bitšwa "Go ya go ile Leruarua"? O nagana gore leina la padi ye le lokile? Efa lebaka.

Hannah le Rakgoloagwe ba bolela ba le kae?

Ba be ba beile menwana ya bona melomong ya bona. Lebaka?

Kgama ye nnyane e be e ahlogantšwe le mmago yona. O nagana gore ye ye nnyane e be e ikwa bjang? O nagana gore mmago yona o be a ikwa bjang?

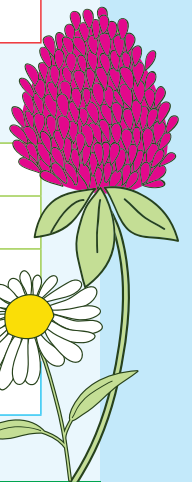
Rakgolo o be a nagana gore seo ba bego ba se bone e be e le selo se sengwe sa go ikgetha. Ke ka lebaka la eng a be a nagana gore ke sa go ikgetha?

Rakgolo wa Hannah o tsofetše. Ke sekafoko sefe se se go botšago taba ye?

Rakgolo wa Hannah o re matšatši a go ikgetha ao a lego karolo ya dikgopolo tša rena, a re dira seo re lego sona. O nagana gore o ra eng?

Na o kile wa ba le matšatši a go ikgetha ao o tlogo go fela o a gopola? Ngwala temana yeo go yona o hlalošago letšatši la go ikgetha.

O nagana gore ke mang a anegago kanegelo ye? O tseba ka eng?

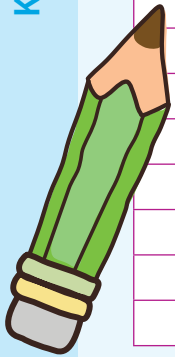

A re ngwaleng

Baanegwa ka go kanegelo ba ahlogana gabedi ka dinako tšeo ba phetšego ka tšona, le ge go le bjalo ba na le kamano ya go ikgetha.

Ngwala temana ka ga kamano ya go ikgetha yeo o nago le yona le rakgoloago goba makgoloago goba motho yo mongwe yo mogolo. Kgonthišiša gore o ba le lefoko leo le tšweletšago sererwa le mafoko ao a thekgago lefoko leo, ao a bolelago kudu ka lefoko leo le tšweletšago sererwa.

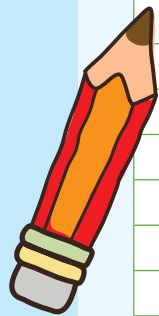
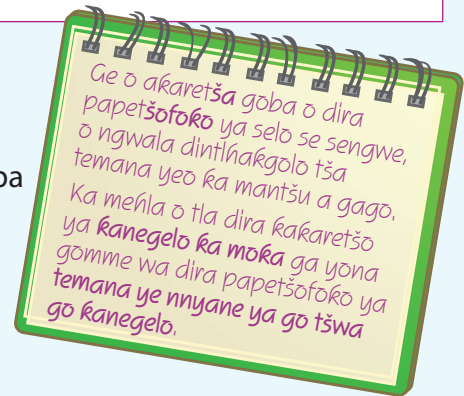

A re ngwaleng

Bolela se se bolelwago ke setsopolwa se se tšwago go "Leruarua go ya go ile". Bolela gore go diregile eng, ke bomang ba ba bego ba amega, le gore bofelo

bja sererwa bo bile eng. Ipotšiše gore na e ka ba o akareditše fela tshedimošo yeo e nyakegago le gore na motho yo mongwe yo a balago papetsafoko o tla kwešiša dintlhakgolo. Ngwala mafoko a mahlano.

A re ngwaleng

Na mantšu ao a kotofaditšwego a ra eng? Kgetha tlhalošo ya maleba go tšwa go lenaneo le le lego ka go la mmagoja. Ngwala mantšu ao a kotofaditšwego ka pukuntšung ya gago.

borui	leihlwana
bolotadingwalwa	felo
sekele	go tonya
botšididi	ntikološa
lerontho	thuo ya diphoofole
tikologo	diakhaebe

A re ngwaleng

Kopanya mafoko a, ka go šomiša: **se le yo.**

Rakgolo o na le seketswana. Segolo sa go lekana batho ba babedi.

Yo ke rakgolo. Bohlale kudu.

Re ile sehlakahlakeng. Sebotse kudu.

A re ngwaleng

Hannah o re

maotwanakhuduo a kgapšhaganya meetse ka morethetho wa go swana le wa tšhupanako ge e roropa ka go iketla.

O bapetša maotwanakhuduo le tšhupanako ye e roropago ka go iketla. Papišo e hlaloša gore maotwanakhuduo a bethabetha ka go iketla, gape, ka morethetho

wa meetse.

Go na le tshwantšhanyo ye nngwe mo kanegelong: *Seatla sa ka se boreledi bjalo ka sefahlego sa lese.*

O swantšha seatla sa gagwe le eng?

Tshwantšhanyo ye e laetša eng?

Na o nagana gore seatla sa gagwe se fapana bjang le sa rakgoloagwe?

LEŠALAŠUPI

Re šomiša lešalašupi, re era leina leo le tšweletšego peleng leo ka lona re fago tshedimošo ye e oketšegilego. Re a šomiša go kopanya mafoko a mabedi goba go feta.

Re ka šomiša: yoo, ge re bolela ka motho, yeo ge re bolela ka selo, ya mang ge re laetša leruo. Go bohlokwa go tseba gore lešalašupi bjalo ka mašala a mangwe le nyalelana le hlogo ya leina. Ke gore a laolwa ke magoro a maina.

Tshwantšhanyo e bapetša dilo tše pedi ka go šomiša **bjalo ka**, e le go dira seswantšho ka mantšu.

A re boleleng Šomang ka dihlopha.

Puku ya gago ya mmamoratwa ke efe? Botša ba mphato ka ga puku yeo: tikologo ya yona, baanegwa, thulaganyo le gore ke ka lebaka la eng go le bohlokwa go e bala.

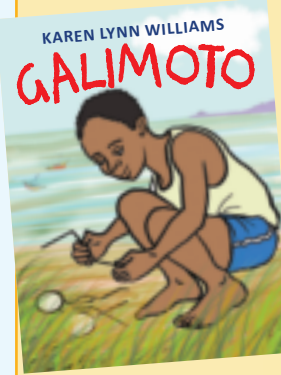

A re baleng Bala tshekatsheko ye e latelago ya puku.

Galimoto

Mongwadi Karen Lynn Williams

Mošemanyana wa Malawi o bula lepokisana la gagwe la dibenyabenyane tše bohlokwa, a tšea motato gomme a tšea sephetho sa go aga galimoto (lentšu le, le ra sefatanaga ka Semalawi). Eupša ga a na motato wo o lekanego. Ka fao a tšwa a tšama a nyaka motato wo mongwe mo motseng. Na o tla hwetša wo o lekanego go dira sebakadišwa sa gagwe sa go ikgetha gomme ge go le bjalo, kakanyo ya gagwe e tla tšea sebopego sa mohuta mang ka metshophagano ya metato?

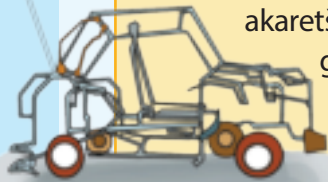

Babadi ba tla kgahlwa ke kgopolo ya lethabo, tokologo le kakanyo yeo mošemanyana a itemogelago yona ka go kanegelo eupša ba tla swabišwa ke mokgwa wo bontši bja batho ba bagolo ba bonagalago ba belaela ka maikemišetšo a gagwe a go tšama a nyaka ka mabenkeleng le dijarateng

tša dithogorogo. Ke ile ka nagana gore mo motseng wo monnyane wa go swana le wo, o swanetše go ba a tsebega gomme badudi ba mo motseng ba ka se nagane gore maikemišetšo a gagwe ga se a go loka. Le ge go le bjalo se ke kanegelo ye botse ye e ngwalegilego gabotse. Ditshwantšhetšo ke tša mebala ye mebotse gomme di laetša mmadi gore Malawi ke ye bjang.

Go feta mowe, ke ile ka makatšwa ke ka mokgwa wo mošemanyana a thabilego ka gona le ge a se na dilo tše di lekanego – ka fao lepokisana la gagwe la dibenyabenyane le kopanago le kakanyo ya gagwe tša tlatša matšatši ka mokgwa wa go swana le ge motho a ile lebenkeleng la Toys 4 Us .ba bangwe ba tla re, go bile go kaone gomme ba re, go bonagala gore ge o na le dithoto tše di sego kae, di bohlokwa go feta. Eupša nna ke nagana gore e sa le nnete go bana gore ba tla kgetha sebakadišwa sa mmamoratwa goba tše pedi go sa lebelelwa gore ba na le tše kae: go bonagala eke ke tlhago ya ngwana go ba le selo sa go ikgetha gomme ke nagana gore se ke nnete ya go akaretša maikutlo a bana lefase ka moka. Maikutlo a mabjalo a bonagaditšwe gabotse ka mo pukung ye.

Ye ka nnete ke puku yeo bana ba mengwaga ye 9 go fiha go ye 11 ba ka e bonago gore e swanetše go balwa. Efa seswantšho sa batho le maphelo a bona. Tšhomišo ye nngwe ya polelo e ba bothata eupša mmadi o tla kgona go nagana gore mantšu a ra eng.

Tshekatsheko ya puku e botša batho gore puku e mabapi le eng. Mosekaseki (motho yo a ngwalago tshekatsheko) gantši o bolela mengwaga ya sehlopha seo puku e ngwaletšwego sona. A ka no bolela ge eba puku e ngwadilwe gabotse goba ga se ya ngwalwa gabotse, ge eba e na le maatlakgogedi le ge eba polelo ye e šomišitšwego ke ye bonolo goba ye thata.

A re ngwaleng

Bala dipotšišo gomme o ngwale dikarabo.

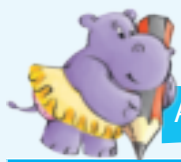
Leina la puku ke eng?

Puku e mabapi le eng?

Mošemane yo o dula nageng efe?

Mošemane yo o tšere sephetho sa go dira eng?

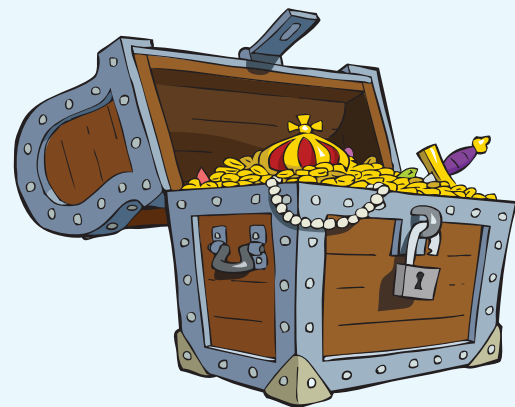
Na o kganyoga go bala puku ye? Ngwala temana moo go yona o hlalošago karabo ya gago.

A re ngwaleng

Mantšu ao a ngwadilwego ka bokoto a ra eng? Kgetha tlhalošo ya maleba go tšwa go lenaneo le la ka go la mmagoja. Ngwala mantšu ao a ngwadilwego ka bokoto ka pukuntšung ya gago, gomme o a šomišetše go hlama mafoko, a o itlhamelago ona.

letlotlo	digauta le ditaamane
thabišago	go kgokgonwa
leruo	go ba boima
dibenyabenyane	motho yo a balago
mmadi	lehumo
bothata	tše di tlišago lethabo
go belaela	diruiwa tše ntši

Go ngwala tshwayotshwayo ya puku

A re ngwaleng

O ile go ngwala tshwayotshwayo ka ga setsopolwa: Leruarua go ya go ile. Mongwadi ke Sarah Lean. Šomiša sebopego se sa ka mo fase go e ngwala.

Leina la puku

Mongwadi

Baanegwa: Ke bomang? O hweditše gore o a ba rata? Ba dirile gore o ikwe o le bjang?

Thulaganyo: Go direga eng? Go be go thabiša, go tšhoša, go hudua maikutlo ge o bala?

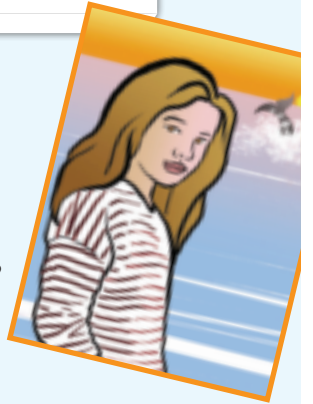
Dikgopolo tša gago: Karolo ya setsopolwa yeo o bego o e rata ke efe? Lebaka la gona ke lefe?

O nagana gore o ka rata go ba le puku ye? Lebaka?

Na o nagana gore kanegelo ye e na le thutasetho? Go na le se o ithutilego mo go setsopolwa se?

Na o ka reta puku ye, gomme wa hlohletša mogwera wa gago gore a e bale? Lebaka? Ge o sa e rete, lebaka ke eng?

Ntšha maikutlo a gago ka ga setsopolwa, ka bokopana bja lefoko le tee, ka morago, phara setsopolwa se dipataka, ke gore o se fe maemo a naledi.

A re ngwaleng

Thalela mafoko a lefetile a a thušago go hlama lefokofokwana, mo go temana ye.

Morutiši wa Jamal. Mdi. Sampson, o kgopetše batswadi ba gagwe gore ba tle kopanong. "Mna le Mdi Ngoma," a realo. "Jamal o swanetše go šoma bokaone ka mopeleto, mmetse le dithuto tša leago. Ga a hlokomedišiše." E be e le nnete. Jamal o bile le bothata bja go nagana ka karolotelele, bautolli ba lefase goba mopeleto. Karolo ye a e ratago kudu ya letšatši la sekolo ke khutšwana, ka nako yeo a bapalago ka kgwele ya gagwe ya *rugby*. Batswadi ba Jamal ba mmoditše gore a tlogele kgwele ya gagwe ya *rugby* gae. O ile a fifala pelo. Ka ntle le kgwele ya gagwe o be a sa kgone go dira selo. O be a sa hlwe a bolela ka phapošing. Ka nako ya khutšwana, o be a ema ka mahlo a go hloka lethabo le magetla a go hlepha. Batswadi ba gagwe, ba be ba re, "Go swanetše go be le mokgwa wo mokaone go feta se." Ba ile ba tla ka leano, gomme ba thoma ka lona sephiring.

A re ngwaleng

Sebakeng sa madiri a lefetile ka mo setsopolweng se, tsenya madiri a lebjale.

Ka letšatši le lengwe, Mtšana Sampson o tsebišitše barutwana moeng wa go ikgetha - Brian Habana. Jamal o ile a thothomela. Brian Habana o boletše le yena, a mmotša gore ge a nyaka go raloka papadi ya rugby, o swanetše go šoma kudu dithutong tša mmetse, mopeleto le dithutong tše dingwe tša sekolo.

A re ngwaleng

Thalela lediri la maleba mo mafokong a:

- Brian Habana o bolela/bolelago le Jamal.
- Ka nako ya makhutšwana, Jamal o ema/emago fao, o bonagala a nyamile.
- Mtšana Sampson o botšišwa/botšiša gore Jamal o be a yile/ile kae.
- Habana o be a naganile/naganne gore a ka thuša Jamal.
- Batswadi ba ka ba tsebe/tseba gore Mtšana Sampson o lekana/leka go nthuša.

A re ngwaleng

Arola mantšu a ka dinoko. Bolela lentšu le lengwe, gomme o phaphathe diatla tša gago go bontšha mo senoko se sengwe le se sengwe se lego gona. Ka morago, ngwala lentšu la gona o bontšhe dinoko (Mohlala: kga/hli/ša).

tshwantšhetšo	mongwadi	moanegwa	tikologo	thulaganyo

Go ngwala ka go pukutšatši

Se se ngwalwago ka go pukutšatši se hlaloša ditiragalo tše di amago bophelo bja mongwadi, go ya ka tatelano ya ka moo di diragetšego ka gona. Mongwadi o šomiša maina (go šupa batšo, dilo le diphoofolo), mantšu a go nyalanya (a go swana le latelago, morago, pele) le lefatile. Ka mefala madiri ke mantšu a go laetša tiro.

A re boleleng

Na o na le pukutšatši?

Ge e le gore o nayo, o ngwala dilo tša mohuta mang ka go yona?
Ge o se na yona, o be o tla ngwala dilo tša mohuta mang ge o ka be o na le yona?

A re baleng

Bala tshekatsheko ye ya puku.

O a bona, e sa le ke ngwala se sengwe ka mo dibekeng tše hlano tša go feta. Ke bile le mešomo ye mentši kgwedi ka moka. Morwarrago mogwera wa ka o re kgopetše gore re mo thuše go beakanya moletlwana wa gagwe. Re ile ra swanelwa ke go beakanya mabone, mmino, dijo le dinotšididi tša go lekana batšo ba 40. Moletlwana o sepetše gabotse ka moo go makatšago. Re be re bina, re bolela, gape re taboga godimo ga tšampingkhasele.

Pele ke lemoga gore go diragala eng, ya ba ke nako ya makhutšo. Ka letšatši la go ahlogana, ka moka re kgathile tema ka go beabeana, re le dihlapha, lebelongphatšanaga. Ka morago ga fao, nna le bagwera ba ka re ile ra ya letamong. Seripagare sa barutwana ka phaposing ya rena le sona se ile sa dira bjalo, ka gore ke kgauswi. Re ile ra raloka kgwele ya maoto, ra theeletša mmino, ya ba e le gona ge re thomile go ipshina ka makhutšo.

Letšatši le le latelago ke ile ka ya lewatle le mogwera wa ka. Ke ile ka ikwa ke le mahlatse, ka gore e be e sa le ke eya lewatle gatee. Matšatši a mathomo a mabedi re be re ipshina. Letšatši le be le hlabile, le meetse a be a le borutho. Ka morago, pula e ile ya na. Nna le mogwera wa ka re ile ra thoma go aga mantšharane a phasele a go ba le dilwana tša gona tše 1 000, yeo yo mongwe a ile go a mo fa e le mpho ya letšatši la matswalo a gagwe. Lewatle le be le kgaahlile, eupša nna ke ile ka tsena ka meetseng ao, ka rutša. Ke be ke sa nyake go its'hola ka morago, gore ga se ka thutha ka lewatle letšatši le lengwe le le lengwe.

Gore re boele sekolong, re be re šaletšwe fela ke dibeke tše nne, ya ba ge re napile re tšile go ngwala ditlhañlobo tša rena tša mafelelo a ngwaga. O be o ka nagana gore barutiši ba tla emiša ka go re fa mošomo wa gae. Eupša aowa. Ke na le porotšeke ya histori. Mošomo wo moswa mola go šetše fela dibeke tše nne gore re ngwale ditlhañlobo tša mafelelo. Ke duma ge barutiši ba ka re diriša poeletšo go na le gore re dire mošomo wo moswa.

Ga ba gopole gore go be go le biang go ba moswa?

A re ngwaleng

Temana ye ke sengwalwa sa mohuta mang? Swaya karabo ya maleba.

tshekatsheko
ya puku

padi

taodišophelo

ditsenywa
ka go
pukutšatši

Efa lebaka la karabo ya gago.

O nagana gore mongwadi o na le mengwaga ye mekae? Bolela gore ke ka lebaka la eng o nagana bjalo.

Yena le barutwanammogo ka phapošing e tee, ba dirile eng ka letšatši la mathomo la dikolo ge di butšwe?

Na o ipshina ka go rutha? Seo o se tseba bjang?

Na o ikwa bjang ka barutiši ba gagwe? Efa lebaka la seo o se bolelago.

O thoma pukutšatši ya gagwe ka gore ke kgale mola a sa lego a ngwala ka go yona. O nagana gore ke ka lebaka la eng a tšere lebaka le lekaaka a sa ngwale ka pukutšatšing ya gagwe?

Ge ba dutše ba le makhutšong, yena le mogwera wa gagwe ba agile phasele ge pula e be e ena. Ngwala methalo ye mebedi yeo ka yona o bolelago gore o be o ka dira eng ge pula e be e ka na o sa le makhutšo.

Thalela madiri a mahlano a lefatile ka go pukutšatši. Ka morago dira didiko go dikološetša makopanyi ka moka.

A re ngwaleng

Hwetša mantšu mo sengwalweng ao a nago le ditlhalošo tša go swana le tša dikafoko tše.

beakanya	
ikwa o le mahlatse	
dibopego tšeo di arogilego tšeo di tsenelanago go dira seswantšho	
mošongwana	
go bušeletša	
go tonya kudukudu	

A re ngwaleng

O tllile go ngwala tshekatsheko ya puku ye o e badilego. Šomiša sebopego se sa mo tlase gore o e ngwale.

Leina la puku _____

Mongwadi _____

Baanegwa: Ke bomang? Na o a ba rata? Ba go dirile gore o ikwe bjang? _____

Thulaganyo: Go direga eng? Go be go kgahliša, go tšhoša, go be go thakgatša go e bala? _____

Dikgopolo tša gago: Ke karolo efe ye o e ratilego? Lebaka? _____

O ratile puku yeo? Go be go na le dikarolo tšeo o bego o ka nyaka go di fetola? Lebaka? _____

Na kanegelo e na le thutoseho? Go na le se o ithutilego sona ka go bala puku ye? _____

Na o ka hlohleletša mogwera wa gago gore a bale puku ye? Ee goba Aowa.

Efa lebaka la karabo ya gago. Ge o re **Aowa**, le gona, efa lebaka. _____

Akaretša kgopolo ya gago ka ga puku ye, ka lefoko le tee, o be o phare puku ye, dipataka. _____

A re ngwaleng

Šomiša mahlaodi, mahlathi le makopanyi ka mapokising, gape, o šomiše maina a a lego a gago, le madiri, go hlama mafoko a mahlano.

Mahlaodi	Makopanyi	Mahlathi
<ul style="list-style-type: none"> • yo motelele • yo mokopana • ye serolane • yo motalalerata • yo mofsa • yo mobotse • yo mohubedu • yo mogolo 	<ul style="list-style-type: none"> • le • eupša • ka gobane • goba • le ge • gona • gobane • fela • ka ge • go tloga • ge e se 	<ul style="list-style-type: none"> • ka tlhokomelo • ka phišego • ka pela • ka moka • ka nepo • gabonolo • ka maatla • le gatee • gantši • godimo ga • ka morago • bjale

A re ngwaleng

Šomiša mašalathuo ao a lego ka lepokising go feleletša mafoko a. Ka morago o thalele motho, batho goba leina leo leitiri goba lentiri le šupago lona.

gagwe	gago	gešo	
geno	laka	lena	waka

Maitiri ke madiri ao a laetšago gore motho o dira selo go yena, mola mantiri a laetša gore selo se dirwa motho goba selo. Go bohlokwa go gopola gore maitiri le mantiri ga a laolwe ke hlogo ya leina.

Ke itiretše porotšeke ya histori ya naga ya

Re iketše lewatle ra yo rutha le ba lapa.....

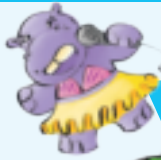
Mogwera _____ o ntiretše moletlwana wa letšatši la matswalo a ka .

Na le nyaka go ikagela ngwako wa

Kgama e itsheletše mmila ya ya ka thoko yela ya motse wa

Go bohlokwa gore ba ithute go otlela koloi ya

A re boleleng

A re baleng

Na go na le motho yo mongwe yo a lego mogale wa gago? Botša ba mphato gore ke mang.

Botša ba mphato gore ke ka lebaka la eng motho yo o mo kganyoga. Dikhwalthi tša motho yo tše di mo dirago gore a be wa go ikgetha ke dife?

Boledišanang dihlopheng tša lena ka ga phapano gare ga taodišophelo le boitaodišophelo.

Bjale, boledišanang ka ga diphapano gare ga padi, pukutšatši le taodišophelo.

Taodišophelo ke kanegelo ya nnete ya bophelo bja motño yo a tsebegago e ngwalwa ke motño yo mongwe. Taodišophelo e hlalosa tikologo ya motño; e laetša ka fao motño yoo a amago maphele a batño ba baangwe, e fa dintlha ka botlalo ka ga motño, e fa tshedimošo ka ga maikuto a mongwadi ka ga motño yoo.

Nelson Rolihlahla Mandela o belegwe motseng wa kgauswi le Umthata ka Transkei. Ge a be a sa le yo mofsa o bile le toro ya go tlo ba ramolao le go thuša batho ba gabo go katanela tokologo.

Ka morago ga ge a feditše sekolo, o ile a ithutela tikiri ya tša molao. O ile a ba le ofisi ka gare ga motsemogolo wa Johannesburg, yena le Oliver Tambo. O tsenetše boleloko bja ANC, a ba a kgethelwa go ba mopresidente wa Mokgatlo wa Bafsa. Ka morago o ile a ba Motlatšamopresidente wa ANC, ka boyona.

Ka 1962 o ile a bonwa molato Tshekong ya Rivonia, e le molato wa go eka mmušo. Ge a be a sekišwa, o ile a bolela mantšu a:

“Ke be ke elwa kgahlanong le kgatelelo ka makgowa, gape ke lwele kgahlanong le kgatelelo ka bathobaso. Ke ile ka kganyoga kgopolo ya gore go be le pušo ya batho ka batho, ya gore setšhaba se lokologe, se phedišane ka kwano, le gore go be le lebaka la go lekana magareng ga batho ka moka. E be e le maikemišetšo ao ke holofelago le go phelela go a fihlelela. Eupša ge go ka ba maemo ao maikemišetšo ao a palago go fihlelelwa ka khutšo, ke phihlelelo yeo ke ikemišeditšego go e hwela.”

O feditše mengwaga ye mentši a le kgolegong. Morago ga ge a lokolotšwe, o bile Mopresidente wa mathomo wa pušo ya temokrasi wa mothomoso.

Ka 1993 o ile a amogetšwa Sefoka sa Khutšo sa Nobel.

Sefoka sa Khutšo sa Nobel, ke kabelo ya go ikgetha kudu yeo e fiwago batho bao ba dirilego gore lefase le be lefelo le le bolokegilego, la khutšo go batho ka moka.

A re ngwaleng

Hwetša mahlalošetšagotee a mantšu a a lego mo temaneng:

taolo

tšwela pele go dira

pušo ya batho ka batho

boipušo; lekanago

dibaka

khutšo

tumelo ya thutaphelo

A re ngwaleng

Bala dipotšišo gomme o ngwale dikarabo.

Nelson Mandela o belegetšwe kae?

Ke dilo dife tšeo a bego a di dira.

Mandela o be a era eng ge a re o lwele kgahlanong le kgatelelo ya go dirwa ke bathobašweu le ke bathobaso?

O rile yena tše ntši o a di bona, eupša se segolo ke go bona batho ba dula mmogo ka khutšo. Na o nagana gore kganyogo ya gagwe e phethagetše? Efa lebaka la kgopolo ya gago.

Mandela o abetšwe Sefoka sa Khutšo sa Nobe. O nagana gore o ile a ikwa bjang ge a fiwa sefoka seo? Efa lebaka.

Re lemogile eng ka ga Mandela ka morago ga ge re badile taodišophelo ya gagwe?

A re ngwaleng

Mafoko ao a lego ka lepokising a re botša ka ga tshedimošo ye re ka e hwetšago ka kanegelong ya mabapi le Nelson Mandela. Nomora mafoko ka tatelano yeo tshedimošo e filwego ka gona.

Mongwadi o tšopola karolo ya polelo ya Mandela, Tshekišong ya Rivonia.	
Mongwadi o re botša gore Mandela o dirile eng ka morago ga ge a feditše sekolo.	
Mongwadi o fa leina la motho yo a ngwalago ka ga yena.	
Mongwadi o re botša seo Mandela a se dirilego ka morago ga go fetša sekolo.	

A re ngwaleng

Jamal o be a le gare a raloka ka kgwele ya gagwe moo a bilego a ile a lebala go lekola mafoko ao a bego a swanetše go a ngwalela Mtšana Simpson. Mo lokišetše ona.

kgonthišiša gore mafoko a gagwe a ba le ditlhaka tše kgolo, dikhutlo, difegelwana le maswao a tlabego mafelong a ona a maleba.

ke nyaka go raloka rugby le bagwera ba ka gomme ka ya go bona brian habana a raloka mo mmetšheng

aowi ke lebetše mošomo wa ka wa gae go swiela lapa le go hlwekiša phapošiborobalelo ka gore ke be ke bapala rugby

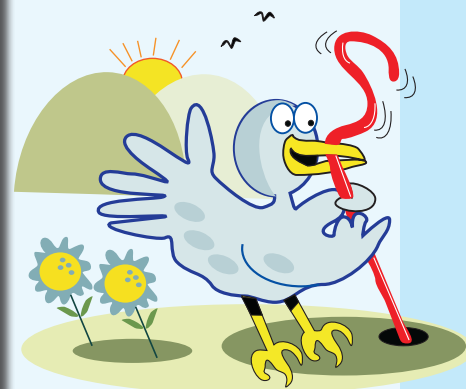

A re ngwaleng

Nyalanya seka se sengwe le se sengwe goba seema le tlhalošo ya sona.

Go bolaya naga.	e palega noka.
Mafato a kgwale.	go sepela/go tloga
Go robala le dikgogo.	ke ge e sa le gosasa.
Phiri ya mekoka mebedi.	go robala go sa na le lesedi.

Seka ke mmolelo wo mokopana wa go tsebagala wa go hlagaša dikgopolo tše bohale, seema le sona ke mmolelo, eupša mantšu ao a šomišwago ga a hlagaše tlhalošo ya ona ka nnete.

Boipiletšo bja papatšo

A re boleleng

Ke ka lebaka la eng batho ba bapatša dilo?

Ge o bapatša selo, ke ka lebaka la eng go le bohlokwa gore o tsebe batheeletši ba gago?

O swanetše go šomiša polelo ya mohuta mang?

Na o ka šomiša mebala ya go taga mo papatšong Efa lebaka.

Botša sehlopha sa gago ka ga papatšo yeo o naganago gore e na le maatlakangodi, o be o ba botše gore ke ka lebaka la eng o nagana bjalo.

A re baleng

Bana-ka-bontši-ntši

HLAMA PAPTŠO YA PHADIŠANO

Tsenela Phadišano ya Hlama Papatšo gomme o thope dimpho tše botsebotse:

Sefoka sa mathomo: Sešupanako sa go ja R1 500 le sephuthana sa dipuku sa theko ya R3 000.

Sefoka sa bobedi: Sešupanako sa go ja R1 000.

Sefoka sa boraro: Go ngwadišetša go tlišetšwa kgatišobaka ya Bana-ka-bontši, ngwaga ka moka.

Ngwana yo mongwe le yo mongwe o swanetše go bala Bana-ka-bontši-ntši, kgatišobaka ya go ba le tshedimošo, ya go kgahliša, ya go ba le metlae ye e lekanego bana ba mengwaga ya makgathe ga 10 le 15. O ka thuša gore e fihlelele bana ba bantši ka go tsenela phadišano ya rena ya go hlama papatšo ya kgatišobaka ye.

Papatšo e buletšwe bana ka moka ba go thoma ka mengwaga ye 10 go fihla go ye 15. Papatšo e swanetše go ba ka Sepedi, gomme e be mošomo wo o itiretšego wona. E swanetše go ba letlakala le tee.

Romela papatšo ya gago go: Bana-ka-bontši-ntši, Hlama papatšo Phadišano, PO Box 00000, Johannesburg, 1000

Kgonthiša gore o ngwala leina la gago, mengwaga ya gago, leina la sekolo sa lena le nomoro ya mogala, mo papatšong ya gago.

Dipapatšo ke tše dintši. Nepo ya tšona ke go leka go re kgodiša gore re reke selo goba go dumela go selo seo. Go goga šedi ya rena, ba šomiša ditlhaaka tša dibopego tša go fapana, le bogolo tša go fapana, ka mebala ya go tiba le ya go taga, diswantšho di ka ba tša go se tlwaelege goba tša go tlwaelega; le mantšu a go ba le kgañlego, gammogo le dikafoko.

Babapatši ba lebiša dipapatšo tša bona go diñlopha tša batho ba go fapana; batho ba bagolo, bafsa, bašemane, basetsana goba batswadi. Diñlopha tše di bitšwa diñlophatebanywa.

TSENELA PHADIŠANO GONABJALE!

A re ngwaleng

Papatšo e ngwalelwa go rekiša se sengwe goba go go kgodiša gore o reke selo se se itšego.

Fetiša mahlo ka pela godimo ga papatšo ye, gomme o bolele gore e ngwaleletšwe eng.

O **fetiša mahlo** ka pela setsekaneng sa sengwalwa gore o hwetše kgopolo ya kakaretšo ya gore se mabapi le eng.

Ke mantšu afe mo papatšong, ao o a bonago pele ga a mangwe?

Ke ka lebaka la eng o bona ona pele?

Ke batheeletši bafe bao papatšo e lebišitšwego go bona?

Na o nagana gore mebala ya go taga mo papatšong e šomišetšwa eng?

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng tshedimošo ye nngwe e hlaolelwa thoko ga tše dingwe dipapatšo, ka go šomiša dibopego tše di fapanago, le lepokisi?

Na papatšo e go dira gore o nyake go tsenela phadišano? Bolela gore ke ka lebaka la eng.

Bjale, fetiša mahlo ka pela godimo ga papatšo gomme o arabe dipotšišo. Na batho ba ka thopa difoka dife mo phadišanong ye?

Go na le dihlopha tše kae tša mengwaga? Ke dife?

O nagana gore go tlike go direga eng ge o ka tsenela phadišano gomme wa tliša mošomo wo o sego wa itirela wona?

Sephuthana sa dipuku ke eng?

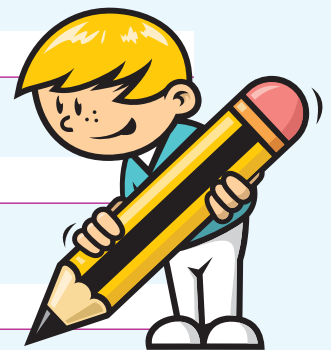
Mafoko a ke nnete goba maaka? Dira sediko go dikologa karabo ya gago. Lefokong le lengwe le le lengwe, laetša gore ke ka lebaka la eng o nagana gore ke nnete goba maaka.

Phadišano ke ya bana bao ba ratago go ngwala.	Nnete:	Maaka:
---	--------	--------

Bana ka moka ba ka tsenela phadišano.	Nnete:	Maaka:
---------------------------------------	--------	--------

Barutiši le bona ba ka thopa sefoka.	Nnete:	Maaka:
--------------------------------------	--------	--------

Yo mongwe le yo mongwe yo a tsenelago phadišano, kanegelo ya gagwe e tlike go gatišwa ka kgatišobakeng.	Nnete:	Maaka:
---	--------	--------

A re ngwaleng

O molaodi wa serapa sa diphoofole, hlama papatšo ye e ka goketšago batheeletši ba gago go tla serapaneng seo.

Ge o hlama papatšo, nagana ka batheeletši ba gago, tše ba di ratago le tšeo ba sa di ratego, mohuta wa polelo woo o swanetšego go o šomiša, le gore o tšile go šomiša dithalwa le diswantšho dife.

Papatšo ya gago e swanetše go lebišwa go bana ba mengwaga ya magare ga 10 le 15, gomme e swanetše go kgahliša, go tšala tshedimošo le metlae.

O se ke wa lebala go dira mmepe wa monagano godimo ga pampišana ya ka thoko, gore o go thuše go beakanyetša papatšo. Ge o ngwadile papatšo ya gago, kgopela mogwera gore a e bale gomme a swaye diphošo.

Papatšo ya gago

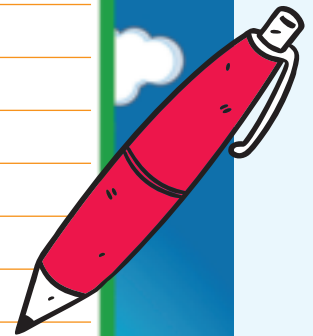
Na o hlama biang papatšo?

Bontši bia dipapatšo bo nepile go kgodiša batšo gore ba reke setšweletšwa. Ge o hlama papatšo, o swanetše go tseba gore o nepile go fiñelela bo mang ka papatšo ya gago. Gape, o swanetše go tseba tšeo ba di ratago le tšeo ba sa di ratego, biale ka ge e le batšo bao ba ka rekago setšweletšwa seo o se rekišago.

Re šomiša mantšu, diswantšho le mebala le dibopego go goga kgahlelo ya batšo. Ge o hlama papatšo ya gago nagana ka ga:

Batheeletši ba gago: Papatšo e nepile bomang? Ba na le mengwaga ye mekae?

- **Boipiletšo:** O ka dira eng gore batheeletši ba gago ba nyake go lebelela ba be ba bale papatšo?
- **Polelo:** Šomiša polelo ye bonolo yeo batheeletši ba gago ba e kwešišago. Ge o nyaka o ka šomiša polelo ya sehlanasele(seleng).
- **Pono ka mañlo:** Na o tla šomiša diswantšhetšo, diswantšho goba dithalwa? O tla šomiša mmala wa moñuta mang?

A re ngwaleng

Sebakeng sa dikhutsofatšo tše di latelago, ngwala mantšu ka botlalo.

Mtšana.	
Mdi.	
Mna.	
bj.k.	
bj.bj.	
Lbr.	

Khutsofatšo ke go ngwala lentšu ka bokopana. Bontši bja dikhutsofatšo bo thoma ka thakakgolo gomme tše dingwe di felela ka khutlo.

A re ngwaleng

Ngwala sebopego sa maleba sa lehlaodi.

1. Ke apere hempe ye (šweu). _____ .
2. Namanyana yela lehono ke kgomo ye (golo) _____ .
3. Tlogela puku ya kgale o tšee ye (botse) _____ .
4. O swere diranta tše kae? Nna ke swere tše (raro) _____ .
5. Le aparetšeng dikuane tše tala? Go nyakega tše (hubedu) _____ .

O šomiša ditsebiana ge o:

- Bušetša thwi seo motho yo mongwe a se bolelago.
- Boela ka ga lentšu sebakeng sa go le šomiša go ra se sengwe.
- Šomiša leina la metlae sebakeng sa leina la nnete la motho.

A re ngwaleng

Tsenya maswaodikga mo a nyakegago mo mafokong a a latelago: Šomiša ditsebiana le difegelwana mafelong a

maleba.

Ke nyaka gore yo mongwe le yo mongwe ka phapošing ya ka a tsenele phadišano gwa realo Mdi. Motau morutiši wa rena.

Khutsofatšo Mdi. Ka nako e a šomišwa sebakeng sa mohumagadi ye e tletšego.

Ke thopile sefoka sa phadišano ya papatšo gomme bana bjale ba mpitša Kgoši ya Dipapatšo.

Dijo! Dijo tše di rategago!

A re boleleng

Šomang ka dihlopha.

Botša sehlopha sa gago gore dijo tša gago tša mmamoratwa ke eng, le gore ditswaki tša tšona ke eng, le gore ke ka lebaka la eng o re di bose kudu.

A re baleng

Bala papatšo ye e latelago.

DIJO TŠA LAMORENA

BANA! E JANG KA BONTŠI BJO LE KA BO KGONANG!

9 Pickle Road, Pickleville, 000 1111 222

Se se lego lenaneong la dijo(menyu):

- mosli, dienywa, yokate le todi ya nose
- mae, boroso ya kgomo, tamati ya go gadikwa, tokwane ya go šimelwa, le dipepere tša swikiri tše khubedu
- yokate, aesekehrimi le tšuse ya dienywa tše foreše

Bose, bose!

KGWEDI YA PHATO FELA! 11:00 – 14:00

Lefelo

DIPEPERE TŠA DIKHANAKHANA

la Tumi

R29.95

A re ngwaleng

Bala dipotšišo gomme o ngwale dikarabo.

Ke ka lebaka la eng papatšo ye e ngwadilwe? _____

Ke mantšu afe mo papatšong ao o a bonego pele? _____

Ke ka lebaka la eng o bona ona pele? _____

Batheeletši bao papatšo e nepilego bona ke bo mang? Ngwala tshedimošo ye e go botšago tše.

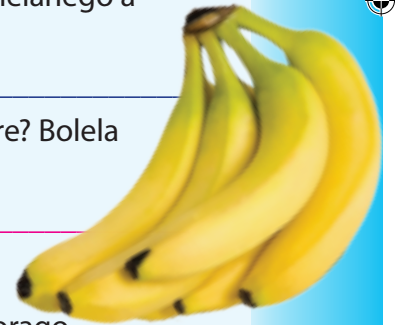
Na o nagana gore ke ka lebaka la eng mebala ye e tagilego e šomišwa mo papatšong?

Na ke ka lebaka la eng ye nngwe ya tshedimošo e fetišetšwa go karolo ye nngwe ya papatšo ka go šomiša mapokisi, dibopego tša naledi le mmala?

Na papatšo e go dira gore o nyake go ya mo go lego Dipepere tša Dikhanakhana? Efa lebaka.

Papatšo e šomiša poeletšomedumo (yona e bonala ge mantšu a mmalwa a a batamelanego a thoma ka modumo wa go swana). Ngwala mohlala wo o tšwago mo go papatšo.

Na o nagana gore bana ba ka ja ka mokgwa wo ba kgonago mo dijong tša mosegare? Bolela lebaka.

A re ngwaleng

Bala seo Oketšo a se bolelago, a se botša Xani. Ka morago ngwala poledišano ka poleloseboledi.

Na re ka ya lefelong la Tumi la Dipepere tša Dikhanakhana, re ye go ja dijo tša mosegare, Xani?

Ee, re ka ya, fela ge e le gore o tlile go lefa.

Oketšo o ile a botšiša _____

Xani a araba _____

A re ngwaleng

O kgopetšwe go hlama papatšo ya todi ya nose ye mpsha ya Cape fynbos. Sehlopha se se nepilwego ke bana ba mengwaga ya makgathe ga 10 le 15.

Lebelela mafoko a ka fase. O ka šomiša tše dingwe tša dikgopolo tše. Bonagatša dikgopolo tše o naganago gore le tla di šomiša ka mmala wa go taga wo moserolane. Gape o ka itlhamela mantšu a gago, dikafoko le mafoko.

Dinose tše 10 000 di kopane gore di dire todi ye.

Todi ke selo se sekaonekaone!

Dinose tša Afrika-Borwa di be di dutše di šoma selemo ka moka.

Go dira kilogramo ya todi, dinose di fofa go

tlaga Johannesburg tša fiñla Motse-Kapa, le go boa, tša boelela gaseswai.

Todi ya nose e bose kudu mo borothong le ka teyeng.

Ke ye bose le ge e le noši.

Ipsihine ka tatso ye bose.

E dirilwe ke dinose tše di phetšego gabotse ka letnabo.

Mo methalong ye e se nago le selo, mo mantšung a mabedi a gago, a ngwale, o ngwale le dikafoko goba mafoko, ao o tla tlogo o a šomiša mo papatšong.

Efa todi ya gago leina. Le ngwale kua godimodimo mo go papatšo. Gopola go šomiša poeletšomedumo mo go leina la gago gore le tle le tanye šedi ya sehlopha sa gago se o se nepišitšego.

Bjale, šomiša mafoko ale o a bonagaditšego go ngwala papatšo ya gago letlakaleng le le latelago.

Ge o ngwala papatšo ya gago, gopola tše di latelago:

Sehlopha sa gago se o se nepilego – papatšo e lebišitšwe go bo mang?

Polelo ye o e šomišago – e bonolo, le gona, e fihlelela nepo ya yona?

Na e tanya šedi ya mmadi wa gago?

Bogolo bja ditlhaka tše o tlilego go di šomiša – di tla ba tše di fapanego mantšung ao a fapanego le dikafoko, le mafoko?

Mebala ye o tlilego go e šomiša – ke mebala efe yeo e tlogo go tanya šedi ya sehlophanepša sa gago?

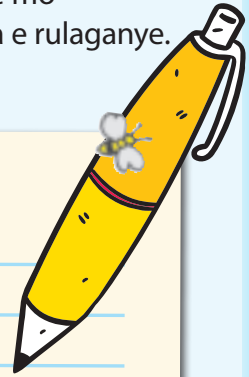
Diswantšho tše o tlilego go di šomiša, goba wa di thala – o tlile go di bea kae?

Dibopego tša go ikgetha tše o tlilego go di šomiša – o tlile go gogela bjang šedi go mantšu a itšego le go dikafoko?

Tshedimošo ya gago, hlogotaba ya gago le dibopego tša gago – o ile go di bea kae?

Pele o ngwala papatšo ya gago, e rulaganye pele setsekaneng sa pampiri. Kgonthišiša gore mafoko a gago a tanya šedi, le gona a bonolo. Ge o e ngwadile, kgopela yo mongwe mo sehlopheng sa lena, gore a e bale, a swayaswaye ka ga yona, gape, ge go kgonega, a e rulaganye.

Handwriting practice area with a yellow background and blue horizontal lines. The left edge has a decorative perforated border.

A re ngwaleng Hlama lefoko le bonolo ka le lengwe le le lengwe la mantšu a.

kgahlišago _____

bose _____

phetšego gabotse _____

gauta _____

Lefokonolo ke lefoko leo le nago tiro (lediri) e tee.

Mohlala:

Todi e rekilwe.

sediri

tiro

A re boleleng

Phapano ke eng gare ga seo se laetšwago paesekopong le seo se tšweletšwago teatereng?

Na o kile wa ya teatereng?

Ge o kile wa ya, o bone eng?

Botša sehlopha sa gago goba mphato ka ga papadi yeo o e bonego, gomme o leke go ba kgodiša gore ba ye go e bona.

A re baleng

Bana lefase ka bophara ba ipshinne ka pontšho ya *Pippi Longstocking*. Mengwaga e se mekae ya go feta bana ba Johannesburg ba bile mahlatse, ba fiwa sebaka sa go bona pontšho yeo. Lebelela papatšo ye, o nyakišise gore ke ka lebaka la eng *Pippi Longstocking* e tloša bodutu ka tsela ye.

Sega go fihla o opiwa ke dikgopo le mahlakore

Teatere ya Bosetšhaba ya Bana e thabela go le tsebisa senla sa *Pippi Longstocking*, kanegelwana ya bana ya go segiša. Tšweletšo ye e tla roropa nakong ya makhutšo a dikolo a Paseka, go thoma ka la 7 Hlakola.

Pippi ke mosetsana wa go thabiša yoo a dulago a le noši ka gare ga ntlo yeo o ka rego beng ga ba e šetše, yeo ka go yona go nago le pere le kgabo yeo e lego seruiwaratwa. Makatika a Pippi, a motho wa go seleka, a segiša kudu, eupša mahlajana a gagwe, ka nako a mo tsenya mathateng. Bana ba rata go lebelela mahlajana a gagwe, a go hlakana le go seleka. Ke mothwana wa mekgwana ya go kgahliša, gomme bana ka moka ge ba mmona, ba nyaka go ba Pippi. Ka morago ga pontšho, bana ba kitimela bokgobapuku, go yo nyaka puku ya *Pippi Longstocking*. Pippi o na le maatlakgogedi ao a dirago gore ge o mmona eke a ka go rera a re: se mphete – ntšee. Motswako wa dikoša, mmimo le bohlagahlaga, di dira pontšho ya dira ga di bonwe, yeo e dirago gore bana ba rate Pippi, kgabjana ya gagwe, Mna. Nilson, le pere ya gagwe ya seruiwaratwa, ge di dutše di taboga go tloga go bohlagahlaga go ya go bohlagahlaga bjo bofsa bja go seleka.

Go tloga go la 7 Hlakola go ya go la 16 Moranang

Pippi Longstocking e tlile go bontšhwa kua Teatereng ya Bosetšhaba ya Bana, 3 Junction Avenue, Parktown, Johannesburg. Ka nako ya ge dikolo di tsena, ditiragatšo di gare ga beke go thoma ka 09:00 le ka 10:30. Ka nako ya makhutšo a dikolo, ditiragatšo di thoma ka 10:30 le ka 14:30, Mošupologo go fihla ka Mokibelo.

Peeletšo ya sehlopha le dithekopholetšo di gona. Tšona ke tša dikolo.

A re ngwaleng Bala dipotšišo gomme o ngwale dikarabo.

Ke ka lebaka la eng papatšo e ile ya ngwalwa? _____

Ke mantšu afe mo papatšong ao o a bonego pele? _____

Ke ka lebaka la eng o a bona pele? _____

Batheeletši ba ba nepilwego ke bomang? Ngwala tshedimošo ye e go botšago se.

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng mebala ye e tagilego e šomišwa mo dipapatšong? _____

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng karolo ye nngwe ya tshedimošo e šuthišwa go tloga go papatšo ye nngwe ka moka, ka go šomiša mapokisi, dinaledi le mebala?

Hwetša mafoko a mararo ao a lekago go go hlohleletša go yo bona pontšho, gomme o a ngwale mo:

Na o nagana gore papadi ye e a segiša? Ke sekafoko sefe se se go botšago se? _____

Na *Pippi Longstocking* e kile ya bapalwa teatereng peleng? Bolela gore o tsebile bjang.

Ngwala mafoko a mararo, gomme ka ona o laetše gore *Pippi Longstocking* e mabapi le eng.

Hlaloša mmolelwana wo, go ya ka mo o šomišitšwego mo sekafokong se: "gabotse o eme kae".

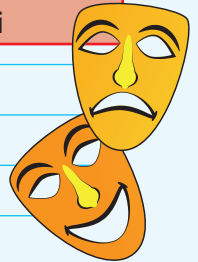
A re ngwaleng

O ya go ngwala papatšo ya go ama papadi ya sekolo sa lena. Go bohlokwa kudu gore papatšo e hlohleletše batho gore ba tle ba bone papadi ka gore re nyaka go kgoboketša tšhelete ye ntši ya go thuša bana bao ba sego ba itekanela.

Šomiša a mangwe a mantšu a, dikafoko le mafoko mo papatšong ya gago. Ngwala dikakanyo tše di lego tša gago le wena, bofelong bja lenaneo.

kanegelo ye e fago mafolofolo	baanegwa bao ba fago tshepo
le mafolofolo	poledišano ye e huduago
maikutlo	tshegišo
makatšago	sekgotse
maatla a lerato a go fodiša	bofelo bja lethabo 5 – 8 Lewedi

Ge o ngwala papatšo ya gago, kgonthišiša gore o akaretša tše di latelago:

- Leina la papadi ka ditlhaka tše dikgolo, tše dikoto, tša go kgahliša (o swanetše go fa papadi leina)
- Baanegwa ke bo mang mo papading?
- Moo e yago go bontšhwa gona
- Matšatšikgwedi le dinako tša pontšho
- Tlhalošo ye kopana ya gore pontšho e mabapi le eng
- Tshedimošo mabapi le go beeletša.

DIKELETŠO:

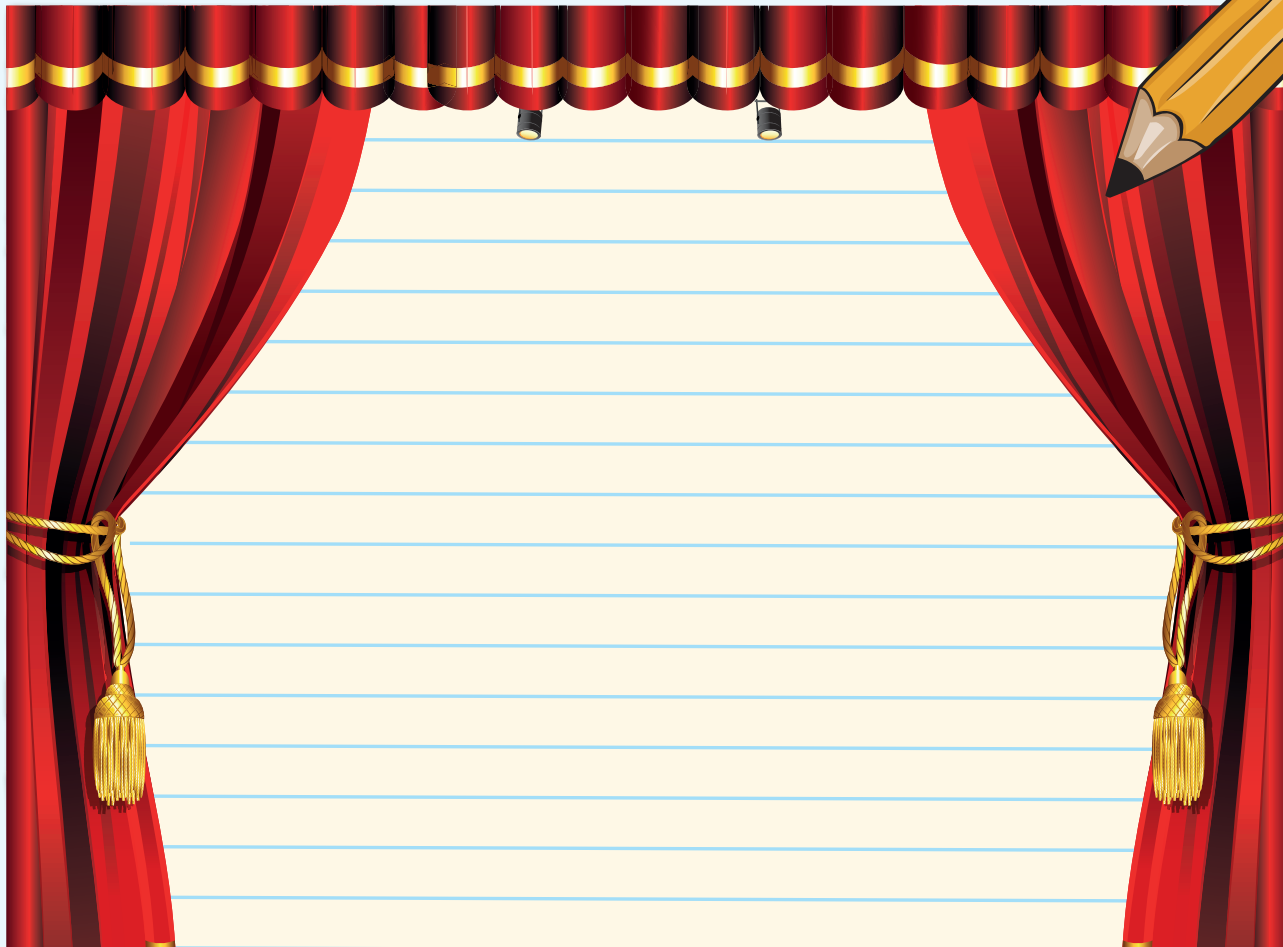
- Šomiša polelo ye bonolo ya go ba le mohola.
- Fetolafetola disaese goba bogolo bja mantšu a go fapana, dikafoko le mafoko.
- Kgetha mebala ye e tagilego.
- Diswantšho tše o di segago goba

dithalwa di swanetše go botša batho tše ntši ka ga papadi.

- Šomiša diboepogo tše di kgethilwego, go bonagatša mantšu le dikafoko tše di itšego tše bohlokwa.
- Kalo ya papatšo ya gago e swanetše go goga šedi ya batho gomme e sepelelane le seo o se bapatšago.

Pele o ngwala papatšo ya gago, e rulaganye godimo ga setsekana sa pampiri ye e aroganego le tše dingwe. kgonthišiša gore mafoko a gago a goge šedi, gape a be bonolo. Ka morago ga ge o ngwadile, kgopela yo mongwe mo sehlopheng sa lena a e lebelele, a swayaswaye mo go yona, gomme ge go nyakega, a e rulaganye.

A re ngwaleng

Dira sediko go dikologa lediri, gomme o thalele lehlathi mo go le lengwe le le lengwe la mafoko a a latelago. Ka morago, bolela ge eba lehlathi le laodiša ka fao tiro e diragalago ka gona, le gore tiragalo yeo e diragala kae, goba e diragala neng.

Mohlala: Jane o badile tlhalošokopana ye e lego mo khabareng ya ka morago, ka lebelo ka ga *Pippi Longstocking*. Hlaloša ka lebelo gore tiragalo yeo e diragetše bjang. O badile bjang tlhalošokopana?

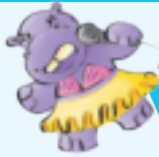
Motswaledi o sepetše e sa le nako, a eya go bona tiragatšo.

Pippi Longstocking e be e diragatšwa bošego.

Ka mokgwa wo re ipshinneo ka tiragatšo, bofelong re ile ra dira lešata le legologolo ka go phaphatha diatla.

Re ile ra yo bogela tiragatšo maabane ka pese.

A re boleleng

Na o kile wa tsenela phadišano? Ge o kile wa e tsenela, botša sehlopha sa gago gore o thopile eng. Ge o se wa ka wa e tsenela, botša sehlopha sa gago gore o duma go thopa eng mo phadišanong.

Sekolo sa lena se na le dikhomphutha? Ge se na le yona, na o tsenela dithuto tša ya go ruta khomphutha? Botša sehlopha sa gago.

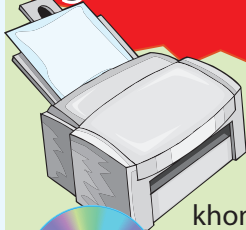
Ge le se na dikhomphutha, botša sehlopha gore ke ka lebaka la eng o nagana gore go bohlokwa go ba le dikhomphutha sekolong sa lena.

A re baleng

Phadišano ya Brain Box Computer

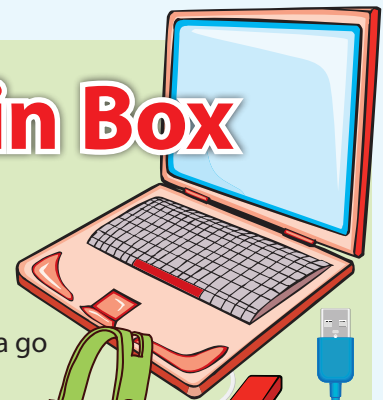
Thopela sekolo sa geno khomphutha!

Romela meakanyetšo go:
The Brain Box Computer
Competition,
PO Box 33446, Limpopo 0500

Sekolo sa lena se ka ba mahlatse sa thopa Brain Box personal computer, ya go bitša R10 000, e hlakana le tlhahlo ya dikhomphutha ya go dirwa ke HANDS-ON Computers. Re nyaka gore wena goba barutwana ba phapoši ya lena, le akanyetše goba le hlame khomphutha. Le ka kgona go dira selo sa go **makatša!** Go bonolo! Dira gore **kakanyetšo** ya gago e šome go feta.

Akanyetša gomme o bapatše khomphutha yeo e ka dirago gore bophelo bja gago e be bja lethabo bja go thakgatša! Selo se segolo seo se nyakegago ke gore o dire sethalwa se bonolo, sa go bapatša khomphutha ya gago. Mo papatšong ya gago re botše gore khomphutha ya gago e kgona go dira eng. Khomphutha ye e kgahlišago, gape ye e lego ya **boithamelo** go feta tšohle, e tlile go thopa sefoka! O se ke wa lebala go šomiša dithekiniki ka moka tšeo o ithutilego tšona! Ka fao, barutwana le barutiši, megopolo ya lena, e šome go feta! Ntšhang diphensele tša lena le dikherayone gomme le thome. Diphapoši goba morutwana a le noši, a ka tsenela phadišano.

Letšatšikgwe di la mafelelo la go tsenela phadišano ke la: 30 Mosegamanye

O se ke wa lebala go re fa leina le aterese ya sekolo sa lena.

A re ngwaleng Araba dipotšišo tše.

Šomiša taetši ye go tšea sephetho sa gore ke lepokisi lefe leo le swanetšego go swaiwa:

1=kudu/go sego kae; 2=gannyane/ka sewelo; 3=le gannyane	1	2	3
Na o na le kgahlego go dikhomphutha?			
Efa lebaka:			
Na o na le bokgoni tšhomišong ya khomphutha?			
Na o nagana gore dikhomphutha di bohlokwa baneng ba sekolo?			

Lebelela phadišano – sefoka se e se fago ke eng?

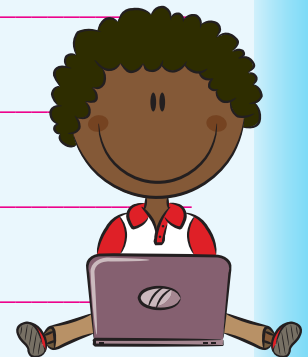
Na o swanela go dira eng gore o tseenele phadišano ye?

Go bapatšwa eng?

Papatšo ye e lebišitšwe go bomang?

Na o ka tsenela phadišano ye? Efa lebaka.

Mothekgi wa ditšhelete wa phadišano ye ke mang?

A re ngwaleng Feleletša mafoko a. Šomiša a mangwe a mantšu ao a lego ka lepokising gore a go thuše.

tše di sa tlwaelegago kudu	swara (go fihla mo ba bangwe ba lego)	mpsha, gape tše sa tlwaelegago	beakanya	rata/bjalo ka
ga go se sengwe se se bonagalago	hlola	psha	ga go na kgonagalo	go kgona go hlola
				nagana ka ga

Go **akanyetša** selo go ra go _____

Selo ke se sa **tlwaelegago** _____

Selo ke sa **mathomong** ge se _____

Kakanyo ya gago ke se se go dumelelago go _____

A re ngwaleng

Thala mothalo go nyalanya dikafoko tše di lego ka go la ngele le ditlhalošo tša tšona ka go la mmagoja.

go ba makgonatšohle		go kgona go nagana ka pela
ke se mphete ke go fete		go hlokomela
go šila marapo a hlogo		go nagana kudu
monagano wa lephefo		go kgona dilo ka moka
go ela šedi		go iwa godimo le tlase

A re ngwaleng

O tšea sephetho sa go tsenela Phadišano ya Brain Box Computer.

Nagana ka ga mohuta wa khomphutha wo o nyakago go o hlama/akanyetša. E tla nyaka go go dira gore o dire eng? E tla swana le eng? Gopola go dira khomphutha ya gago gore e se swane le tše dingwe, e swanetše e thakgatše wena. Bjale e hlaloše.

A re ngwaleng

Feleletša mafoko a ka go ngwala makgokasediri a maleba.

Khomphutha (e/di) thuša kudu ge re ngwala. _____

BoMogoroši (o/ba) tšena sekolo kua Thune. _____

Sekepe sa Mendi (se/di) ile sa nwelela ka batho ba etšwa ntweng. _____

Bontši bja bašemane le basetsana (ba/bo) rata dipapadi tša khomphutha. _____

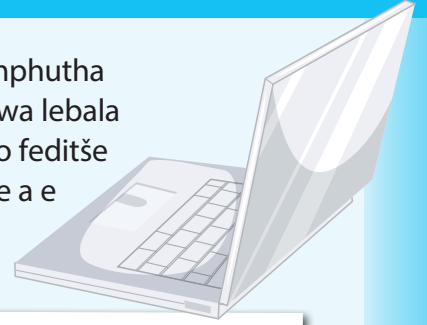
Sekolo (di/se) na le khomphutha ya kgale ye e sa šomago gabotse. _____

A re ngwaleng

Rulaganya o be o akanyetše papatšo ya khomphutha ya gago sebakeng se se lego ka fase. O se ke wa lebala go akaretša seswantšho sa khomphutha. Ge o feditše papatšo ya gago, e fe mogwera wa gago gore a e lebelele a be a e rulaganye ge go nyakega.

A large white rectangular area with a spiral binding on the left side and horizontal blue lines for writing.

Lenaneotekolo

KE KGONA GO	😊	😞
bolela ka ga padi		
šupa moanegwa, thulaganyo le molaetša		
bala setsopolwa sa go tšwa go padi		
araba dipotšišo tše di itšego		
swayaswaya ka ga hlogo		
šupa tebelelo		
ngwala temana ka ga hlogo le mafoko ao a e thekgago		
ngwala kakaretšo		
nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona		
šomiša mašalašupi		
šupa ditlhalošo tša tshwantšhanyo		
bala tshekatsheko		
boledišana ka ga moanegwa, thulaganyo le tikologo tša puku		
ngwala mafoko ka go šomiša mantšu ao a tšwago temaneng		
ngwala tshekatsheko ke šomiša sebopego se se filwego		
šupa madiri a lefetile		
fetolela madiri a lefetile go ya go madiri a lebjale		
ngwala mafoko ka go šomiša makgokedi a maleba		
arola mantšu ka dinoko		
bolela ka ga go ngwala ka gare ga pukutšatši		
boledišana le go šupa diphapano gare ga padi, taodišophelo le ditsenywa tša pukutšatši		
šupa madiri a lefetile le mantšu a go kopanya		
šomiša mahlaodi, mahlathi le makopanyi go hlama mafoko		
šomiša mašalathuo		
bala taodišophelo		
šupa mahlalošetšagotee		
šupa dintlhakgolo le dintlha tša go thekga mo temaneng		
laetša tlhalošo ya mantšu le ya dikafoko		
fa kgopolo		
ngwala taodišophelo		
ngwala tshedimošo ka tatelano ya maleba		

	😊	😞
šomiša maswaodikga		
šomiša diema le dika		
bolela ka ga dinyakwa tša papatšo		
boledišana ka ga papatšo		
bala papatšo		
araba dipotšišo tše di theilwego godimo ga papatšo		
gaša mahlo godimo ga papatšo		
beakanya, hlama le go rulaganya papatšo		
šupa dikhutsofatšo		
ngwala sebopego sa maleba dikgato tša papatšo tša mahlaodi		
ngwala maswaodikga ka go šomiša fegelwana le ditsebšana		
bolela le sehlopha sa ka ka motswako wa ka wa mmamoratwa		
ngwala mafoko ka poleloseboledi		
hlama papatšo ka go šomiša mantšu le dikafoko tše itšego gammogo le mantšu a ka le dikafoko		
ngwala mafokonolo		
bolela ka ga diphapano gare ga filimi/paesekopo le tšweletšo ya teatere		
boledišana ka ga tšweletšo ya teatereng yeo nkilego ka e bona gomme ka hlohleletša bagwera ba ka gore ba ye go e bona		
fa tlhalošo ya dikafoko		
šupa madiri le mahlathi		
bolela ka ga bohlokwa bja dikhomphutha		
nyalanya dikafoko le mantšu		
šupa ditlhalošo tša dikafoko		
ngwala tlhalošo ye kopana		
feletša mafoko ka go šomiša sebopego sa maleba sa lediri		

Morero wa 6: Dingwalwa tša go fapana

Dikanegelo Kotara ya 3: Dibeke 5 – 6

81 Nonwane ya kgogamašego ya go tšwa Namibia 36

Go bolega ka ga nonwane ya kgogamašego. Go diragatša nonwane ya kgogamašego. Go araba dipotšišo tše itšego ka ga nonwane ya kgogamašego. Go šupa gore nonwane ya kgogamašego e mabapi le eng go lebeleletšwe hlogo. Bala nonwane ya kgogamašego ka go gaša mahlo. Go šupa poeletšomedumo le tšhomišo ya medumotshwano. Go hlaloša ka fao diswantšho di tššetšago kwešišo. Go šupa medumo yeo e dirwago ke diphoofole. Go fa kgopolo. Go šupa tšhomišo ya ditsebšana. Go kopanya ditlhalošo tša dikafoko mo go nonwane ya kgogamašego.

82 Gapegape ka ga diphoofole le dikhukhwanyane 38

Go šomiša papetla go beakanya temana ya go hlaloša. Go ngwalolla mafoko ka polelopegelo. Go hlama dipotšišo go tšwa go dipegelo.

83 Nonwane ka ga leobu 40

Go anegela sehlopha kanegelo. Go bala nonwanetsholo. Go araba dipotšišo tše di theilwego godimo ga nonwanetsholo. Go šupa kgopolokgolo ya nonwanetsholo. Go šupa moanegwathwadi mo go nonwanetsholo. Go laetša thuto ya nonwanetsholo. Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.

84 Go hlaloša diphoofole le batho 42

Go ngwala temana ya go hlaloša ka ga leobu le noga ka go šomiša mantšu ao a filwego le dikafoko. Go nyalanya dika le ditlhalošo tša tšona. Go šomiša lenaneo la go ngwala temana ya go hlaloša ka ga mogwera. Go ngwala sereto ka ga phoofole o šomiša ditshwantšhanyo.

85 Dikanegelo tše dingwe gape tše di makatšago 44

Go boledišana ka ga kanegelo ye e lego ka sebopego sa khathune. Go diragatša kanegelo le dihlopha. Go bala kanegelo ya go tšwa Tšhaena le kanegelo ya go tšwa India. Go araba dipotšišo tše di itšego ka dikanegelo.

Go šupa fao dikanegelo di diragalago gona. Go laetša thuto ya kanegelo. Go fa kgopolo ya gago. Go ngwala kakaretša ya ye nngwe ya dikanegelo.

86 Nonwanetsholo ya ka 46

Go šomiša mmepe wa monagano go rulaganya nonwanetsholo. Go šomiša mmepe wa monagano le dihlogo go ngwala nonwanetsholo. Go kopanya mafoko ka go šomiša makopanyi. Go šomiša mašala sebakeng sa maina. Go šupa mainagohle le modirišogo.

87 Kanegelo ye e nago le borarwana 48

Go boledišana le dihlopha tša lena ka ga bohlokwa bja go ba le maikarabelo le go amogela maikarabelo a ditiro tša gago. Go bala kanegelo ya kgogamašego. Go araba dipotšišo ka ga kanegelo. Go araba dipotšišo ka ga kanegelo. Go fa kgopolo. Go šupa baanegwa ba kanegelo. Go šupa thuto ya kanegelo. Go fa tlhalošo ya sekafoko se "go lla sehloremare". Go nyalanya dikafoko le mantšu ao a šomišitšwego mo go kanegelo.

88 Tšohle ka ga polelo 50

Go nyalanya dikafoko le ditlhalošo tša tšona go hlama tshwantšhišo. Go thalela medumotshwano ya maleba. Go bolega e ba mafoko ke a tlabego goba a taelo. Go ngwalolla temana ka maswaodikga a maleba. Go ngwala ditemana tše pedi ka go šomiša mantšu a go kopanya.

Dingwalwa tša tshedimošo Kotara ya 3: Dibeke 7 – 8

89 Boso 52

Go bolega ka ga phapano gare ga boso le klaemete. Go bala sengwalwa ka ga boso. Go araba dipotšišo tše di itšego tše di theilwego godimo ga sengwalwa. Go fa temana hlogo. Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.

90 Boso profenseng ya gešo 54

Go dira mmepe wa monagano ka ga boso. Go šomiša mmepe wa monagano go ngwala ditemana tše pedi ka ga boso. Go šupa madiri le malatodi mo go mafokonolo. Go kopanya mafoko ka go šomiša makopanyi.

91 Boso bošoro 56

Go bolega le sehlopha ka ga pula ya matlakadibe le magadima. Go bala temana ka ga pula ya matlakadibe le magadima. Go araba dipotšišo tše di theilwego godimo ga sengwalwa. Go hlatholla diswantšho tša boso. Go šomiša ditshwantšho go laetša lebaka le phetho. Go nyalanya lenaneo la mantšu le mantšu ao a lego temaneng ao a nago le ditlhalošo tša go swana le tša ona.

92 Boso le pula 58

Go šomiša seswantšho go ngwala tshedimošo ka tatelano. Go ngwala ditemana tše di theilwego godimo ga seswantšho. Go ngwala mafoko a šomiša ditumatshwano. Go ngwala mafoko a šomiša ditumotshwano.

93 Ka ga boso gape 60

Go bolega ka ga diphapano tša boso ka dinako tša go fapana tša ngwaga. Go boledišana ka ga boso bjo a bo ratago go feta goba bjo a sa bo ratego go feta. Go bala temana ka ga boso le meetse. Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona. Go bala temana le go araba dipotšišo. Go ntšha maikutlo. Go ngwala temana a ntšha maikutlo. Go thalela maina a legoro la go-.

94 Go ngwala ka ga boso 62

Go nyalanya diswantšho le dilo. Go ngwala ditemana ka ga boso. Go šupa mašala. Go ngwala mafoko ka go šomiša mašala. Go ngwala mafoko ka go šomiša maekiši.

95 Pego ya boso 64

Go boledišana ka ga dikokwane tša boso mo dihlopheng tša bona. Go theeletša kgašo ya tša boso ka morago a dira kgašo ya gagwe ya boso. Go bala mmepe wa monagano. Go araba dipotšišo ka ga boso. Go dira ponelopele ka ga boso.

96 Lebelela tša boso la mafelelo 66

Go dira mmepe wa monagano ka ga kgašo ya boso. Go ngwala tlhagišo ya boso ye e theilwego godimo ga mmepe wa monagano. Go rulaganya sengwalwana. Go šupa madiri le mahlathi mo lefokong. Go ngwala mafoko a šomiša mainakgopolo. Go ngwala mafoko ka mantšu ao a ngwalwago go swana eupša a na le ditlhalošo tša go fapana.

A re boleleng

Na o gopola nonwane ya kgogamašego ye o kilego wa e bala goba wa e kwa? Botša sehlopha sa gago nonwane yeo ya kgogamašego. Ka morago, wena le bagwera ba gago, diragaletšang ba bangwe ka phapošing ka moka, nonwane yeo ya kgogamašego.

Hlokomelaaa-ng ka moraaa-go

"Kgobokanang le ntikologile," tau ya realo. "Re batametše go ya ntweng kgahlanong le mmušo wa dikhunkwanyane. Nna, bjalo ka molaodi wa lena, ke tla eta pele tlhaselo. Pele re thoma, le tla swanelwa ke go kwešiša thulaganyo ya ntwana ya rena." Tholo, kukama le phukubje di ile tša batamela, tša theeletša ka tlhokomelo.

"Re ba bagolo go ba feta," gwa realo tau. "Le ge go le bjalo, manaba a rena a re feta gadimilione. Ga se ra swanela go bontšha kwelobohloko. Re swanetše go hlasela, re ba bolaye." Molaodi Tau a theoša lentšu la gagwe, a hwenahwena, gore a kwewe fela ke maofisiri a gagwe. "Bjale, theeletšang ka tlhokomelo, gobane se ke sona mmepetheo wa thulaganyo ya rena. Botša mašole a gago a dule a ntebeletše ka dinako ka moka mo ntweng. Ka ge ke tla be ke le kua pele, ke tla kgona go bona gore re a fenywa goba re a lahlegelwa.

Ke tla dula ke emišeditše mosela godimo, kua lefaufaung. Ge mašole a rena a bona mosela wa ka o emeletše, ba swanetše go tšwela pele ka go lwa. Eupša, ge re lahlegelwa, ke

theošetša wa ka fase. Seo e tla ba e le temoši ya gore re tlogele go lwa, re tšhabe gore go ye mo go yang."

Tholo, kukama le phukubje di be di theeditše ditaello ka tlhokomelo. Tša napa tša šutha ka setu go fetišetša molaetša go mašole a tšona. Go myemyela go ile gwa bonagala sefahlegong sa tau. O tsebile gore

thulaganyo ya gagwe e a šoma. Se a bego a sa se tsebe ke gore nose yeo e bego e iphihlile makgathe ga matšoba sethokgwaneng sa kgauswi e kwele dithulaganyo ka moka. Nose ye nnyane e fofile ya boela morago go molaodi wa dikhunkwanyane go mmošša seo e se kwelego.

Tau e ile ya rora, tlou ya letša porompeta ya yona, ya ba ge ntwana ye kgolo e thomile. Nakonyana ye nnyane bobedi bja mahlakore bo be bo lekana ka maatla. Molaodi Tau, mosela o phaphasela godimo lefaufaung, o be a le moetapele yo bohla, gomme, maphoofolo a ile a kgeregela pele. Bofelong go be go bonagala gabotse go molaodi wa dikhunkwanyane, gore pušo ya bona e a lahlegelwa mo ntweng.

Lehutšo la khunkhwane le be le le le tee. O ile a lebelela nose ye nnyane gomme a re, "Nako e fihlile." Seo ke se nose ye nnyane e bego e letetše go se kwa. O be a tseba gore o swanetše go dira eng le gore a se dire kae. Ka nakonyana ye nnyane o fofetše bogareng bja ntwana. Go se go ye kae, a humana tau, gomme a myemyela ge a dutše a fofela maamong a mabotse. "Hlokomelaaaa-ng ka moraaa-go!" a goeela ge a tetenya tau ka motetenyo wo a ka se o lebalego. Ga go na phoofolo ye e bego e bona nose ye nnyane. Se ba se lemogilego ke gore moetapele wa bona o theošitše mosela.

Ba be ba tseba gore seo se ra eng: tšhaba gore go ye mo go yago! Go ra gore dikhunkwanyane di fentše ntwana, ka lebaka la gore nose ye nnyane e be e le ka morago ga mothladi wa manaba le pele ntwana e thoma.

A re ngwaleng

Lebelela hlogo ya nonwane ye ya kgogamašego. Boledišana le sehlopha sa gago gore le nagana gore nonwane ye ya kgogamašego e tlile go ba mabapi le eng, ka morago ngwala dikarabo.

Na o a gopola gore o gaša mahlo godimo ga sengwalwa gore o hwetše kgopolokakaretšo ya gore e mabapi le eng?

Bala nonwane ye ya kgogamašego, ka go gaša mahlo, ka morago o ngwale gore o nagana gore thutaphelo ya kanegelo ye ke eng.

Ke ka lebaka la eng tau e be e nagana gore diphoofolo di tlile go fenya ntwā?

Ke ka lebaka la eng bofelong dikhunkhwane di fentše ntwā?

Ke ka lebaka la eng tau e ile ya theoša mosela wa yona?

Ke ka lebaka la eng nose e kgonne go theeletša thulaganyo ya tau ya ntwā?

Na o nagana gore hlogo ya nonwane ye ya kgogamašego e a segiša? Efa lebaka. Mongwadi o šomiša sekapolelo sefe mo lefokong le le lego bofelong bja nonwane ya kgogamašego?

Hlaloša gore diswantšho di go thuša bjang go kwešiša nonwane ye.

Sengwalwa se re botša gore tau e a rora gomme tlou e letša porompeta. Nose e dira modumo wa mohuta mang? Gape phukubje e dira modumo wa mohuta mang?

Na o ipshinne ka nonwanekgogamašego ye? Efa lebaka.

Mantšu a: go e dira kae? A bonagala a fapana le bogolo bjohle bja sengwalwa. Di ngwadilwe ka moseka. O nagana gore mongwadi o direlang se?

A re ngwaleng

Ditlhalošo tša mantšu le tša dikafoko šedi, bjale ka ge di šomišitšwe mo go nonwane ya kgogamašego. Hwetša mantšu goba dikafoko.

go kopana loma

ntireleng sediko seka

go bolelela fase gore o se kwewe..... kitimela pele

Gapegape ka ga diphoofolo le dikhunkhwane

A re ngwaleng

O ile go ngwala temana ya tlhalošo ka mogwera wa gago yo mogolo. Eupša sa mathomo, pele o ngwala temana ya mafelelo, o ile go e rulaganya.

Feleletša papetla ye. Gopola go šomiša mahlaodi a go hlaloša mogwera wa gago.

Leina la mogwera wa gago.

Mmala wa mahlo le wa moriri.

Ke yo mo kaakang ka botelele goba ka bokopana?

Ke sebopego sefe sa mogwera wa gago seo se sa lebagego? (Ke eng seo se mo dirago gore a bonagale goba a fapane le batho ba bangwe?)

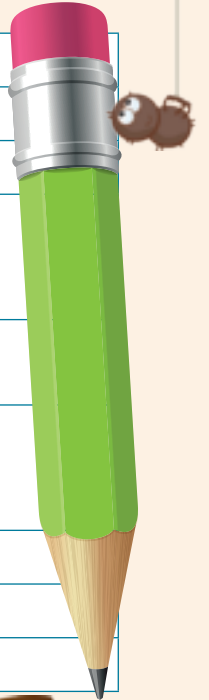
Seo mogwera wa gago a se dirago se dirago gore batho ba mmone.

Ka mokgwa wo mogwera wa gago a bolelago (ka lebelo, ka go iketla goba ka go kwagala gabotse, bj.bj.)

Tlotlontšu (mantšu) ao a a šomišago.

Semelo sa go kganyogega sa mogwera wa gago.

Mabofokodi a mogwera wa gago.

A re ngwaleng

Ngwala mafoko a, ka poleloseboledi.

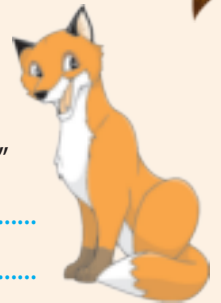
"Nkgobokaneleng, mašole," tau ya fa ditaelo.

Tau e rile, "Ge mašole a rena a bona mosela wa ka o emeletše, ba swanetše go tšwetša pele tlaselo ya bona."

O ba boditše a re: "Ge ka mabaka afe goba afe re ka fenywa, ke tla lekeletša mosela wa ka."

Ka morago a re: "Seo e tla ba e le temoši ya gore lesang go lwa, ka pela, gomme le tšhabe gore go ye mo go yago."

Khukhwanyane ya molaodi e ile ya lebelela nose ye nnyane, gomme ya re, "Ke nako."

A re ngwaleng Hlama dipotšišo ka dipego tše.

Tholo, kukama le phukubje di ile tša theeletša ka tlhokomelo ditaello tša bona ka moka.

Blank writing area with a solid top line and a dotted bottom line.

Fela ge tau e šuthela pele, nose e fofile ya boela morago kampeng ya dikhunkhwane, ya iša ditaba.

Blank writing area with a solid top line and a dotted bottom line.

Tau e ile ya rora, tlou ya letša porompeta.

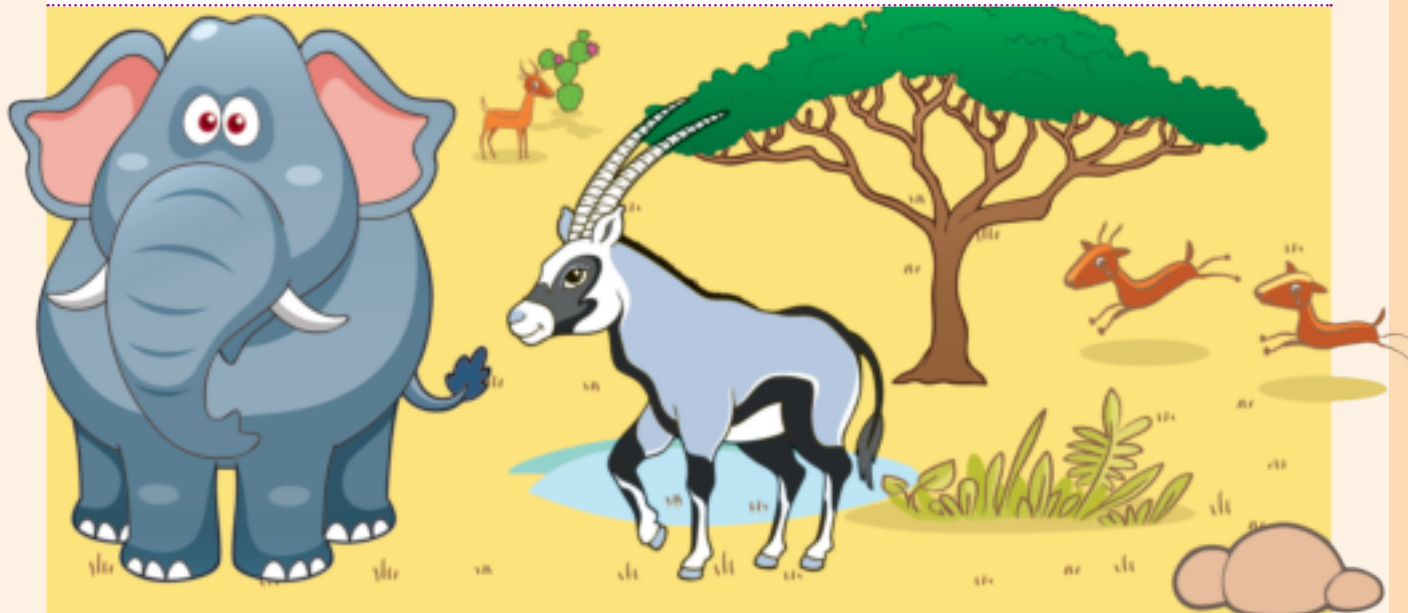
Blank writing area with a solid top line and a dotted bottom line.

Nose ye nnyane e lomile tau gabohloko bjo e ka se kego ya bo lebala.

Blank writing area with a solid top line and a dotted bottom line.

Diphoofolo di tšhabile gore go ye mo go yago.

Blank writing area with a solid top line and a dotted bottom line.

A re boleleng Šomang ka dihlopha tša lena.

Botša sehlopha sa gago ka gore lefase le dirilwe bjang. E ka ba kanegelo ye e tšwago ka Beibeleng goba kanegelo yeo o e kwelego go mmago goba makgoloago goba kanegelo yeo o e badilego. Ge o nyaka o ka itirela ya gago kanegelo.

A re baleng

Thogako ya leobu

Ka morago ga ge Mohlodi yo mogolo a feditše dilo ka moka, o ile a dula, a lebelela lefase le a le hlotšego. O ile a myemyela gomme a tšea sephetho sa gore ke le lebotse. Gagolo o be a kgotsofala ka batho, monna wa mathomo le mosadi wa mathomo. "Ee," a nagana, "se ke se sebotse!" Eupša go se go ye kae, Mohlodi o ile a lemoga gore monna le mosadi ba fele ba gobatša mebele ya bona. Letlalo le ile la fola ge nako e dutše e eya, eupša le ile la tlala mabadi. Ka morago ga mengwaga e se mekae, monna le mosadi ba mathomo ba ile ba bonagala go tšofala le go **hlagala!**

Ka mokgwa woo Mohlodi a bitša leobu. "Theeletša, Leobu," Mohlodi a realo, "ke nyaka gore o iše phasela go monna le mosadi. Ke taba ya tšhoganetšo."

Ka mokgwa woo, Leobu o ile lefaseng, **ka lebelo**, a swere phasela. Ge a filha nokeng ye kgolo, o ile a ema, a nyaka meetse. Noga o be a le moo ka yona nako yeo. "Thobela, Motswala Leobu," a šutša. "O mo lebelong le legolo lehono! Molato!"

"Ao, dumela! Dumela, Noga!" Leobu a fetola ka tlhompfo. "Ke swere phasela ya monna le mosadi, go tšwa go Mohlodi." Noga o be a hloile batho. Motho gantši, o be a fela a mo gata gomme a se na taba. Noga o ile a tšea sephetho sa gore o tla kgonthišiša gore batho ba se amogele phasela ye.

"Ao, Motswala Leobu, yo a rategago, go botse bjang go go bona gape. Ba lapa la ka ba be ba go hlologetše kudu! Ke nako ye telele o sa hlwe o eja le rena, ga o sa re rata." "Aowa, hle, motswala Noga yo ke mo ratago," gwa realo Leobu. "Nna ke go tšeela godimo kudu! Nka ikwa ke **hlomphegile** kudu ge nka laletšwa go tlo ja le lena ka le lengwe la matšatši!"

"Gabotse," Noga a araba ka lebelo, "re thibelwa ke eng gonabjale? Mosadi wa ka a ka thaba kudu ge o ka tla wa ja le rena dijo tša matena."

Leobu a lebelela phasela yela e lego ka lehwapeng la gagwe. "Mohlodi o nyaka gore ke iše phasela ye, ka tšhoganetšo. Mohlomongwe nako ye nngwe?"

"O a rereša," Noga a realo a šutša, a bile a lebelela thoko. "Ke tsebile. Rena ga re a mo swanela!"

Leobu o ile a lebelela letšatši. Le be le sa le godimo. O be a ka kgona go ja tša matena le ba balapa la Noga, a be a ba le nako ye telele ya go iša phasela yela. "Ema gannyane Motswala Noga," a realo.

"Ke ile ka araba ka lebelo. Gabotse, nka thabela go ja le lena dijo tša matena lehono."

Noga o ile a myemyela a le noši. "Ke a leboga, Motswala Leobu," a fetola. "Etle re ye go ja."

Dumela Noga: Thobo – bjalwa bja setšo, bjo bo dirilwego ka mabelethoro.

Dumela Noga:

Thobo - bjalwa bja setšo bja go dirwa ka mabelethoro

Mosadi wa Noga o be a apeile dijo tše dintši lehono. Di be di le bose, gomme Leobu o jele, a nwa bjalwa, a ba a robala. Noga o tšere phasela yela go Leobu ka go iketla. "Bona, mosadi wa ka, yo mobotsana," a kgotsa. "Mohlodi o re rometše matlalo a mafsa, gore ge a rena a kgale a ka hlagala, re apare a mafsa!" Noga a sega. Leobu a tsoga, gomme ka bonako a tseba gore go diregile eng. "Aowa, Motswala Noga, a buše!" Leobu a rapela. "Ao ga se a gago! Ke a batho. A buše!" Eupša Noga o ile a sega, gomme a gagaba, a tloga. Ge letšatši le dutše le theoga, Leobu o be a se a thaba le gannyane. O ekilwe, gomme ga se a hlompha Mohlodi. O ile a iphihla ka gare ga mehlare, a kgomaretše dikala, a šutha ka go iketla, gore a se bonwe. Ke ka mokgwa wo batho ba ilego ba jeletšwa matlalo a mafsa ke Noga. Lehono le, Noga o tllile go sola letlalo la gagwe ge le onetše gomme a apara le lefsa.

A re ngwaleng

Bala nonwanetsholo gape gomme o ngwale dikarabo tša dipotšišo tše. Na o nagana gore kgopolo ye kgolo ya kanegelotsholo ye, ke efe?

Baanegwathwadi ka mo go kanegelotsholo ye, ke bomang?

Noga o kgonne bjang go jeletša Leobu?

Leobu o dirile eng, e le go laetša ka mokgwa wo a bego a se a thaba?

Thuto ya nonwanetsholo ye, ke eng?

O nagana gore go ka be go diregile eng ka batho ge nkabe Leobu a ile a fihliša matlalo mo a bego a swanetše go a iša?

A re ngwaleng

Nyalanya mantšu ao a ngwadilwego ka bokoto le mantšu a a lego ka go la mmagoja.

gagaba	bjalwa bja setšo bja go dirwa ka mabelethoro
kitimile	foraforetšwa
jeletšwa	gopa
ka sewelo	tšhabešitše
thobo	ka nako ye nngwe

A re ngwaleng

Ngwala temana ya go hlaloša leobu. Šomiša tše dingwe tša dikafoko tše. Gape, le wena o swanetše go leka go šomiša mantšu a gago.

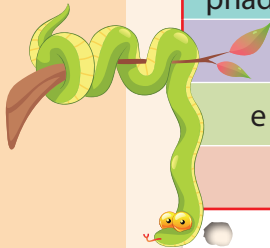
go fetola mebala	go hwibila ge o befetšwe
go ba le leleme le letelele	leleme le šišinyega ka lebelo
go šomiša methothometšo go bolela le maobu a mangwe	na le mahlo ao a ka šišinyegelago go tloga ka thoko ye go fihla ka thoko yela
na le manao, menwana le menotlo ye e bopegilego ka mokgwa wa go ikgetha	

A re ngwaleng

Bjale ngwala temana ye e hlalošago noga. Šomiša dikafoko tše dingwe goba ka moka. Le wena o swanetše go leka go šomiša mantšu a a lego a gago.

ke ye telele, ye e thepeselago, gape, ye tshese	hloka ditho
mebala ya go fapana ya go phadima, ya go ya go wa lerotho	go ba le mebala ye e phadimago go ra go ba le mpholo
dinoga tše lerotho di šomiša go hloka mmala, go ipihla	
e ja magotlo le dinonyana	e ja sebolawa se sa itekanetše
tsoma bošego	na le leleme la maphakga

A re ngwaleng

Thala mothalo go nyalanya dika le ditlhalošo tša tšona.

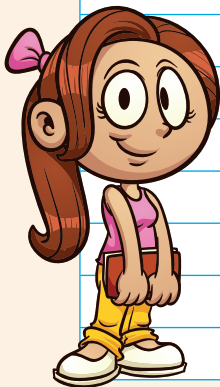
O noga	Go dira dilo ka go iketla kudu
Go ba le leleme le letelele	Ngwana wa malome goba wa rakgadi
Go nanya bjalo ka leobu	Go rata maaka
motswala	O sehvirihwiri

A re ngwaleng

Lebelela Lephephetšhomo la 82 (kua morago) Šomiša papetla ye o e feleleditšego go ngwala tlhalošo ya mogwera wa gago.

Blank writing area with horizontal lines for the student to write their answer.

A re ngwaleng

Ingwalele sereto, o šomiše tshwantšhanyo. Šomiš sebopego se:

- Phoofolo ya ka ke _____ .
- Mmala wa yona ke _____ bjalo ka _____ .
- Boya bja yona ke bjo/letlalo la yona ke le _____ bjalo ka/rata _____ .
- E šutha bjalo ka/E sepela bjalo ka _____ .
- Mosela wa yona o swana le _____ .
- Mahlo a yona a _____ bjalo ka/rata _____ .
- Mmele wa yona o bjalo ka _____ .
- Ditsebe tša yona di _____ bjalo ka _____ .
- Maoto a yona a _____ bjalo ka _____ .
- E kwagala bjalo ka _____ .

A re bolelang

Boledišanang sehlopheng sa lena gore go diragala eng mo khathuneng. Diragatša kanegelo ye e bolelwago

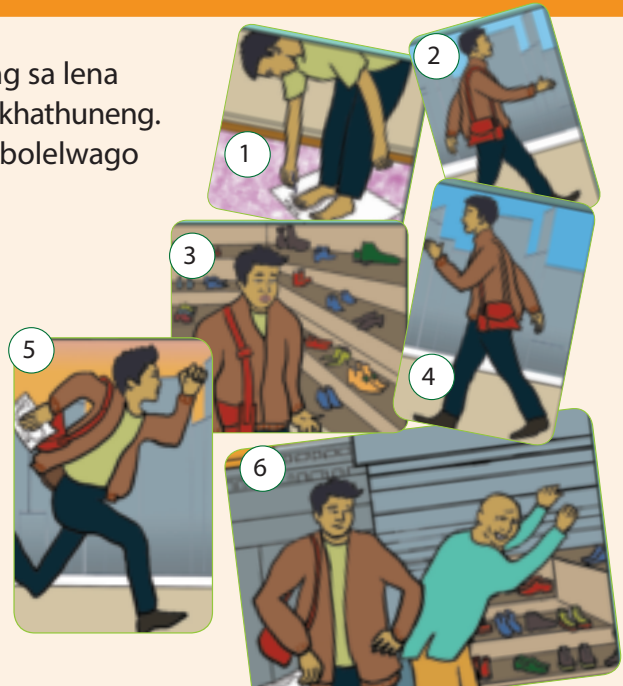
ke khathune. Kgonthišišang gore yo mongwe le yo mongwe wa lena o hwetša sebaka sa go ba, ralebenkele goba moreki. Bolelang ka ga dipotšišo tše mo sehlopheng sa lena:

Moetapele wa lena ka phapošing ke mang?

Ke ka lebaka la eng o nagana bjalo?

Ke mang yo a lego bohlale go feta?
Lebaka ke lefe?

Ke mang yo a lego sehvirihwiri, a bilego a kgona go dira dilo?

A re baleng

Kanagelo ya go tšwa Tšhaena ka ga dieta tše mpsa

Monna o be a nyaka phere ye mpsa ya dieta. Pele a eya mmarakeng, o thadile seswantšho sa maoto a gagwe godimo ga setsekana sa pampiri ka botlalo. O metile leoto la gagwe ka tlhokomelo gomme a ngwala disaese tša tšona. Ka morago o ile a sepela a ya lebenkeleng la dieta kua mmarakeng. Ge a fiha mowe ka meriti letšatši lona leo, o ile a swaba ge a lemoga gore o lebetše go tla le ka botlalo yeo go yona go ngwadilwego saese ya gagwe. O ile a retologa a sepela a boela gae gore a tle le yona. Ge a šala a boa, letšatši le be le sobela, gomme mabenkele a tswaletšwe. O ile a hlaloša maemo a gagwe go yo mongwe wa boramabenkele yoo a bego a šetše a phuthile dilo tša gagwe ka moka.

"Setlaela tena sa monna!" ralebenkele a realo. "O ka be o ile wa tshepa maoto a gago gomme wa itekanya dieta ka lebenkeleng! O reng o ile wa boela gae go yo tšea diswantšho tša gago?" Sefahlego sa monna yola se ile sa hwibila.

"Ke nagana gore ke ile ka tshepa disaese tša ka go feta," a realo.

A re baleng

Kgoši ya Lešoka ke mang? Nonwanetsholo ya go tšwa

Ka letšatši le lengwe sethokgweng, Nkwe e ile ya tabogela Phukubje. Phukubje e ile ya goeletša, "O tšea kae sebete sa go hlasela Kgoši ya Lešoka!"

Nkwe o ile a mo lebelela ka go makala. "O a gafa!" "Ga se wena Kgoši!"

"Ka nnete ke nna! Phukubje a fetola". "Diphoofole ka moka di tšhaba ka letšhogo ge di mpona! Ge o nyaka bohlatshe, ntšhale morago."

Phukubje o tsene ka sethokgweng. Nkwe a mo šetše morago. Ge di fihla mo go lego mohlape wa dikgama, dikgama tša bona Nkwe e le ka morago ga Phukubje, gomme tša phatlalala tša leba mathoko ohle.

Di fihlile mo go lego sekgobotho sa dikgabo. Dikgabo di bone Nkwe ka morago ga Phukubje, tša napa tša tšhaba. Phukubje a sokologela go Nkwe gomme a re, "O sa nyaka bjo bongwe bohlatse? Bona ka mogwa wo di tšhabago, fela ge di mpona!"

"Ke a makala, eupša ke bone ka a ka mahlo. Ntshwarele ge ke go hlasetše, Kgošikgolo." Nkwe o ile a inamela fase kudu ka tlhomphe ye kgolo. O ile a letela Phukubje gore e tloge.

A re ngwaleng Bala dipotšišo gomme o ngwale dikarabo.

Bala kanegelo ye e bitšwago *Dieta tše mpsha*. Baanegwa ke bomang mo kanegelong ye?

Kanegelo ye e diragala kae?

O nagana gore kanegelo ye e a segiša? Hlaloša lebaka la karabo ya gago.

O rata khathuni goba o rata kanegelo ye e ngwadilwego? Efa lebaka.

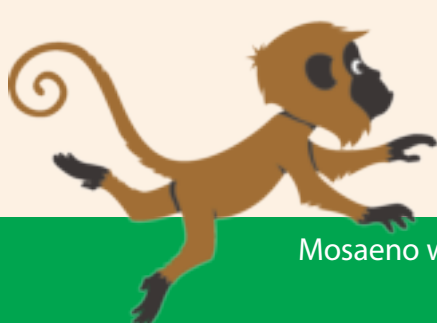
Bjale bala kanegelo ye e bitšwago *Kgoši ya Lešoka*. Baanegwa ke bomang kanegelong ye?

Kanegelo ye e diragala kae?

O nagana gore ke mang yo a hlalefilego? Phukubje goba Nkwe? Efa lebaka.

O nagana gore ke ka lebaka la eng Phukubje a itira Kgoši ya Lešoka?

Akaretša kanegelo ya "Dieta tše mpsha" ka mafoko a mabedi.

A re ngwaleng

Šomiša mmepe wo wa monagano go rulaganya nonwanetsholo yeo o tlliego go e ngwala.

Baanegwa

Kanegelo

Kanegelo

Tikologo

Molaetša

leina la nonwane

Kanegelo

A re ngwaleng

Bjale ngwala nonwanetsholo ya gago yeo o kilego wa e bala goba go e theeletša. Šomiša mmepe wa gago wa monagano le dihlogo tše.

Thuto ye ke nyakago go e ruta:

Baanegwa ba nonwanetsholo:

Tikologo:

Leina la nonwanetsholo:

Nonwanetsholo:

A re ngwaleng

Kopanya mafoko o šomiše makopanyi a a lego ka mašakaneng.

E be e le letšatši la go fiša. Nkwe e tabogetše Phukubje. (ge)

Nkwe a nyaka go ja Phukubje. Phukubje o mo thibetše. (eupša)

Phukubje o boditše Nkwe gore ke yena Kgoši ya Lešoka. Nkwe ga se a mo kgolwa. (le ge)

Diphoofolo di be di obamela Phukubje. Nkwe o be a tla tseba gore Phukubje ke Kgoši ya Lešoka. (ge)

Diphoofolo di obamile. Nkwe o dira gore Phukubje e phele. (gomme)

Bjale, boela morago, o thalele mahlaodi gomme o tšweletše leina leo lehlaodi le lengwe le le lengwe le hlaolago lona.

Mohlala: Phukubje ye tshese e gahlane le nkwe e tee mmileng wo mogolo.

A re ngwaleng

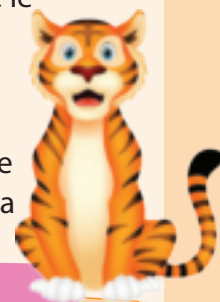
Phukubje wa setsebi o theogile ka tsela gomme a gahlana le nkwe. Ngwala mašala sebakeng sa maina. Ka morago thalela mainagohle gomme o dire sediko go dikologa "leina go"

Thati o nyaka go bala kanegelo ye e bolelago ka ga Phukubje le Nkwe.

Ben le Ann ba nyaka go diragatša kanegelo ya go bolela ka dieta.

Mdi. Motau o nyaka go fa Max sebaka sa go bala nonwanetsholo gomme ka morago a fe Molelo go dira seo.

Na Mogoroši le Reabetšwe ba tla ya Pretoria ka pese go ya disorokising?

Mainagohle ke maina a batho ka kakaretšo (mohlala: mosetsana), mafelo (mohlala: phaka), dilo (mohlala: dibapadišwa) goba dikgopolo (mohlala: lerato)
Mainaina ke a batho ba ba itšego (Mohlala: Thati) goba mafelo (Limpopo), Modirišo go: Ke mōkgwa wa go tšweletša tiro ka lediri la go ba le "go" pele ga lona. (Mohlala: go nwa)

A re boleleng

Lentšu le, “maikarabelo” le ra eng go wena? Ahlaahla taba ye le sehlopha sa gago.

O na le maikarabelo a mohuta mang ka gae?

Go direga eng ge o se wa phethagatša maikarabelo a gago?

Na o kile wa sepediša boradia ka gore ga se wa nyaka go phethagatša maikarabelo a gago? Go diregile eng?

A re baleng

MOŠEMANE YO A KILEGO A GOELETŠA A RE “PHIRI!”

Go kile gwa ba le mošemanyana yo a kilego a fiwa mošomo wa go hlokomela dinku tša mo motseng. O ile a di gapela thabeng gore di hwetše mafulo a matala. Ka letšatši le lengwe o ile a ikwa a jewa ke bodutu ka mošomo wo a bego a o dira, ka fao, o ile a ithabiša ka go lla a hlaboša lentšu, a re, “Phiri! Phiri! Phiri e lelekiša dinku!”

Badudi ba motse ba kwele sello gomme ba tla ba kitima, ba namelela le thabana gore ba mo thuše go raka phiri. Eupša ge ba fihla ntlhoraneng ya thabana, ga se ba hwetša phiri. Mošemane a sega ge a bona difahlego tša bona tše di befetšwego.

“O se ke wa goeletša wa re “phiri”, wena modišana,” gwa realo badudi ba motse, “mola go se na phiri!” Ba boetše morago ba theoga thabana ba ngongorega ba boela mošomong.

Letšatši le le latelago mošemane o ile a goeletša gape, a re “Phiri! Phiri! Nthušeng! Phiri e lelekiša dinku!” A hwile ka disego, a lebelela gape badudi ba motse ba etla ba kitima, ba namelela le thabana go mo thuša gore a rake phiri.

Ge badudi ba motse ba sa bone phiri ba omanya ba re, “mošemanyana tena, o swanetše go nyaka thušo ge e le gore ka nnete go na le se se sego sa loka! O se ke wa goeletša wa re “phiri”, mola go se na le phiri!”

Matšatši a mmalwa ka morago ga fao, mošemane o ile a bona phiri e dupelela dinku. Ka letšhogo, a fofa, a ema ka maoto, gomme a goeletša ka maatla. “Phiri! Phiri! Hle, nthušeng!” Eupša batho ba motse ba ile ba nagana gore o be a sa ba dira ditlaela gape, ka fao, ga go na yo a ilego a ya go mo thuša.

Ka morago ga nako ye itšego mantšiboa, batho ba moo motseng ba ile ba makala gore ke ka lebaka la eng mošemane a se a boela motseng le dinku. Ba ile ba ya go mo nyaka.

Ba mo hweditše a tšholla megokgo, a le noši. “Ka nnete phiri e be e le mo! Mohlape o phatlaletše! Ke goleditše ka re, Phiri! Le reng le se la tla?”

Mokgalabje o ile a leka go homotša mošemane, ge ba dutše ba sepela, ba boela morago, motseng. “Re tla go thuša go nyaka dinku tše di timetšego ka moswane ge go esa,” a realo. “Eupša o swanetše go ithuta gore ge gantši o bolela maaka, ga go na yo a ka go kgolwago, le ge o bolela nnete!”

A re ngwaleng Araba dipotšišo tše di latelago.

Ke ka lebaka la eng mošemane wa modišana a ile a goeletša a re, "Phiri!" lekga la mathomo? _____

Badudi ba motse ba ile ba ikwa bjang ka morago ga go namelela thabana gomme go se na phiri? _____

Badudi ba motse ba boditše mošemane wa modišana eng, mola a goeleditše la bobedi a re "Phiri!"? _____

Ke ka lebaka la eng ge badudi ba se ba ya go mošemane mola a goeletša la boraro a re, "Phiri!"? _____

Go diragetše eng ge letšatši le sobela? _____

Ge nkabe o be o le yo mongwe wa badudi ba motse, na nkabe o ile wa kgolwa mošemane? Ka lebaka la eng? _____

Mafelelong a kanegelo, badudi ba motse ga ba sa tshepa mošemane. Na mošemane a ka rarolla bjang bothata bjo gore ba tle ba mo tshepe go swana le peleng? _____

Na molaetša (thutasetho) wa kanegelo ye ke eng? _____

Baanegwa ke bomang mo kanegelong ye? _____

Na tlhalošo ya seka se "go lla sehloDIMADI" ke eng? _____

A re ngwaleng

Hwetša mantšu mo kanegelong ao a nago le tlhalošo ya go swana le ya dikafoko tše.

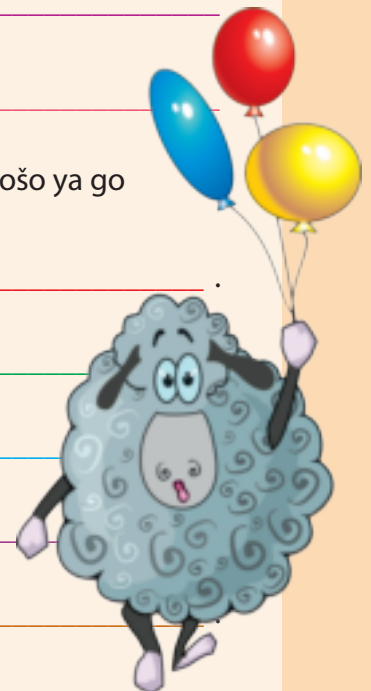
mohlakamotala (lefelo la go talafala ngwaga ka moka) _____

go belaela _____

tšhogile kudu _____

lalela, dupadupela _____

go tšhaba le go šwalalana _____

Tšohle ka ga POPPOLELO

A re ngwaleng

Kopanya dikarolo tše tša dika tše di lego ka go la ngele le tšeo di lego ka go la mmagoja go hlama seka se se feletšego.

Go ntšha		tsebe.
Go tšholla		dipoko.
Go bona le		seatla.
Go iša		meetse.
Go loma		ka ga tšhwene.

Ge o šomiša tshwantšhišo, o ra gore motho, lefelo, phoofolo goba selo ke selo se sengwe(e sego sa go swana le sona!)

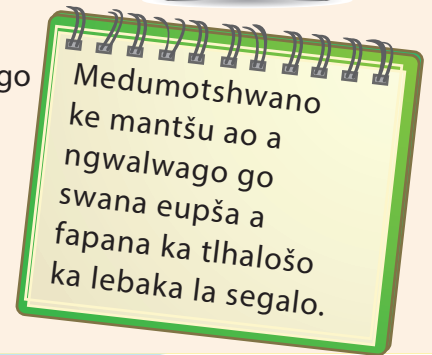
Monna ke tau!

A re ngwaleng

Šomiša mantšu a a latelago mafokong go laetša phapano ya ditlhalošo tša ona.

fihla	lema
fihla	lema
bona	hlogo
bona	hlogo
noka	
noka	

A re ngwaleng

Bolela ge eba mafoko a a latelago ke taelo goba makalo, tlabego, kgotso.

Bala kanegelo ya Dieta tše Mpsha.

taelo makalo/kgotso/tlabego

Ijoo nna wee! Ke ngwana wa gagwe!

taelo makalo/kgotso/tlabego

Sepela o yo tšea puku ka bokgobapuku.

taelo makalo/kgotso/tlabego

Ke thophile sefoka!

taelo makalo/kgotso/tlabego

Tlogelo go bala o yo robala gonabjale.

taelo makalo/kgotso/tlabego

Taelo ke lefoko leo le go fago taelo gore o dire selo se sengwe. Le thoma ka tlhakagolo la ruma ka khutlo. Lefoko la makalo/kgotso/ tlabego le laetša letšhogo, makalo goba lethabo. Le thoma ka tlhakagolo gomme la ruma ka leswao la tlabego(!).

A re ngwaleng

Mogwera wa gago o ngwadile kanegelo, eupša o lebetše go bea maswaodikga. Thuša mogwera wa gago go ngwala ditlhakakgolo, dikhutlo, difegelwana, maswao a potšišo, maswao a tlabego le ditsebjana mafelong a maleba.

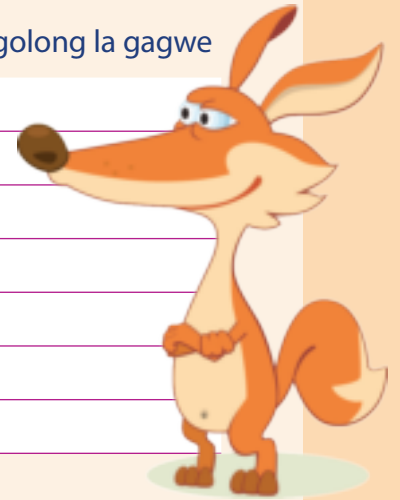

phukubje ye e bitšwago ferdi o be a sepela a theoga ka sekgwa sa mohlakamotala letšatši le lengwe ge a bona lesedi le le sego la tlwaelega le le pele ga gagwe

ke eng yela a ka separate mo pelong ferdy o be a tšhogile eupša o kitimile gannyane ge a batamela gore a tle a e bone bokaone

thobela a bitša go be go se na karabo thobela a bitša go na le motho eupša gape go be go se na motho mo go sa letelwago selo sa tšwelela pele ga lebone

puu ya tlatša lešata ferdy wa batho o be a tšhogile gomme o kitimile a boela legolong la gagwe

Handwriting practice lines consisting of four horizontal lines with a central pink line.

A re ngwaleng

Ngwala ditemana tše pedi ka ga bana ba babedi ba go fapana ka phapošing ya lena. Šomiša makopanyi go laetša phapano gare ga bana ba babedi.

eupša, le ge go le bjalo, ka go le lengwe . . . ka go le lengwe, le ge go le bjalo, gomme

Handwriting practice lines consisting of four horizontal lines with a central pink line.

Handwriting practice lines consisting of four horizontal lines with a central pink line.

A re boleleng Boledišanang ka dihlopheng tša lena.

- Re ra eng ka lentšu le “boso”?
- O nagana gore phapano ke eng gare ga “boso” le “klaemete”?
- Na o apara diaparo tša go fapana ge o aparela mehuta ye e fapanego ya boso? Botša phapoši gore o apara eng.
- O nagana gore klaemete ya Afrika-Borwa e swana le klaemete ya ye e lego kgauswi le ekhweita(mogarafase)? Efa lebaka.

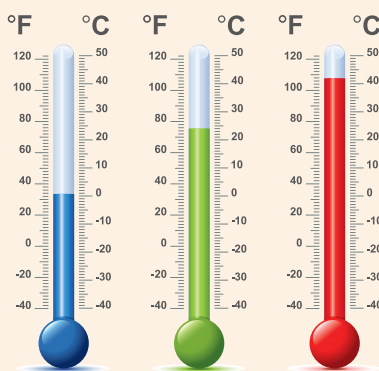
A re baleng

Phetogo ya themperetšha ya moya e baka phetogo ya boso. Ge themperetšha ya moya e theoga, boso bo tonya kudu. Ge themperetšha ya moya e oketšega boso bo ba

boruthwana. Boso le bjona bo a fetoga ge monola mo moyeng o fetoga goba ge kgatelelo ya moya mo go lefaufau e fetoga. Ge themperetšha ya moya e oketšega, monola mo moyeng le kgatelelo ya moya ka mehla e a oketšega ka nako e tee.

Batho ba go swana le batsebaboso, bao ba tsebago ka ga boso ba meta diphetogo gore ba tle ba laole gore boso bo tlike go ba bjang. Go no swana le ge re šomiša themometha go tšea themperetšha ya rena, batsebaboso le bona ba šomiša themometha go meta themperetšha ya boso. Ba meta boso ka dikgato Selesiasa goba dikgato farenhaete. Ka fao, ba ka kgona go re botša gore boso bo tlike go fiša bjang goba boso bo tlike go tonya bjang.

Motsebaboso ke
motho yo a ithutago
ka ga boso.

Moya o re dikologile gomme o a re gatelela. Moya wo o re gatelelago re o bitša kgatelelo ya lefaufau. Ge o le godimo ga thaba volume ya moya wo o go gatelelago ke ye nnyane go volume yeo e go gatelelago ge o le lewatle. Ka wona mokgwa woo, ge themperetšha ya moya wo o re dikologilego o fiša, kgatelelo mo lefaufaung ke ye nnyane. Ke ka lebaka leo palune ye e fišago e eya godimo lefaufaung. Re šomiša dithemometa go meta themperetšha, le diparometa go meta kgatelelo ya lefaufaung.

Sa mafelelo, bošidi bo hlolwa ke meetse ao a moyafalago go tloga go bokagodimo bja lefase. Ka fao, ge boso bo fiša, moyafalo e diragala ka bontši, gomme, bošidi ke bjo bontši. Ge bošidi bo le bjo bontši, re tšwa sethitho kudu, gape ge mosegare go fiša go bile go hupelane, moya o tletše moyameetse, gomme sethitho sa rena se a re tanya gomme ga se moyafalele lefaufaung.

A re ngwaleng Ke dilo dife tše tharo tše di dirago gore boso bo fetoge?

Ge motsebaboso a ithuta ka ga boso, o nagana gore thutoboso ke eng?

Na o nagana gore kgatelelo ya lefaufau ke ye ntši godimo ga Table Mountain? Efa lebaka.

Re šomiša eng go meta themperetšha le kgatelelo ya lefaufau?

Ge go le bošidi kudu, sethitho sa rena ga se moyafale bonolo. Hlaloša gore ke ka lebaka la eng.

Ke ka lebaka la eng o nagana gore re swanetše go meta mahlakore a a fapanego a boso?

Lebelela themometa. E swailwe ka dikgato Selesias(e) le farenhaete(f).

Re meta themperetšha ka dikgato Selesias(e) goba ka dikgato farenhaete mo Afrika-Borwa?

Efa temana ye hlogo.

A re ngwaleng Nyalanya mantšu a a ngwadilwego ka bokoto le ditlhalošo tša ona.

lefaufau		hlatloga, gola
oketšega		boima
kgatelelo		tahlegelo ya seela
moyafalo		monola
bošidi		kikitlanego
hupelanego		moya

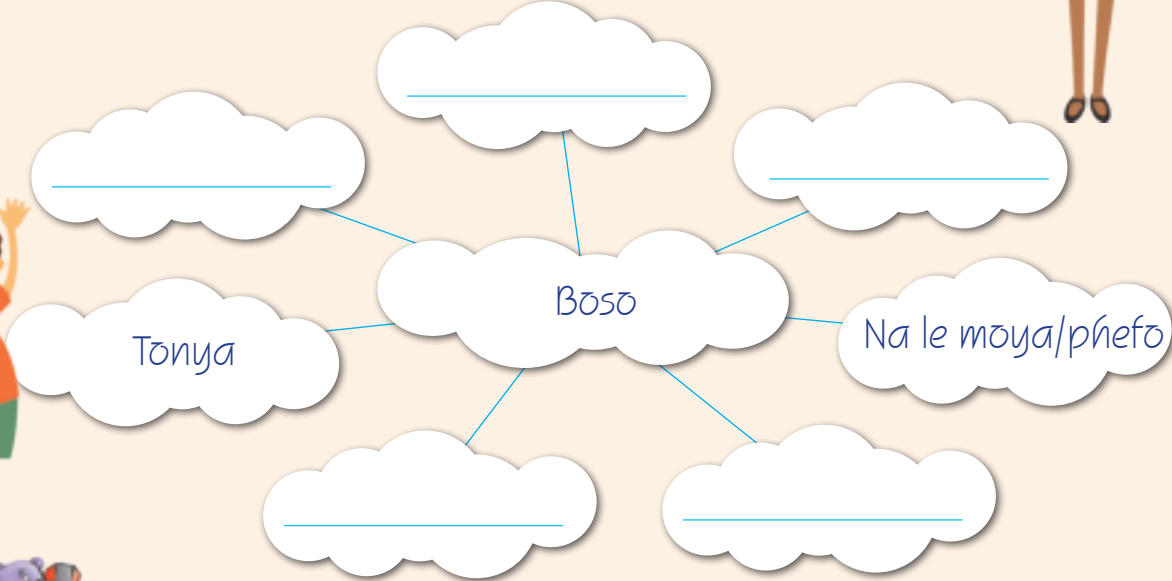
Boso profenseng ya gešo

Kotara ya 3 – Dibeke 7–8

A re ngwaleng

Thala mmepe wa monagano, o laetše gore o nagana gore boso ke eng.

A re ngwaleng

Šomiša mmepe wa gago wa monagano o ngwale ditemana tše pedi ka ga boso.

Blank writing area with horizontal lines for text.

A re ngwaleng

Bala mafokonolo a. Dira sediko go lediri lefokong le lengwe le le lengwe, ka morago o ngwale malatodi a mantšu ao a thaletšwego.

Go a fiša lehono. _____

Ka letšatši leo go tagilego leratadima le hlwekile. _____

Themperetšha ya moya e a theoga _____

Pula e a na lehono. _____

Moya o a oketšega? _____

A re ngwaleng

Fetoša mafoko ao a lego mo mošongwaneng wo o fetilego a be ka letlago. Gopola go šomiša "tla" le lediri.

A re ngwaleng

Kopanya mafoko a, o šomiše makopanyi ao a lego ka mašakaneng.

Go a fiša Gauteng. Go fiša kudu Limpopo. (eupša)

Go na le modumo wa tladi le legadima. Pula ga se ya tšo thoma go na ka maatla. (le ge)

Re nyaka go tseba gore boso bo tlile go ba bjo bobjang lehono. Re ka kgona go dira maano malebana le mešongwana ya rena ya letšatši ka letšatši. (ka fao)

A re boleleng Šomang mo dihlopheng tša lena.

- Na o kile wa hlaselwa ke pula ya matlakadibe goba ledimo la lehlwa?
- Botša sehlopha gore go diregile eng le gore o be o ikwa bjang.
- Gantši go na pula ya matlakadibe le magadima ka Gauteng. Na o nagana gore ke ka lebaka la eng pula ya matlakadibe e ena ka Gauteng go feta, mohlala, Kapa-Bodikela?

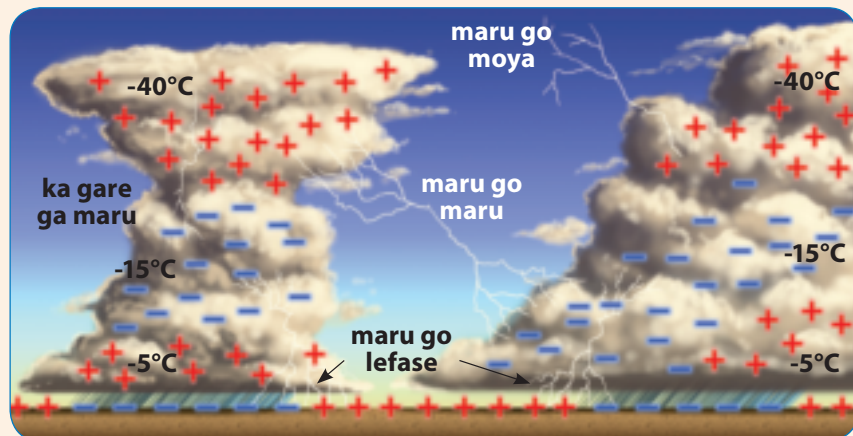
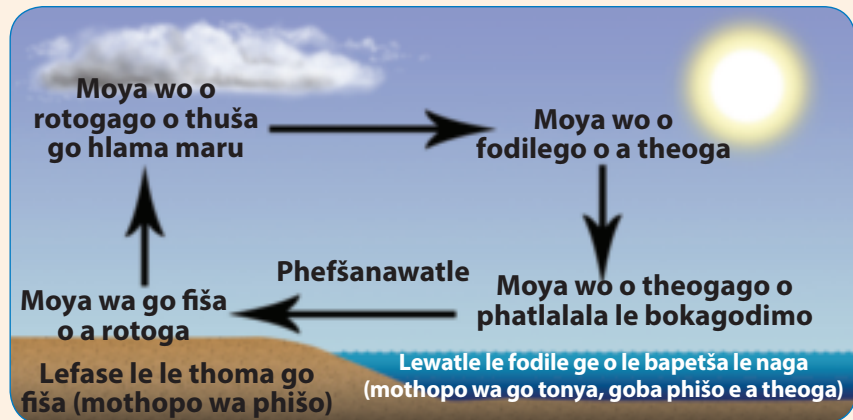

A re baleng

Madimo a mabe kudu a hlasela ge moya wa monola wo borutho wo montši o tliša boso bja matlakadibe bja go ba le diphefo tše maatla. Moya wa monola wo borutho o thoma go rotogela moyeng wa godimo. Ge o rotogela godimo go fiša go a fokotšega. Mošimeetse wo o lego mo moyeng o fetoga marothodi, tshepetšo ye e bitšwago phokafalo. Marothodi a kopana go bopa maru, ka morago pula, lehlwa le boleta, lehlwa goba sefako se tla na mo go bokagodimo bja lefase. Pula ya matlakadibe ke mohuta wo o tlwaelegilego kudu wa boso bjo bošoro kudu. Pele pula ya matlakadibe e ka bopega, ya gola go swanetše go be dilo tše tharo: moya o swanetše go tlala monola; go swanetše go be mohlomongwe bokagodimo ga lefase bjo bo fišago kudu, bjo bo romelago moya wo borutho godimo, gape moya wo borutho wo o rotogelago godimo, o swanetše go ba borutho bjo bo lekanego gore o tla dula o le borutho go feta wo o o fetišetšago godimo ge o dutše o namelela.

Moya wo o tonyago wo o tlogo pele ga moya wo o fokago o feta kgauswi le bokagodimo bja lefase gomme o kgoromeletša moya wo borutho ka lebelo. Se ka mehla ke mathomo a pula ya matlakadibe: Maru a bopega, pula ye ntši e thoma go na. Magadima a a lego ka gare ga madimo a maru, a a ahlogana a hlola go pekenya ga legadima le eya fase. Legadima le na le enetši ye lekanetšego gore e ka ruthufatša moya wo o lego kgauswi le lona. Phišo ye e tlogo ka lebelo ke yona e hlolago lešata le re le tsebago e le legadima. Dipula tša matlakadibe gantši di hlola mahlomola: meetsefula, mello ye e bakwago ke magadima le ditshenyo tše di tlišwago ke sefako.

Mokgwa wo moya wo o fišago o rotogelago godimo

Letšatšikgwedi:

A re ngwaleng

Madimo a mabe a diragala neng?

Mohuta wo o tlwaelegilego kudu wa boso bjo bošoro kudu ke ofe?

Mabaka a mararo ao a swanetšego gore a be gona gore go ne dipula tša matlakadibe ke afe?

Na phefo ya go tonya ye e tlogo pele ga ledimo e diragala neng?

Modumo wa tladi ke eng?

Lebelela seswantšho seo se laetšago ka mokgwa woo moya wa go tonya o rotogelago godimo. Šomiša diswantšho go hlaloša ka mokgwa woo pula ye ntši e nago.

A re ngwaleng

Hwetša mantšu mo temaneng ao a nago le ditlhalošo tše di latelago.

mpe kudu

ge mušimeetse o fetoga marothodi

gobatša, ditšhoganyetšo

go thapa,

bokagodimo bja lefase bjo o ka bo kgwathago wa ba wa bo kwa

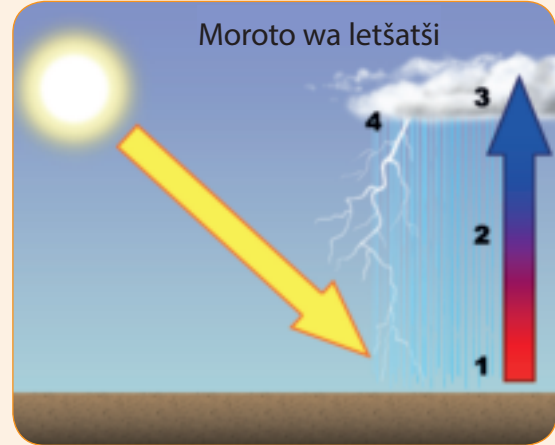

A re ngwaleng

Lebelela seswantšho ka morago o ngwale tshedimošo ka tatelano ya maleba.

- Ge go na le madimo a pula a magolo ka mehla re ba le medumo ya tladi le legadima.
- Letšatši le fiša lefase gomme moya wo borutho o rotogela godimo.
- Gase e fetoga seela gomme maru a magolo a bopega.
- Ge moya o dutše o eya godimo o a fola gomme meetsemuši a a phokafala go bopa maru.

A re ngwaleng

Lebelela diswantšho tše di amanago le boso gomme o ngwale temana ye kopana ka ga se sengwe le se sengwe.

Letšatšikgwedi:

Medumotšhwano ye mengwe ke mantšu ao a dumago ka go swana gomme a na le ditlhalošo tša go fapana. Di ngwalwa go swana gomme di fapana ka segalo. (fihla)
Medumotšhwano ke mantšu ao a dumago go swana, a ngwalwa go swana eupša a na le ditlhalošo tša go fapana. (hlogo)

A re ngwaleng

Ngwala mafoko ka go šomiša medumotshwano ye.

boso

boso

hlogo

hlogo

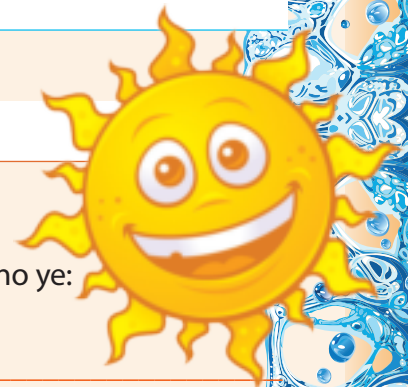
fihla

fihla

A re ngwaleng

Ngwala mafoko ka go šomiša medumotshwano ye:

letlakala (la mohlare) _____

letlakala (la puku) _____

lefa (ka tšhelete) _____

lefa (la lehumo) _____

sekolo (kgomo ya go hloka dinaka) _____

sekolo (moago wo bana ba rutelwago ka go ona) _____

noka (ya go ela meetse) _____

noka (setho sa mmele) _____

molala (setho sa mmele) _____

molala (lefelo la go hloka mehlare le le ikadilego) _____

A re boleleng

O nagana gore dinaga tša go fapana di ba le boso bja go fapana ka dinako tša go fapana tša ngwaga? Hlaloša karabo ya gago.

Na diprofense tša go fapana ka Afrika-Borwa di ba le boso bja go swana ka nako ya go swana ya ngwaga? Hlaloša karabo ya gago.

O ipshina ka mohuta ofe wa boso go feta? Efa mabaka.

O ipshina ka mohuta ofe wa boso gannyane go feta? Efa mabaka.

A re baleng

BOSO LE MEETSE

Re a tseba gore boso bo bopša ke dilo tša go fapana. Bo bopša ke tsela ya phefo, maatla a phefo, pula, sefako, lehlwa, themperetšha, letšatši, ponagalo le maru.

Gape, re a tseba gore dilo tše tharo di bopa dikarolo tša go fapana tša boso.

Tšona ke: letšatši, moya le meetse.

Letšatši le fana ka phišo le lesedi. Ka nako le re dira gore re fiše kudu; ka nako ye nngwe le bonagala le fokola gomme

+

+

=

BOSO

le re fa phišo le lesedi gomme ka nako le khupetšwa ke maru gomme ra se kgone go le bona le gannyane. Moya o gona go rena gomme o khupetša lefase bjalo ka kobo.

Ge o foka mo re lego gona re o kwa o le phefo mo letlalong la gago. Ge go foka ga wona go le ka lebelo le maatla o ka go wišetša kgole.

Meetse a ka dinokeng, matsheng le mawatleng gape le ka marung le lefaufaung.

Ge marothi a manyane a meetse a swarwa ke moya mo re lego gona, ka mokgwa wo o ka se a bonego gabotse, seo re se bitša kgodi(mmuwane) goba letobe.

Pula e tla ge meetse a rotha a etšwa marung ka marothi a magolo. Ge meetse ao a tonya kudu a a gatsela gomme re hwetša sefako goba lehlwa.

Boso bo bohlokwa bophelong bja mang le mang. Boso bo ama dipapadi tšeo o di bapalago, diaparo tšeo o di aparago, dijo tšeo o di jago, ka mokgwa wo o ikwago, seo o se dirago, mokgwa woo batho ba hwetšago tša go iphediša, le tše dingwe tše ntši.

Boso bo ka go dira gore o ikwe o le gabotse – eupša maemo a go fetelela a boso a ka dira gore bophelo bo be bothata. Phefo ye ntši, ye bjalo ka mamogašwa le sefefogadi, goba madimo a magolo ao a hlolago meetsefula le kgerego ya leraga, di ka kgona go senya magae a batho ebile di ka kgona le go ka tšea maphelo a batho.

A re ngwaleng

Nyalanya mantšu ao a kotofaditšwego ka go la ngele le ditlhalošo tša tšona ka go la mmagoja.

tsela ya phefo	ka moo phefo e lego maatla ka gona
maatla a phefo	bokgolokgohla bjo bo sehla goba bjo bošweu godimo lefaufaung bjo bo dirilwego ka marothi a mannyane kudu a meetse
themperetšha	bokaalo bjo re ka bo bonago go dikologa mo re lego gona
ponagalo	ka fao selo se ka fišago goba sa tonyago
maru	thoko yeo phefo e fokelago gona go ya le go boa

A re ngwaleng

Bala temana gape gomme o arabe dipotšišo.

Ke dilo dife tše tharo tše di bopago bosogo?

Letšatši le re fa eng?

Re hwetša kae meetse?

Ke ka lebaka la eng meetse a le bohlokwa?

Ka mantšu a gago ngwala temana o bolele gore ke ka lebaka la eng bosogo bo le bohlokwa maphelong a batho?

A re ngwaleng

Thalela legoro la maina la go- mafokong a a latelago.

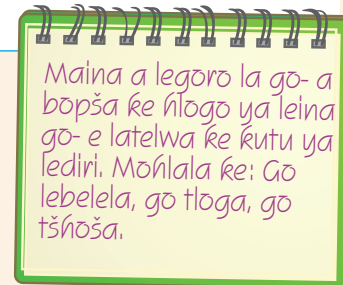
Go lebelela pula ye e nago gabosele go fodiša matswalo.

Go sepela ka tšhengwaneng ka morago ga meetsefula go a thobolla.

Debbie o šišintše go lebelela video ka ga maemo a mašoro kudu a bosogo.

Ga go thuše selo go ngangišana ka ga bosogo. Go theeletša pego ya bosogo go re thušitše kudu.

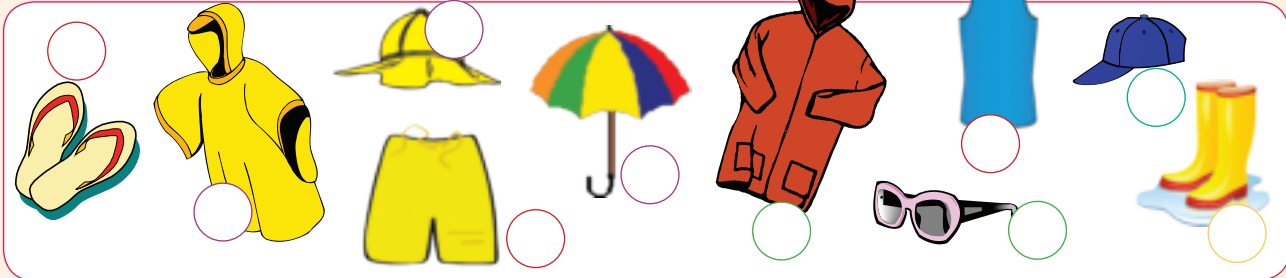
Go ya sekolong ka paesekela pula e ena ga gwa bolokega.

A re ngwaleng

Dilo tše ke tša diswantšho dife tše pedi? Nomora ye nngwe le ye nngwe 1 goba 2.

1

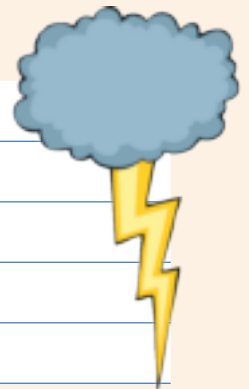
2

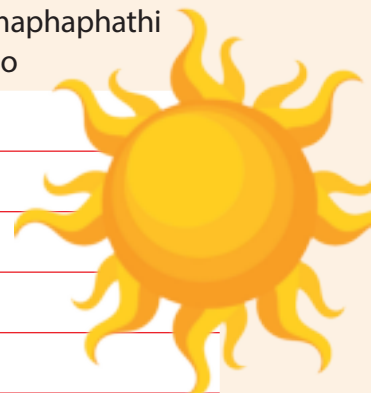
A re ngwaleng

Bjale ngwala temana ka ga seswantšho se sengwe le se sengwe moo go yona o hlalošago mohuta wowe wa boso. O ka šomiša a mangwe a mantšu ao tlhalošong ya gago. Ge o feditše go ngwala ditemana tša gago di fe mogwera wa gago a bale, a be a lokiše ge go nyakega.

Maru a maso a a bilokana, go tsakama ga legadima, modumo wo motelele wa tladi, leratadima le le befilego, marothi a magolo a pula, ao a phatlaletšego fase, ledimo, modumo wa tladi wa go thiba ditsebe, go na ka maatla ga pula le mofatšo wo montši wa pula le go tšutla ka maatla ga phefo

lefase le le tletšego marole le letsotho, ga go sa na bjang, dinoka di omile, phišo ye bogale ya letšatši, monkgo wa lerole, mophadimo wo mošweu wa leratadima, matlakala a maphaphathi a go oma a bjang, letšatši ke kgokolo ye khubedu ya go fiša, mogolo wo o omilego

A re ngwaleng

Thalela mašala ao a lego ka ga boso mo temaneng ye.

“Ke moakanyi wa tša boso. Ke nyaka go bona maru le madimo ke le godimo go feta. Ke kganyoga go ba le khemera kua lefaufaung gore e nthuše go akanya tša boso.”

“Gabotse. Ke na le kgopolo ya gore re ka dira bjang!” “Ka nnete?”

“O ka iša bjang khemera lefaufaung, gape o tla bušetša bjang diswantšho mo lefaseng?”

“Aga, sa mathomo a re boleleng ka ga mokgwa wa go iša eng goba eng lefaufaung le go se swara moo ka ntle le gore se wele mono lefaseng. A re akanyetše kgwele ya kolofo. Bjale tate ke moraloki yo mogolo wa kolofo. Ge a itia bolo ka mopu e tloga e eya kgole. Eupša ge a e betha, a le godimo ga mmotwana e ya kgole le go feta. Gomme ge nkabe tate a tiile bjalo ka suphamene, o be a tla e itia ka maatla gape a e dira gore e ye kgole, mo e ka yago ya dikologa lefase ka moka!”

Lešala ke lentšu leo le šomišwago legatong la leina.

Mehlala:

Tafola e ka khitšhing.

Yona e khupeditšwe ka lešela.

Bagwera ba Boati ba tlile go mo etela. **Yena** o thabile ka gore o tla kgona go bona **bona** pele.

A re ngwaleng

Ngwala mafoko a gago o šomiša mašala a.

yena	lena	rena	bona	nna
------	------	------	------	-----

Blank writing lines for the first activity.

A re ngwaleng

Ngwala mafoko a gago ka go šomiša mantšu a leekiši.

tlompša!	thothotho!	thu!	tlobja!	pšhohlo!
----------	------------	------	---------	----------

Blank writing lines for the second activity.

Leeikiši ke lentšu leo le emago legatong la modumo, wo o ekišago wo itšego. Mošlala: Tšhipi e re, tongtong tong tong.”

A re boleleng

Botša sehlopha sa gago gore maemo a boso a bjang lehono. Go a fiša, go a tonya goba go na le pula? Na boso bo a swana marena bjalo ka go bo le bjalo selemo? Diphapano ke eng?

Ge go fiša kudu, ke mešongwana efe ye o e dirago ge sekolo se tšwele? Ge go tonya kudu, ke mešongwana efe ye o e dirago ge sekolo se tšwele? Theeletša pego ya tša boso mo seyalemoyeng goba mo thelebišeneng, ka morago o dire tlhagišo ka phapošing.

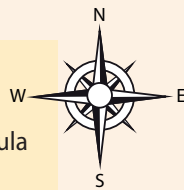

A re baleng

Lehono o ya go bala mmepe wa tša boso.

Taetši

- letšatši le hlabile
- go pharapharile maru a go ba le pula
- go pharapharile maru
- maru a thibile go na le pula
- go pharapharile maru a go ba le lehlwa
- lehlwa
- pula ya matlakadibe
- matlakadibe a na le pula
- phefo e a foka

MMEPE WA TŠA BOSO

A re ngwaleng / Lebelela mmepe wa tša boso gomme o arabe dipotšišo tše.

Na e ka ba boso ka nnete bo bjalo ka profense ya lena?

Tša boso di bjang ka diprofenseng tše dingwe?

Gauteng	
Limpopo	
Mpumalanga	
KwaZulu-Natala	
Freistata	
Kapa-Bohlabela	
Kapa-Bodikela	
Kapa-Leboa	
Leboa-Bodikela	

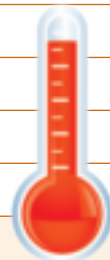
Batho ba profense ya Kapa-Bohlabela ba tla apara diaparo tša mohuta mang mo bosong bja mohuta wo?

Ke kae mo boso bo lego gabotse go feta? O reng o realo?

Ke kae mo boso bo lego gampe go feta? O reng o realo?

Dithemperetšha tša fasefase le tša godimodimo ke dife ka profenseng ye nngwe le ye nngwe?

Profense	Themperetšha ya fasefase	Themperetšha ya godimodimo
Gauteng		
Limpopo		
Mpumalanga		
KwaZulu-Natala		
Freistata		
Kapa-Bohlabela		
Kapa-Bodikela		
Kapa-Leboa		
Leboa-Bodikela		

Lebelelela tša boso la mafelelo

Kotara ya 3 – Dibeke 9–10

A re ngwaleng

Akanya gore o ile go fana ka tša pego ya boso mo thelebišeneng o šomiša mmepe wo o lego mo letlakaleng 64.

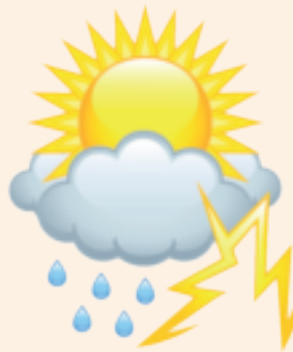
Ngwala gore o tlike go reng profenseng ye nngwe le ye nngwe. Tšea sephetho sa gore o yo thoma kae mo mmepeng – godimo goba tlase? O ile go ngwala maina a diprofense ka tatelano ya mohuta mang? O ile go ngwala dintlha tša boso ka tatelano ya mohuta mang? Sa mathomo.

Dira mmepe wa monagano wa go laetša gore o ile go reng.

A re ngwaleng

Bjale, ngwala pego ya gago ya tša boso. Kgopela mogwera wa gago a e bale gomme a e lokiše ge go nyakega.

A re ngwaleng

Dira sediko go dikologa lediri gomme o thalele lehlathi lefokong le lengwe le le lengwe. Ka morago bolela ge eba lehlathi le hlaloša ka fao tiragalo e diragalago, moo e diragalago goba e diragala neng.

Astrid o sepetše pele ga nako ka ge go be go bonagala eke pula e tlo na. _____

Pula ya matlakadibe e thomile bošego. _____

Modumo wa tladi le wa legadima e llile ka maatla metsotso ye e ka bago ye lesome. _____

Pula e nele letšatši ka moka maabane. _____

A re ngwaleng

Ngwala mafoko ka go šomiša mainakgopolo a.

lerato	bohlale	bogale	botelele	bokopana
--------	---------	--------	----------	----------

A re ngwaleng

Ngwala mafoko a mabedi ka lentšu le lengwe le le lengwe.

hlogo (setho sa mmele) _____

hlogo (moetapele) _____

letlakala (la mohlare) _____

letlakala (la pampiri) _____

sekolo (moago wo bana ba tsenago sekolo go ona) _____

sekolo (kgomo ya go hloka dinaka) _____

Ge lentšu le tee le na le ditlhalošo tše ntši, seo re se bitša **tlhalošontši**.
Mohlala šo:
Makgolo o bolawa ke noka ebile tate o mo išitše bookelong.
Re šitilwe ke go tshela noka ya Sephiši ka ge e be e tletše kudu.

Lenaneotekolo

KE KGONA GO	😊	😞
bolela ka ga nonwane le go e diragatša		
gaša mahlo ka go bala nonwane		
araba dipotšišo tše itšego tše di theilwego godimo ga nonwane		
šupa gore nonwane e ka ga eng ke lebeletše hlogo		
šupa poeletšomedumo le tšhomišo ya medumotshwano		
hlaloša ka fao diswantšho di tiišetšago kwešišo		
šupa medumo yeo diphoofole di e dirago		
fa kgopolo		
šupa tšhomišo ya ditsebjana		
kopanya ditlhalošo tša dikafoko le mantšu a maleba		
šomiša papetla go beakanyetša temana ya go hlaloša		
ngwalolla mafoko ka polelopegelo		
hlama dipotšišo go tšwa go dipego		
anegela sehlopha kanegelo		
šupa kgopolokgolo, baanegwathwadi, fao kanegelo e diregago gona le thuto goba molaetsamogolo wa kanegelo		
nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona		
ngwala temana ya go hlaloša		
nyalanya dika le ditlhalošo tša tšona		
ngwala sereto ka phoofole ka go šomiša tshwantšhanyo		
ahlaahla kanegelo ye e tlogo ka khathune		
ngwala kakaretšo ya kanegelo		
šomiša mmepe wa monagano go beakanyetša le go ngwala nonwanetsholo		
kopanya mafoko ka go šomiša makopanyi		
ngwala mašala sebakeng sa maina		
šupa mainagohle le maina a legoro la go-		
nyalanya dikafoko le ditlhalošo tša tšona go hlama tshwantšhišo		
thalela modumotshwano wa maleba		
bolela ge eba mafoko ke a tlabego goba a taelo		
ngwalolla temana ka go šomiša maswaodikga a maleba		
ngwala ditemana tše pedi ka go šomiša mantšu a go kopanya		
bolela ka ga boso le klaemete		
bala sengwalwa ka ga boso		
araba dipotšišo tše itšego tše di theilwego godimo ga sengwalwa		

	😊	😞
fa temana hlogo		
nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona		
dira mmepe wa monagano ka ga boso		
šomiša mmepe wa monagano go ngwala ditemana ka ga boso		
šupa madiri le malatodi mo go mafokonolo		
fetola mafoko gore a be ka letlago		
kopanya mafoko ka go šomiša makopanyi		
hlatholla mmepe wa boso		
šomiša dithalwa go laetša lebaka le phetho		
šomiša sethalwa go beakanya tshedimošo ka tatelano ya maleba		
ngwala ditemana tše di theilwego godimo ga dithalwa/diswantšho		
ngwala mafoko ka go šomiša medumotshwano		
fa kgopolo		
ngwala temana ka ga go ntšha kgopolo		
šupa modirišo-go		
nyalanya diswantšho le dilo		
šupa le go ngwala mafoko ka go šomiša mašala		
ngwala mafoko ka go šomiša maekiši		
theeletša pego ya boso le go hlagiša pego ya ka ya boso		
bala mmepe wa boso		
araba dipotšišo ka ga mmepe wa boso		
dira kakanyo ya tša boso		
rulaganya mošomo wo o ngwadilwego		
šupa madiri le mahlathi mo lefokong		
ngwala mafoko ka go šomiša mainakgopolo		
ngwala mafoko ka go šomiša mantšu a go ngwalwa go swana eupša a na le ditlhalošo tša go fapana		

Morero wa 7: Mehuta ye e fapanego ya dikanegelo

**Dikanegelo
Kotara ya 1: Dibeke 1 - 2****97 Segwera se se sepetšego
gampe 70**

Go bolela ka ga go ba le pukutšatši.
Go bala kanegelo go tšwa go ditsenywa
tša pukutšatšing.
Go araba dipotšišo tše di theilwego
godimo ga kanegelo.
Go hwetša gore ke sengwalwa sa
mohuta mang.
Go laola tshedimošo.
Go nyalanya tshedimošo le boemo
bja gago.

**98 Ditsenywa tša ka
pukutšatšing ya ka 72**

Go nyalanya dika le dithalošo tša tšona.
Go hlama mmepe wa monagano wa
go beakanyetša go ngwala ka go
pukutšatši.
Go ngwala ka pukutšatšing.
Go šupa maina, mahlaodi le mahlathi
mo mafokong.

**99 Go thala gare ga maphoto a
kotsi 74**

Go bolela le sehlopha ka ga dithaloko
tša ka ntlong le tša ka ntle.
Go bala lengwalo le le lego mabapi le
go thala go tloga Kapa go fihla Cairo.
Go araba dipotšišo tše di theilwego
godimo ga temana.
Go laola tshedimošo.
Go fa mabaka a dikarabo.
Go šupa go fapana gare ga lengwalo la
semmušo le la segwera.
Go nyalanya mantšu le dithalošo tša
ona.

100 Go kgogagana le Carven 76

Go rulaganya lengwalo ka go šomiša
mmepe wa monagano.
Go ngwala lengwalo.
Go ngwala mašala sebakeng sa maina.

101 Kanegelokopana 78

Go bolela ka ga moopelo le sehlopha
sa gago.
Go diragatša kanegelo.
Go bala kanegelo.
Go nyalanya mantšu le dithaloganyo
tša ona.
Go araba dipotšišo tše di itšego tše di
theilwego godimo ga kanegelo.
Go araba dipotšišo ka ga baanegwa,
morero le thulaganyo.
Go hlagiša kgopolo.
Go fa kanegelo leina.

102 Go ngwala go a thabiša 80

Go ngwala lengwalo.
Go rulaganya lengwalo.
Go šomiša matlema/mabopi mo

lefokong.
Go ngwalolla temana ka go šomiša
dithakakgolo tša maleba.
Go aroganya mantšu ka dinoko tša ona.

103 Kotara ye mpsha ya sekolo 82

Go boledišana mo dihlopheng ka ga go
boela sekolong.
Go bala kanegelo ka ga go boela
sekolong.
Go araba dipotšišo tše di itšego tše di
theilwego godimo ga kanegelo.
Go ngwala kakaretšo ya kanegelo.
Go hlagiša kgopolo.
Go dira taolo.

104 Go ngwala tshakatsheko 84

Go ngwala tshakatsheko ya kanegelo,
ka go šomiša tlhako (sebopego se se
filwego).
Go šupa sediri le sedirwa sa lefoko.
Go ngwala mafoko ka go šomiša
makopanyi.
Go ngwala mafoko ka go šomiša
dithabepeelano.
Go kgetha lentšu sebakeng sa sekafoko.
Go ngwala mantšu ka tatelano ya
alfabete.

**Sengwalwa sa tshedimošo
Kotara ya 1: Dibeke 3 - 4****105 Nkwe 86**

Go bolela ka ga lešoka la diphoofolo
goba serapa sa diphoofolo.
Go bala sengwalwa le faele ya dintlha
ka ga nkwe.
Go araba dipotšišo tše di itšego tše di
theilwego godimo ga sengwalwa.
Go nyaka tshedimošo ka go bala ka go
sepediša mahlo.
Go fa mabaka a dikarabo tša dipotšišo.
Go šupa lebaka le legolo la athekele.
Go šupa dintlha le dikgopolo.
Go araba dipotšišo ka dintlha/aetheme.
Go fa tlhalošo ya seka.

**106 Ka ga dingwalwa tša
tshedimošo go ya pele 88**

Go šupa phapano gare ga ntlha le
kgopolo.
Go šupa ntlha le kgopolo go tšwa go
lenaneo la diteng.
Go ngwala ka ga diphoofolo tša lešoka
o šomiša sebopego se se filwego.
Go šomiša polelo ye e nepilego ya go
se rarele.
Go fetolela malatodi go ba
mahlalošetšagotee.

107 Pego ya ditaba 90

Go bala le go akaretša athekele ya
kuranta.
Go feleletša karata ya go ela dintlha.
Go bala athekele ya kuranta.
Go araba dipotšišo tše di theilwego
godimo ga athekele.
Go boledišana ka hlogo ya athekele.
Go bala athekele ka lebelo gore o
hwetše tshedimošo.

**108 Go ithuta go ngwala pego ya
kuranta 92**

Go ngwala pego ya kuranta ka go
šomiša sebopego se se filwego.
Go kopanya mafokonolo go hlama
mafokontši ka go šomiša makopanyi.

109 Go namela Table Mountain 94

Go bolela ka ga Table Mountain.
Go bala pukwana ka ga Table Mountain.
Go nyalanya mantšu le dithalošo tša
ona.
Go bala temana le go araba dipotšišo.
Go hlagiša maikutlo.

110 Ka ga Table Mountain gape 96

Go rulaganya pego ka ga Table
Mountain.
Go ngwala pego ka ga Table Mountain
ka go šomiša sebopego se se filwego.
Go thala mmepe.
Go šupa maina, mahlaodi le mahlathi.
Go ngwalolla temana gomme wa
ngwala dithakakgolo mafelong a
maleba.
Go aroganya mantšu ka dinoko.

**111 Go ya Lešokeng la
Diphoofolo 98**

Go boledišana ka ga Lešoka la
diphoofolo la Kruger National Park.
Go bala athekele ya kgatišobaka ka
ga leeto la go ya Lešokeng la Kruger
National Park.
Go araba dipotšišo ka ga athekele.
Go šupa ntlha le kgopolo.
Go araba dipotšišo tše di theilwego
godimo ga mmepe.
Go šupa tlhalošo ya seka.

**112 Ka ga tsejana ya
sethokgweng 100**

Go ngwala pego ka go šomiša
tlhako(sebopego se se filwego).
Go šomiša medumotshwano.
Go šupa medirišo mo mafokong.
Go ngwala mafoko ka go šomiša
medumotshwano.

A re boleleng

Boledišanang dihlopheng tša lena.

Na o šomiša pukutšatši? Ge o e šomiša, botša sehlopha sa gago gore ke ka lebaka la eng o e šomiša. Ge o sa šomiše pukutšatši botša sehlopha gore ke ka lebaka la eng o sa e šomiše.

A re baleng

Bala kanegelo ya go tšwa go *Pukutšatši ya Wimpy Kid* – Go hloka Mahlatse, Mongwadi ke Jeff Kinney

Labone

Go fetile nako ye e ka bago dibeke tše pedi le seripagare mola nna le yo a bego a le mogwera wa ka yo mogolo, Rowley Jefferson, re lwelego ntwana ya rena ya mahlo a mahubedu. Ge re bolela nnete, ke be ke nagana gore o be a tla a itshola, eupša ka mabaka a a sa tsebjego ga se gwa ba bjalo.

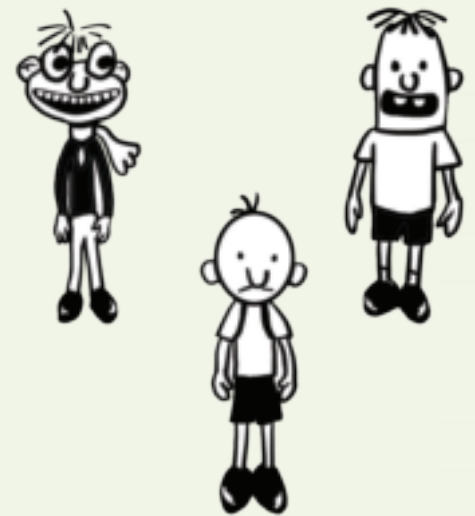
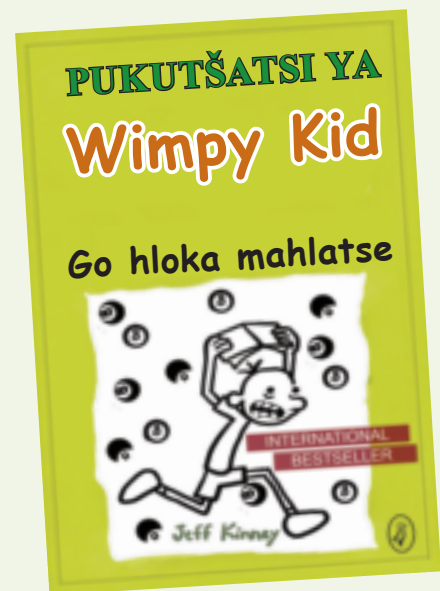
Gabotsebotse, ke thomile go tshwenyega gannyane, gobane dikolo di tšile go bulwa morago ga matšatši a se makae, gomme, ge e le gore re tšile go tsošološa segwera se, go swanetše go direge se sengwe ka pela.

Ge e le gore ka ga nna le Rowley ka nnete go fedile, go ka se be bose, ka gore bobedi, re be re kwana. Bjale ka ge segwera sa rena se fedile, ke lokologile go ka hwetša mogwera yo mofsa.

Bothata ke gore, ke phetše le Rowley nako ye telele re le monwana le lenala kudu ka fao, ga go na yo ke mo naganago gore a ka tšea sekgoba sa gagwe. Dikgetho tše pedi tše kaonekaone tše ke nago le tšona gonabjale, ke Christopher Brownfield le Tyson Saunders. Eupša yo mongwe le yo mongwe wa baisa ba o na le mo a beilego leihlo. Ke bonabonane le Christopher dibekenyanana tše mmalwa tše di fetilego tša selemo, gagolo ka lebaka la gore o na le maatlakgogedi. Eupša Christopher ke mogwera wa nakwana ye nnyane, go na le gore a be mogwera ngwaga ka moka, ge le le mmogo sekolong. Tyson o a swanela e bile re rata dipapadi tša divideo tša go swana, eupša o a ntlaba mo dilong tše ntši kudu tšeo ke sa tsebe go gore ka lebaka la tšona, nka kgona go ba le yena ka dinako ka moka.

Mothwana yo mongwe fela yo o ka rego o sa ikgonere, ke Fregley, eupša ke šetše ke mo tlošitše kgale mo molokolokong wa bao motho a ka ba dirago bagwera ba go sega le go hlonama. Eupša fela, go sa na le kgonagalonyana ya gore ge Rowley a ka re o a boa, mohlomongwe nka mo amogela, ke ra gore, ge a ka ba le kgopolo yeo. Eupša ge a nyaka gore segwera sa ka le yena se tšwele pele, ga a na le nako ye telele ya go dira bjalo.

Ke realo ka gore, ka mo dilo di lego ka gona ka yena gonabjale, ga ke bone a ka swanela sekgoba se se lego gona mo boitaodišophelong bja ka.

A re ngwaleng

Sengwalwana se se tšwa go dingwalwa tša ka pukutšatšing.

Ngwala dilo tše pedi tše di laetšago gore sengwalwa se se tšwa ka go pukutšatši.

Mongwadi o bolela ka selo sefe se segolo se se mo tshwenyago, ka pukutšatšing ya gagwe.

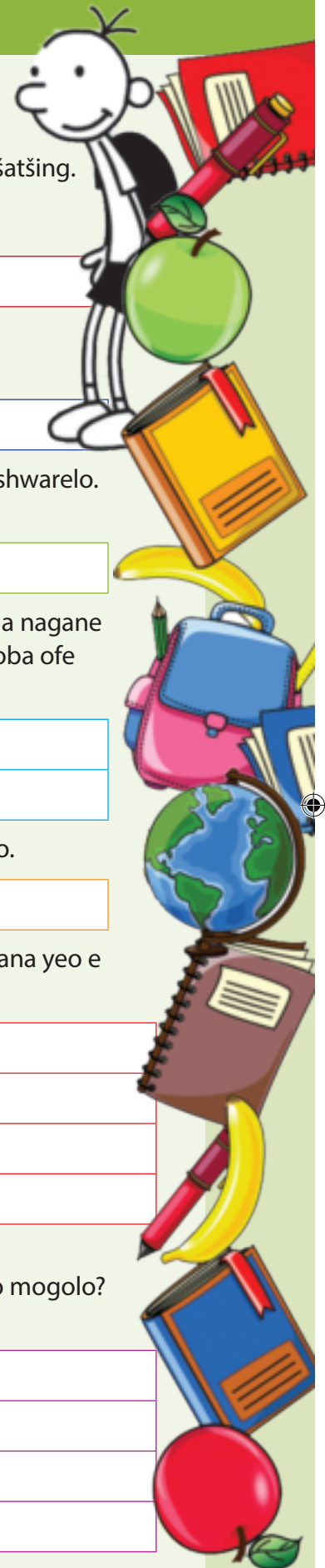
Greg, mongwadi wa pukutšatši o be a nagana gore Rowley o tla boa a tlo kgopela tshwarelo. O nagana gore ke ka lebaka la eng a se a tla go kgopela tshwarelo go Greg?

Greg o bolela ka ga ba bangwe batho bao ba ka bago bagwera ba gagwe eupša ga a nagane gore ba a mo swanela. Ke ka lebaka la eng a ikwa gore a ka se be mogwera le ofe goba ofe wa bona?

Na sengwalwa se ke sa semmušo goba aowa? Bolela gore ke ka lebaka la eng o realo.

Na o nagana gore seemo sa dilo se ile go feleletša se le bjang go Greg? Ngwala temana yeo e ka bago karolo ya ditsenywa ka pukutšatšing ya Greg.

Na o šetše o kile wa ba le bothata bja go fapana le mogwera wa gago yo mogolo? Ngwala temana ya go hlaloša seo se diragetšego.

A re ngwaleng

Thala mothalo go nyalanya dikafoko tša go tšwa go temana le ditlhalošo tša tšona.

go sega le go hlonama

o na le maatlakgogedi

monwana le lenala

a itshola

ya mahlo a mahubedu

go tsošološa

bagwera ba go kwana kudu

go ipona phošo

go mpshafatša

ye šoro

selo se bohlokwa kudu go wena

go kgona go gogela batho go yena

O tlile go ngwala ditsenywa ka go pukutšatši, eupša sa mathomo o tlile go di rulaganya.

O tlile go ngwala ka matšatši a mararo. Setsenywa sa mathomo ke sa ka ga segwera seo se senyegilego. Ka go setsenywa sa gago sa bobedi o tla ngwala gore o ikwele bjang ka ga sona, gomme setsenywa sa gago sa boraro o tla bolela seo o yago go se dira ka ga sona. O se ke wa lebala go ngwala letšatšikgwedi go setsenywa se sengwe le se sengwe.

Ngwala mmepe wa monagano go beakanya ditsenywa tša gago ka go pukutšatši.

A re ngwaleng

Ditsenywa ka go
pukutšatši

A re ngwaleng

Šomiša mmepe wa gago wa monagano go ngwala ditsenywa ka go pukutšatši. Ge o ngwadile ditsenywa tša gago kgopela mogwera wa gago gore a di lebelele gomme a di phošolle ge go nyakega. Bjale di ngwalolle ka bothakga mo letlakaleng le.

A re ngwaleng

Bala mafoko a. Mo go lefoko le lengwe le le lengwe dira sediko go dikologa leina, thalela lehlaodi gomme o khalare lehlathi ka boserolane.

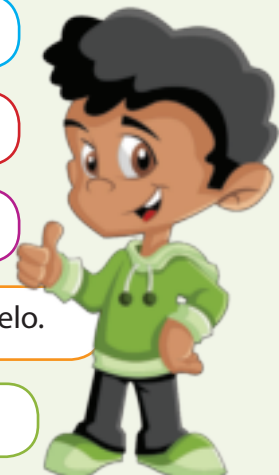
Kotara ye mpsha e tla tloga e thoma.

Mogwera wa ka yo mogolo o dutše gae.

Fregley yo motelele o sepela ka go iketla.

Rowley o swanetše go dira se sengwe ka lebelo.

Ntwa ye kgolo ya Greg e tšere nako ye telele.

Go thala gare ga maphoto a kotsi

A re boleleng

Bolela le molekane wa gago ka ga dipapadi tša ka ntlong le ka ga tša ka ntle. Boledišanang ka ga dipapadi tšeo re di bapalago mo nageng le tšeo di bapalwago ka meetseng. Na o ka rata go thala ka seketswana? Efa lebaka.

O nagana gore o swanetše go ba le mabokgoni a tša mohuta mang ge o nyaka go thala ka seketswana?

Alba yo a rategago

Gatee mengwageng ye mengwe le ye mengwe ya boraro, kua Kapa go ba le peapeano ya lebelo la go tloga Kapa go ya Cairo. Bjale ngwaga wo ke sepetše ka se sengwe sa diketswanaseila tšeo! Ga ke tsebe gore ke go boditše, eupša rakgolo e be e le moswari wa dihlapu gomme tate e le moagi wa diketswana. Ka fao, diketswana di bile karolo ya bophelo bja ka ka mehla. Ge ke be ke sa le yo monnyane kudu re be re na le seketswana, seketswana se se bofelelwago mo seketswaneng, gomme tate o be a fela a re iša Zeekoevlei

ka seketswana. Letšatši le lengwe ke bone bana ba bangwe ba thala ba le noši gomme ke ile ka tseba gore letšatši le lengwe le nna ke tla be ke thala ke le noši.

Bjale ka ge gonabjale ke godile ke bile ke tiile, ke be ke dutše ke tsenela diphadišano ke bile ke thopa sefoka go tše ntši tša tšona. Le ge go le bjalo ge mokapotene wa seketswana se se tšwago Kapa se eya Cairo a ntiela mogala a mpotšiša ge eba ke nyaka go ya le yena, ke ile ka se kgolwe mahlatse aka! Leeto le le bile selo se bohlokwa bophelong bja ka.

Gomme phadišano yeo ya lebelo e bile selo se segolo kudu! Letšatši le lengwe le le lengwe go be go diragala selo se se kgahlišago. Re be re bona bana ba ditolfene le dihlapu tša go fofa. Bošego bjo bongwe ka mokgwa wo go bego go na le tše ntši tša tšona, di ile tša re thula tša re phaal

Ke gatee fela fao ke ilego ka tšewa ke lediitšana ka lebaka la meetse a lewatle – ka letšatši la mathomo – gomme ke gatee fela fao ke ilego ka tšhoga mo leetong le. Go be go na le ledimo le šoro ge go be go na le maphoto a magologolo – a botelele bja meago ya mabatopedi.

Re bile seketswana sa bobedi go fihla Rio de Janeiro gomme re tshetse/putlile lewatle ka matšatši a lesomehlano.

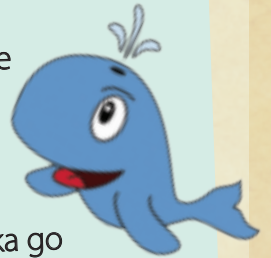
Ke be ke nyamile kudu ge re fihla gae ka ge e be e le mafelelo a nako ya boithabišo ya nnetenete. Nnete ke gore ke be ke thabetše go bona naga gape.

Le ge e le gore gonabjale ke itokišetša Diphadišano tša Bonkgwete tša Lefase, ke holofela gore re tla bonana go se go ye kae.

Lerato

Carven

A re baleng

A re ngwaleng Na lebelo la go tloga Kapa go ya Rio de Janeiro le swarwa gaka?

Na lebelo leo le tumile? Efa mabaka a go thekga karabo ya gago.

Ke ka lebaka la eng Carven a ithutela go thala?

Carven ga a re botše gore o be a na le mengwaga ye mekae ge a be a kgatha tema mo lebelong. Na o nagana gore o be a na le mengwaga ye mekae?

Na Carven o kgona go thala/sesa? Efa mabaka a karabo ya gago.

Ke lebelo lefe leo le bilego le bohlokwa kudu bophelong bja gagwe?

Ke eng dilo tše pedi tša go thabiša kudu tše di diregilego ge ba le ka gare ga seketswanaseila?

Na se ke lengwalo la semmušo goba aowa? Efa mabaka a mararo go thekga karabo ya gago.

A re ngwaleng

Nyalanya mantšu ao a ngwadilwego ka bokoto le ditlhalošo tša ona bjalo ka ge a diritšwe lengwalong la Carven. Ngwala mantšu ao a kotofaditšwego ka pukuntšung ya gago.

seketswanaseila	lewatle	lephoto	thaba	seketswana sa seila
kokomoga	ruruga	tlalelana	kgobokana	maphoto
lediitšane	go dikologa	go hlatša	go robala	go khunama
phadišana	kitima	lokologa	beabeana	kgatha tema

Go kgokagana le Carven

A re ngwaleng

Tšea nke ke wena Alba. Ngwala lengwalo la go fetola lengwalo la Carven. Ka lengwalo la gago, botša Carven gore o letile ka tetelo ye kgolo go bonana le yena gape le go tlo kwa tše dingwe gape ka ga leeto la gagwe. Mmotše gore o be o dira eng ka nako ya ge a be a se gona, gape mmotše ka ga ditherišano tše o mmeakanyeditšego

tšona le ba seyalemoya, gape le ba thelebišene, ge a boa gae le seo a swanetšego go nagana ka ga sona go itokišetša ditherišano tše.

Se lebale gore se ke lengwalo la segwera gomme moya wo o fokago ka lengwalong o swanetše go se be wa semmušo. Sa mathomo beakanya lengwalo la gago. Ka morago ga go beakanya lengwalo la gago, kgopela mogwera gore a le bale a swaye diphošo le go di lokiša ge go nyakega. Ka morago o le ngwale ka bothakga ka gare ga pukutšhomo ye.

Lengwalo la go
ya go Carven

Letšatšikgwedi:

A re ngwaleng

Ngwalolla mafoko a. Ngwala mašala ao a nepagetšego sebakeng sa maina ao a kotofadišwego. Šomiša mašala ao a latelago.

yena

bona

lena

rena

tšona

Mokapotene Peterson o be a nagana gore **Mokapotene Peterson** a ka thopa lebelo la go tloga Kapa go fihla Rio de Janeiro.

Mosetsana o gohlile **dipitša** gore di šale di phadima.

Ke gahlane le **Samson** ka seketswaneng le **malome** le **mogatšamalome**.

Nna le Samson re hlatswitse dibjana ka ge e be e le nako ya ka le Samson ya go theogela.

Samson le Carven le swanetše go olela ditlakala ka morago ga go fa batho dijo.

A re boleleng

Na Bo-Kaap e gokae? Ge o sa tsebe botšiša morutiši wa gago goba o ye bokgobapuku go yo nyakišiša gore e gokae.

Na o rata mmimo. Ke mmimo wa mohuta mang wo o ratago go o theeletša?

Na o nagana gore go bohlokwa go tšwela pele go ithuta ka morago ga ge o feditše sekolo? Efa lebaka.

O rata go ithutela eng ge o feditše sekolo? Efa lebaka.

Ge o badile kanegelo ya ka tlase, e diragatšeng le sehlopha sa gago. Tšeang sephetho sa gore ke dikarolo dife tša kanegelo tše le yago go di šomiša. Ge le diragatša, se lebaleng go lebelela babogedi ba lena gomme le ntšhe maikutlo a lena ka boikgopolelo. Se lebaleng go diragatša ditiragalo tša kanegelo ka tatelano ya tšona ya maleba.

A re baleng

Mna Banjo e be e le monna yo motelele wa leleke, wa mmala wo moso, le moriri wo mošweu bjalo ka lehlwa. Leina la gagwe la nnete ke James John McCloyd. Tatagwe le rakgoloagwe bobedi ba be ba le bathadiši gomme mmagwe o be a le wa lešika la Bamalei.

Ba ga McCloyd ba be ba dula ka ntlong ya diphapoši tše tharo mo Mmileng wa Chiapinni kua Kapa. Mola tatago James a le

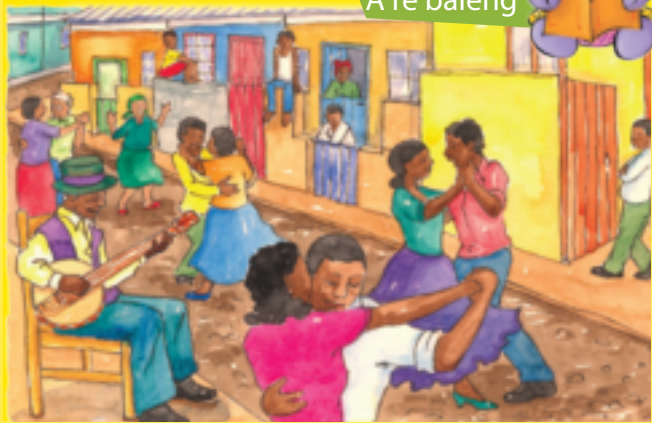
lewatle mmagwe o be a hlokomela lapa gomme a bile a hlokomela gore le yena o hlwekile, o phetše gabotse le gona o thabile le gore o ya sekolong ka mehla.

Ge James e le yo mofsa tatagwe o mo reketše banjo. E be e na le hlogo ya kgokolo, molala wo motelele le disenare tše nne. Ka dinako ka moka ge tatagwe a tšile gae a etšwa lewatle o be a ruta morwagwe go letša.

Ka dinako tša mafelelo a beke motse wo monnyane wa Bamalei ba a kgobokana. Go be go tla bonwa le go opela gomme James o be a tla letša banjo. O ile a ba rammino yo a makatšago. Ge a thomile go raloka le go opela batho ka moka ba be ba ahlama ka go makala, gomme ge a feditše ba be ba phaphatha matsogo e bile ba mo reta se e ka rego lengoloi le sa tšwa go ba letšetša.

Ge a be a na le mengwaga ye 12, batho ba ile ba thoma go mmitša Banjo, gomme o ile a tsebega a le Banjo bophelo bja gagwe ka moka. "Ge ke feditše dithuto tša sekolo se se phagamego ke tla ya yunibesithi," o boditše mmagwe bjalo. "Ke nyaka tikiri ya moopelo."

Eupša ba ile ba welwa ke masetlapelo. Tatago Banjo o ile a hlokagala gomme o ile a swanelwa ke go yo šoma gore a thuše go hlokomela mmagwe. Ka morago mmagwe le yena o ile a hlokagala. Banjo o tšere sephetho sa go ya lewatle. O ile a boloka tšhelete ya gagwe gomme a ithuta go letša banjo ya gagwe ge go kgonagala. Ka morago ga mengwaga ye mehlano o ile a tla gae, a fetša Mphato wa 12 senthareng ya batho ba bagolo gomme a ya yunibesithi go yo ithuta mmimo.

Ge a dutše a ithuta o be a ruta ba bangwe a ba a ruta le ba bagolo le ba bannyane go bala le go ngwala. Go tsebega le go tuma ga gagwe go ile gwa phatlalala gomme batho ba go tšwa mafelo ka moka ba be ba etla go yena a ba ruta mmino.

Banjo o feditše tikiri ya gagwe ya mmino ge a na le mengwaga ye masome a mararo. O ile a ba setsebi se segolo sa go letša tša klasiki ka katara, eupša banjo e ile ya no dula e le selo se a se ratago. O be a fela a sepela a namelela go Signal Hill a letša banjo ya gagwe a dutše bjanyeng bjo botala. O hlokagetše a na le mengwaga ye masomesenyanepedi a le monna wa lethabo a bile a kgotsofetše.

A re ngwaleng

Thala methalo o nyalanye mantšu ao a kotofaditšwego le ditlhalošo tša ona. Ngwala mantšu ao a kotofaditšwego ka pukuntšung ya gago.

A re ngwaleng

Bala temana gape gomme o arabe dipotšišo tše.

lebalana
ka mehla
ahlama
makala
masetlapelo

go lebelela ka molomo wo o bulegilego
tlala dimpa
ka go lekanela/ka tekanelo
kotsi
mmala wa letlalo

Efa kanegelo hlogo. _____

Senatla/Mogale wa kanegelo ye ke mang? _____

Ke mang yo a anegago kanegelo? Dira sediko go karabo ye o e kgethilego ka mo tlase.

Banjo Mmagwe motho wa boraro – motho yo mongwe yo a bego a tseba Banjo

Bolela gore ke ka lebaka la eng o nagana bjalo.

Kanegelo e diragala kae? Na mongwadi o dirile gore lefelo e be la nnete? O dirile seo bjang?

Thulaganyo ya kanegelo ye ke eng? Go diragala eng?

Ke thulano efe ye e lego gona goba ke mathata afe ao a lego gona? Na go na le tharollo?

Bolela gore moanegwathwadi o tšwa bjang ka gare ga mathata a gagwe.

Na o ipshinne ka kanegelo ye? Efa lebaka.

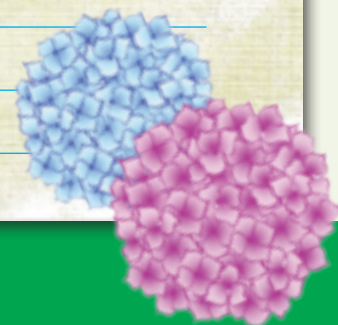
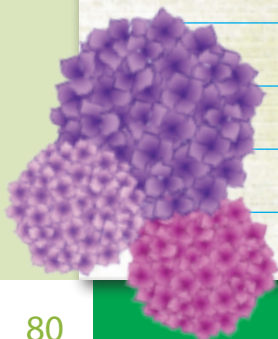
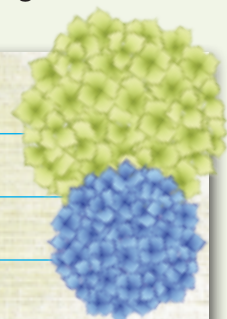
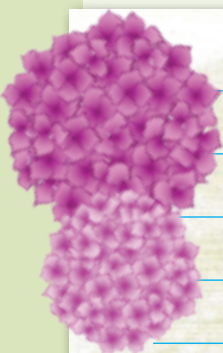
A re ngwaleng

Tšea gore Banjo o go rutila dithutwana mengwaga ye mentši le gore le ile la ba bagwera ba bagolo. Ge a hlokofala, o tšea sephetho sa go ngwalela balapa la gagwe lengwalo go ba botša ka ga dilo tšeo Banjo a go diretšego tšona. Ngwala lengwalo leo. Ge o feditše go ngwala lengwalo, kgopela mogwera wa gago gore a le bale gomme a lokiše diphošo mo go nyakegago.

Ka go temana ya mathomo, ntšha maikutlo a gago mabapi le go hlokofala ga gagwe.

Mo go temana ya bobedi le ya boraro, hlaloša gabotse seo Mna Banjo a se dirilego seo se mo dirilego gore a be wa go ikgetha kudu mo go wena le go batho ba bangwe.

Mo go temana ya mathomo, bolela ka ga bokgoni bja gagwe le gore ke ka lebaka la eng wena le setšhaba le tla mo hlokago.

A re ngwaleng

Šomiša matlema/mabopi a go feleletša temana ya ka fase. O ka šomiša le ao a sego a ngwalwa mo.

go godimo ga ka fase ga go tšwa go ka godimo ga le ka gare ga

Mna Banjo o be a dula Bo-Kaap. O be a dula ntlong - mmotwaneng. O be rata go ba mmogo setšhaba gomme a raloke banjo , Letšatši ka mohlare. Ka lebaka la gore o be a dumela gore go ithuta go be go le bohlokwa, o tšere sephetho sa go hwetša mphato wa marematlou. Gape o be a rata go ya dithuto. Ge a thomile go ruta o be a fela a kgopela barutwana ba gagwe go ya mošomong wa bona. Gore a se ke a o lebala. Ka lebaka la ge a be a le morutiši wa go kgona, batho ba tlile Kapa ka moka ditlelaseng tša gagwe.

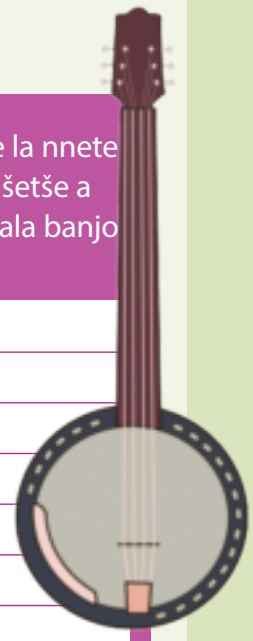

A re ngwaleng

Ngwalolla temana gomme o ngwale ditlhakakgolo fao go swanetšego.

mna banjo o be a dula kapa-bodikela mmileng wa chiapinni kua bo-kaap. leina la gagwe la nnete ke wasjames john mcclloyd gomme mmagwe ke wa moloko wa malei. mna banjo o be a šetše a godile kudu ge a ithuta mmimo yunibesithi. le ge go le bjalo, o be a sa ntše a rata go bapala banjo ya gagwe nthoreng ya signal hill.

Handwriting practice lines for the text above.

A re ngwaleng

Aroganya mantšu a ka dinoko tša ona gomme o ngwale gore lentšu le lengwe le le lengwe le na le dinoko tše kae.

Mohlala: ma/se/ta/pe/lo: dinoko tše nne

mphelabeke _____	kotsi _____
yunibesithi _____	sekolo _____
mphato _____	phapoši _____

A re boleleng

O ikwa bjang ge o boela sekolong? O thabile goba o nyamile?
O ikwa bjang go ba ka phapošing ya morutiši yo moswa?
Ke eng se o se labalabelang go feta?

A re baleng

E be e le letšatši la mathomo la sekolo ka morago ga makhutšo a dikolo. Kgwele ka moka ya makhutšo e bile lethabo.

Eupša Lily, Zack le Khal ba be ba se ba nyama go boela sekolong.

Boraro bja bona ba ile ba ema lepatlelong gomme ba lebelela go dikologa lebala la sekolo. Ga go se se fetogilego. Sekolo sa praemari sa Hudson se be se swana le ka fao se bego se ehlwa se le ka gona.

Moago wa sekolo o be o le wa kgale ebile o le tsotho. Phaka ye nnyane ya difatanaga e be e tletše difatanaga tša barutiši. Mehlare ye e lego ka kua ga lepatlelo le kgojana e be e le ye metalana le go gogoba go no swana le ka mehla. Lepatlelo le go bapalelwago go lona kgwele ya maoto le be le thadilwe le loketše papadi ya mathomo ya Kotara.

“Papadi e thoma ka makhutšwana a mesong?” gwa botšiša Lily.

Zack le Khal ba dumela ka dihlogo.

Zack o be a le yo mokopana wa mpiripitlana, ka moriri wo moso wo o logilwego.

Khal o be a le yo motelele ka sefahlego se se sesane.

“Ee, ke fela pelo,” Zack a realo.

“Le nna,” Khal a tlaleletša.

Lily a gogela moriri wa gagwe wo mosehla wo o garilwego go tloga sefahlegong. “Ke kgale re sa bapale kgwele ya maoto,” a realo.

E be e tloga e le kgale. Kgale kudu.

Sekolo sa bona se be se le ka gare ga toropokgolo. Lebala la sona la khutlotharo le be le na le tsela ya mehlare ye mentši ka thoko ye nngwe le diporo tša ditimela tše mmalwa ka thoko ye nngwe.

Ditimela di be di duma di feta kgauswi le sekolo letšatši ka moka.

Karolo ya toropokgolo fao Lily le ba bangwe ba bego ba dula gona meago e be e hlatlagane go se na sekgoba sa mapatlelo le diphaka. Go be go se na sekgoba sa go bapalela kgwele ya maoto. Lefelo, fela fao ba bego ba ka bapalela kgwele ya maoto gona e be e le lepatlelong la sekolo.

Zack a šidila diatla tša gagwe mmogo gomme a botšiša: “Na le bone 4x4 ye mpsha?” Maddie, mogwera yo mogolo wa Lily a goelela, “Ke ya gagwe – morutiši wa rena yo mofsa! Na go na le yo a mmonego?”

Ka moka ba šišinya dihlogo.

“Ge go le bjalo, ge a na le 4x4, o swanetše go ba a kgahliša,” Zack a realo fela ge tshipi ya sekolo e lla.

“Re tla hwetša karabo ge re le dithapelong ka holong,” a realo Lily. “Di thoma mo metsotsong ye e sa fetšego pelo.”

Gomme bagwera ba ba bane ba leba ka sekolong ba tletše lehutšo ka ga Kotara ye mpsha le ka ga morutiši yo mofsa wa bona.

(Mongwadi ke: Tom Palmer)

A re ngwaleng

Bala kanegelo ye e ngwadilwego ke Tom Palmer gape. Efa kanegelo hlogo.

Na ke eng seo bagwera ba ba bane ba ipshinago ka go se dira go feta?

Na ba be ba kgona go bapala kgwele ya maoto ka nako ya makhutšo a dikolo? Efa karabo ya gago gomme o e fahlele.

Bana ba be ba dula kgauswi le diporo tša ditimela. O nagana gore ke ka lebaka la eng se se be se ka ba le bothata?

O nagana gore go be go le bonolo go bana go theeletša ka kelohloko ge ba le sekolong? Efa lebaka.

Zack, Lily le Khal ba be ba fapana bjang?

Ngwala kakaretšo ya kanegelo ka mafoko ao a ka bago a mararo.

Bana ba be ba letetše ka tetelo ye kgolo go tseba morutiši wa bona yo mofsa. O nagana gore morutiši yo o be a le bjang?

A re ngwaleng

O kgopetšwe go dira tshekatsheko ya puku ye e ngwadilwego ke Tom Palmer. Ngwala tshekatsheko ya gago ka fase ga dihlogo tše di latelago. Ge o feditše go e ngwala, kgopela mogwera wa gago gore a e bale gomme a e swaye diphošo mo di ka bego di le gona.

Tshekatsheko ya puku

Kanegelo e ka ga

Bana ba bane ba rata

Ke ratile/ga se ka rata kanegelo ka gobane

O swanetše go bala/go se bale kanegelo ye ka gobane

A re ngwaleng

Thalela sediri le sedirwa mo lefokong le lengwe le le lengwe la ao a latelago.

Bana ba bane ba rata kgwele ya maoto.

Barutiši ba phaka difatanaga tša bona phakeng ye nnyane.

Morutiši yo mofsa o otlela 4x4.

Bana ba opela dikoša kua bokgobokanong.

Bana ka moka a tshela seporo ge ba etla sekolong.

A re ngwaleng

Ngwala mafoko ao e lego a gago ka go šomiša mantšu a:

se

seo

tše

tše

A re ngwaleng

Feleletša mafokopeelano a a latelago. Šomiša madiri ao a lego ka mašakaneng.

Mohlala:

Dibjalo di tlo hwa (nošetša)

Dibjalo di tlo hwa **ge o sa di nošetše.**

Lefoko la go ba le **thabepeelano le bitšwa** lefokopeelano.
Thabepeelano ka mehla e thoma ka lekopanyi la **ge goba ge fela**.
Mehlala: Noga e tla ntoma **ge nka** e batamela kudu.
Noga e ka se ntome **ge fela** nka se e batamele.

Bana ba ka se bapale kgwele ya maoto (tswaletšwe)

Zack a ka se rarolle bothata (hwetše)

Barutwana ba ka se tšwelele ditlhahlobong (ithute)

Bana ba ka se bapale kgwele ya maoto (bulwa)

Lepatlalelo le tla tlala maraga (na)

A re ngwaleng

Kgetha lentšu le lekaonekaone go sekafoko se sengwe le se sengwe.

bjale

ka gobane

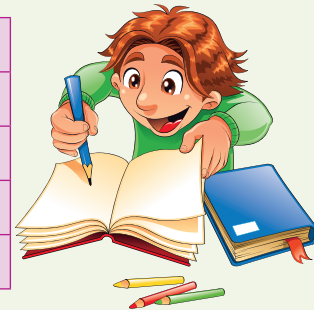
swanetše

ka pela

moragonyana

Tharelo ke tšhomišo ya mantšu a mantši moo e lego gore lentšu le tee le lokilego.

- go na le tlhokego ya
- ka nako ye ya bjale
- ka mokgwa wa nako ye e lebanego
- ka lebaka la ntlha ya gore
- ka nako ye e tlogo ya go se fetše pelo

A re ngwaleng

Ngwala mantšu a tatelano ya maleba ya alfabete.

kgwele	kgwale	kgwatha	kgwahla	kgole	kgauswi
kgaka	kgomo	kobo	kubu	kiba	kala

A re boleleng

Na o kile wa etela lešoka la diphoofolo goba serapa sa diphoofolo? Botša sehlopha sa gago ka ga lešoka la diphoofolo goba ka ga serapa sa diphoofolo. Bolela ka ga diphoofolo tša lešoka tše o di bonego.

Ke mang yo a tla go go fenya mo ntweng: tau goba nkwe? Aga! Ge e le gore bogolo bja mmele bo na le seabe mo tabeng ye, gona nkwe o tla fenya. Ke ka lebaka la gore dinkwe ke tše kgolo go feta mo go mohuta wa dikatse. Di gola go fihla dimetara tše 3,5 botelele gomme di imela go fihla dikilogramo tše 304. Dinkwe ga se tše kgolo fela gape di dira dilo ka lebelo. Di kgona go kitima bokapela bja go lekana 64 km ka iri mo mabelong a makopana gomme di kgona go taboga monabo wa dimetara tše 9 go rapama. Se se ra gore di na le motabogo wo mogolo kudu ge di hlasela. O ka se nagane gore selo se segolo ka mokgwa wo sa lebelo, se sešoro se ka nyaka thušo gore se phele, eupša di bjalo.

Nkwe ke mohuta wo o lego kotsing ya go nyamalala. Dinkwe gantši di tsena kotsing ka lebaka la batho ka mekgwa ye mebedi: go tsoma le go senya bodulo bja tšona.

Dinkwe di tsomelwa letlalo la tšona gape le dikarolo tša mebele ya tšona yeo e ka rekišwago ka tšehelete ye ntši. Batho ba bangwe kua Tšhaena le dinaga tše dingwe kua Asia ba dumela gore dikarolo tša go fapana tša dinkwe di na le maatla a go kgona go fodiša. Dinkwe, gape di tsomiwa e le

papadi, ka mantšu a mangwe, batho ba tsoma dinkwe e le fela go kgahlega le go kgona go di bolaya.

Gape, batho ba sentše bodulo bja tšona mafelong ao dinkwe di kgonago go phela. Dinkwe kgale di be di hwetšagala mafelong a go tloga Turkey go ya mabopong a bohlabatšatši bja Russia. Eupša gonabjale, bontši bja dinkwe bo hwetšagala mo di bago di nnoši mafelong a manyane a Borwa le Borwa-Bohlabela bja Asia. Se se dirwa ke gore batho ba agile ditoropo, metsemegolo le ditsela moo dinkwe di bego di phela gona, godimo ga moo, dithokgwa le naga di tlošitšwe go dira gore go tle go be le mo go lemiwago gomme dikarolo tše kgolo tša naga di sentšwe.

Dinkwe di nyaka naga ye kgolo mo di ka phelago gona. Nkwe ya tona e nyaka 100 km² (100 sekwere metara) ka lebaka la gore dinkwe tša naga di nyaka lefelo le legolo, go bothata go babolokanaga go hwetša naga ye e lekanego go ka fepa dinkwe tše dintšintši. Go leka go šireletša dinkwe, tše dingwe tša tšona tše di tswetšwego mo di hlahletšwego di tlišitšwe Afrika-Borwa di bile di bušeditšwe mašokeng. Go bonagala eke maano a a šoma.

A re baleng

FAELE YA DINTLHA

- Ka kakaretšo: Seripagare sa bana ba dinkwe ga se phele go feta mengwaga ye mebedi.
- Bana ba dinkwe ba tlogela bommagobona ge ba na le mengwaga ye e ka bago ye 2.
- Sehlopha sa dinkwe se tsebia e le "mošlape".
- Dinkwe di kgona kudu go thutša gomme di ka kgona go thutša bokgole bja dikilometara tše 6.
- Dinkwe tše tšhweu ka mmala ga di hwetšagale bialobialo. Leabela le le di dirago gore di be tše tšhweu le ka go nkwe e 1 mo go palo ye nngwe le ye nngwe ya dinkwe tše 10 000.
- Dinkwe gantši di tsoma bošego di le noši.
- Bonnyane bia 10% bia go tsoma bo feleletša bo kgonne go swara seo di se tsomago.
- Dinkwe di kgona go tšhela dimetara tše 9 ka botelele.
- Go na le dinkwe tše ntši tše di ruilwego bialo ka diruilwaratwa go feta tše di phelago lešokeng.

A re ngwaleng

Bala ka lebelo temana le tshedimošo ye e filwego ka go faele ya dintlha gore o arabe dipotšišo tše.

Dinkwe di gola bogolo bjo bokaakang? _____

Di kala bokae? _____

Di kgona go kitima ka lebelo le lekaakang? _____

Nkwe ya pholo e nyaka bogolo bja naga bjo bokaakang gore e phologe? _____

Bana ba dinkwe ba tlogela bommago bona ge ba na le mengwaga ye mekae? _____

Bjale, bala temana ka kelohloko gomme o arabe dipotšišo tše di latelago.

Ngwala mabaka a mabedi ao a dirago gore dinkwe di tso miwe.

Maikemišetšomagolo a mongwadi ke eng mabapi le go ngwala athekele ye? Swaya karabo ya gago.

- Go fa babadi tshedimošo ye e kgahlišago ka ga dinkwe.
- Go hlohleletša babadi go thuša lešika la dinkwe la lefase.
- Go hlalošetša babadi gore ke ka lebaka la eng lešika la dinkwe la lefase le le kotsing ya go nyelela.

Ke ka lebaka la eng dinkwe di lahlegetšwe ke bodulo bjo bokaaka bja tšona?

O nagana gore ke ka lebaka la eng dinkwe di tso miwa?

Ke ka lebaka la eng go le bothata go lota lešika la nkwe?

Ke dipego dife go tše di latelago tšeo e lego kakanyo?

- Dinkwe di kgona go gola go fihla botelele bja dinao tše lesometee.
- Go šireletša lešika la dinkwe tša lešoka go bohlokwa.
- Batho ke bona ba ba tsentšego lešika la dinkwe tša lešoka kotsing tša go nyelela.

Ke lefoko lefe leo le hlalošago bokaone kudu lereo le "boetša-šokeng" bjalo ka ge le šomišitšwe temaneng ya mafelelo ya athekele?

- Go babalela diphoofolo ka go di bea serapeng sa diphoofolo.
- Go bušetša diphoofolo tše di tswetšwego ka serapeng sa diphoofolo lešokeng.

Efa tlhalošo ya seka se "e bitša ponto le šeleng".

Ke efe go tše di latelago ye e theilwego gabotse godimo ga tshedimošo ye e tšwelelago ka go athekele.

- Maitapišo a go phološa dinkwe a bile le katlego ye itšego eupša go na le dikgoreletši tše dintši.
- Maitapišo a go boloka dinkwe a šitilwe mo nakong ye e fetilego, eupša go na le lebaka la gore go tšwelwe pele go leka.
- Maitapišo a go boloka dinkwe a bile le katlego ye kgolo mo e lego gore ga di sa le mo kotsing ya go nyelela.

A re ngwaleng

Tshedimošo ye ntši ka go athekele ye e lego mabapi le dinkwe ke ntlha.

Ge o ngwala sengwalwa sa tshedimošo o swanetše go tseba ge eba seo o se ngwalago ke ntlha goba ke kgopolo.

Lebelela lenaneo le la diteng gomme o tšee sephetho sa gore ke ditaba dife tše di lego dintlha le gore ke dife tše di lego kgopolo. Ka morago o swaye kholomo ya maleba.

	Ntlha	Kgopolo
Ntlha		
Thutoditho ya dinkwe		
Mo di dulago		
Tšeo di se jago		
Meno a tšona		
Dinkwe ke dibopiwa tša go tšhoša		
Mehuta ye e fapanego ya dinkwe		

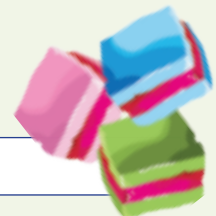
A re ngwaleng

Bala temana ye.

Go se itšhidulle le go ja kudu ga go a re lokela. O swanetše go sepela bonnyane seripagare sa iri letšatši le lengwe le le lengwe. Go se itšhidulle go ka baka mathata a maswafo, mathata a pelo, go nona go feta. Ge o eja kudu o bile o sa itšhidulle o ka lwala kudu. Go bohlokwa go ja diprotheine, dikhabohaedrete le merogo letšatši le lengwe le le lengwe. Tšhokolete ga ya lokela go jewa gomme malekere le dinotšididi ga di a lokela meno a gago.

Thalela dipego ka moka tšeo e lego dintlha ka nnete.

Dira sediko go pego yeo e diretšwego gore e kwagale eke ke nnete eupša e le kgopolo. Ke ka lebaka la eng mongwadi a akareditše pegu ye?

O nagana gore batho ka moka ba ka dumelelana le mongwadi? Ngwala mafoko a mabedi ao a bolelago seo o se naganago.

A re ngwaleng

Kgetha phoofolo ya lešoka yeo e go kgahlišago kudu. Nyakišiša ka ga yona gomme o ngwale ka ga yona o šomiša dihlogo tše:

Pegokakaretšo (Mohlala: "Ditlou di hwetšagala kudu lešokeng.")

Dikhwalithi/Boleng (Mohlala: Di na le dipogo tše telele.)

Ditlwaelo le maitshwaro (Mohlala: "Ditlou di na le go phela ka sehlopha.")

Tšeo di jago (Mohlala: "Di ja matlakala.")

A re ngwaleng

Fetola mantšu a a thaletšwego o šomiše mahlalošetšagotee a, ao a nepilego a bile a kgahliša eupša a na le tlhalošo ya go swana.

kgwahlile nyaka leloko itlhakanye go feta kotsi

Dinkwe ke maloko a magolo go feta a lešika la dikatse gomme di tsebega ka bogolo bja tšona. Dinkwe di phela di le noši. Di tiile gomme di tsuma bošego. Di sepela dimaele tše ntši gore di hwetše dinare, dikgama, dikolobe tša naga le diamuši tše dingwe tše kgolo. Dinkwe ka tlwaelo ga di ikopanye le batho, eupša tše di mmalwa di tle di be šoro gomme di hlasele batho.

A re ngwaleng

Go tšwa mo go mantšu a ka fase kgetha lehlalošetšagotee legatong la lentšu le lengwe le le lengwe mo lenaneong. A ngwale lenaneong la mahlalošetšagotee. Ka morago kgetha malatodi a ona (mantšu ao a nago le ditlhalošo tša go fapana) gomme o a ngwale lenaneong la ka fase ga malatodi.

kakaretšo praebete tlwaelo go se bonagale monola omile nnyane kgolo ka pela iketla tiile fokola

Lentšu	Lelatodi	Lehlalošetšagotee
tša bohle		
hwetšagala gohle		
thapile		
nnyane		
ka pela		
maatla		

A re ngwaleng

Hwetša athekele ya kuranta goba ya kgatišobaka ka ga se sengwe seo o nago le kgahlego ka sona, gomme o tle le sona sekolong. Botša bamphato gore athekele e mabapi le eng gomme o ba balele yona. Ka morago kgopela sehlopha gore ba go fe kelo ka dintlha tša go ama kakaretšo le tša go ama go bala.

Ngwala karata ya meputso ya barutwana ba bangwe sehlopheng sa gago.

KAKARETŠO		Gabotse go feta	Gabotse	O swanetše go hwetša thušo
Matseno	Go bolela gore athekele e mabapi le eng.			
Diteng	Tshedimošo ke ya maleba ebile e mabapi le athekele.			
	Ga a phamoge, o bolela ka hlogo			
Tlhagišo	O lebelela batheeletši			
	O bolela ka go kwagala ka boitshepo			
Go bala	O bala ka go thelela le go kwagala			
	O fela a lebelela godimo ge a dutše a bala			

A re baleng

Mpša ye e lego seruiwaratwa e letela mong wa yona gore ba ye gae

Amir Plume

Mošupologo, 2 Phato

India, Dhaka – Mpša ya seruiwaratwa e thuthille ka dinokeng tše tharo ya sepele dikilometra tše 13 gomme ya hlokomela ka ntle ga kgolego moo mong wa yona a hlahletšwego, kuranta e rile bjalo lehono.

Ge Sohrab Ali a swerwe, mpša ya gagwe e thuthile ka morago ga seketswana seo se mo išitšego ka thoko yela ga noka kgolegong, go rile bjalo kuranta ya Sungbad.

Raseketswana o lekile go tšhoša mpša gore e tšhabe ka go e tlaletša mašata eupša e ile ya tšwela pele go thutha. Kua kgolegong mpša e ile ya leta go fihla ge mong a tlogile kgolegong beke ka morago ga fao, ka la 21 Phato, kuranta e begile bjalo.

“Mpša e fela e lla ka ntle ga keiti, eupša e tla tswikinya mosela wa yona ka lethabo ka dinako tšohle ge e bona Ali mong wa yona a le ka thoko yela ya keiti ya kgolego,” kuranta ya realo. Ali o file mpša yela seripagare sa dijo tša gagwe tša ka kgolegong. O be a dira bjalo ge a kgona.

Ali o be a swerwe ka phošo motseng wa gabo wa kgole, Nakia, mo tikologong ya Sheipur, ye e lego 130 km leboabodikela la Dkaha, kuranta ya re bjalo. Ge a lokolotšwe kgolegong o be a imologile.

Mpša, yeo leina la yona le sego la bolelwa e ile ya bogolo ka lethabo gomme ya latswa leoto la Ali ge a sepela a etšwa, monna yo a lokolotšwego yo a thabilego.

A re ngwaleng

Na o nagana gore hlogo ya athekele ye e lokile. Efa lebaka.

Bala athekele ka lebelo go nyaka go tseba ka ga tshedimošo ye e latelago:

Mpša e ile ya rutha dinoka tše kae gore e kgone go ba le mong wa yona? _____

Mpša ye e sepetše dikilometara tše kae? _____

E letile mong wa yona nako ye kae ka ntle ga kgolego? _____

Athekele e ngwadilwe ka letšatši lefe? _____

Ke mang yo a ngwadilego athekele yeo? _____

Na o nagana gore mpša ye, e ka Afrika-Borwa goba ka nageng ye nngwe? Efa lebaka la karabo ya gago.

Ke temana efe ye e akaretšago athekele ye go feta – temana ya mathomo goba ya mafelelo? Efa lebaka.

Na seswantšho se thekga bjang seo athekele e lego mabapi le sona?

Ke lentšu lefe ka fase leo le hlalošago go feta hlogo ye bohlokwa ya athekele? Ke ka lebaka la eng o realo?

potego	botshepegi	go ba le thušo	go loka
--------	------------	----------------	---------

A re ngwaleng

Nyalanya dikafoko tša go la ngele le tša go la mmagoja.

hlokomela
ke mo išitše
lokotšwe kgolegong
tswikintše mosela wa yona
motse wa kgole

ntšhitšwe kgolegong
išitše mosela wa yona ka mo le ka mo
mo tšere ka seketswana
kgole le toropokgolo
lebeletše gomme a letela mong wa yona

A re ngwaleng

Mpša ya seruiwaratwa e letela mong wa yona gore ba ye gae

Hlogotaba

Mongwadi

Amir Plume

Mošupologo, 2 Phato

Letšatšikgweedi

Dhaka, India – Mpša ya seruiwaratwa e ruthile dinoka tše tharo, e sepetše dikilometara ta 13, ka morago e ile ya hlokomela ka ntle ga kgolego beke ka moka moo mong wa yona a bego a golegilwe, kuranta ya realo.

Ge Sohrab Ali a swarwa, mpša ya gagwe e ruthile ka morago ga seketswana seo se mo išitšego kgolegong ka thoko yela ga noka ya mathomo, gwa realo kuranta ya Independent Sungbad.

Raseketswana o lekile go tšhoša mpša gore e tloge ka go hlaba lešata, eupša e ile ya fela e rutha. Kua kgolegong mpša e letile go fihla mong wa yona a tloga kgolegong beke ka morago ga mowe, la ka 21

Setsopolwa

Se oketša
kgahlego ya
batho

Phato, kuranta ya bega.

“Mpša e fela e lla ka ntle ga keiti, eupša e tla tswikinya mosela wa yona ka lethabo ka dinako tšohle ge e bona Ali mong wa yona a le ka thoko yela ya keiti ya kgolego,” kuranta ya realo. Ali o file mpša yela seripagare sa dijo tša gagwe tša ka kgolegong. O be a dira bjalo ge a kgona.

Ali o be a swerwe ka phošo motseng wa gabo wa kgole, Nakia, mo tikologong ya Sheipur, ye e lego 130 km leboabodikela la Dkaha, kuranta ya re bjalo. Ge a lokolotšwe kgolegong o be a imologile.

Mpša, yeo leina la yona le sego la bolelwa e ile ya bogolo ka lethabo gomme ya latswa leoto la Ali ge a sepela a etšwa, monna yo a lokolotšwego yo a thabilego.

Diteng

Lefelo la tiragalo

Temana ya mathomo
E tanya kgahlego ya mmadi.
E fa tshedimošo ye e lego bohlokwa go feta.
E tsebagatša hlogo.
E araba dipotšišo tša go felela ka: kae, neng, eng ka lebaka la eng, mang

A re ngwaleng

O ile go ngwala pego ya kuranta. Pego ye e mabapi le barutwana bao ba kgoboketšagao tšhelete go dira mešomo ye mebotse.

Lebelela ditshwayatshwayo tše di filwego mo godimo mo kanegelong ye e lego mabapi le mpša gomme o kgonthišiša gore pego ya gago e akaretša dikokwane tše di swanago. Feleletša kakaretšo ye e latelago.

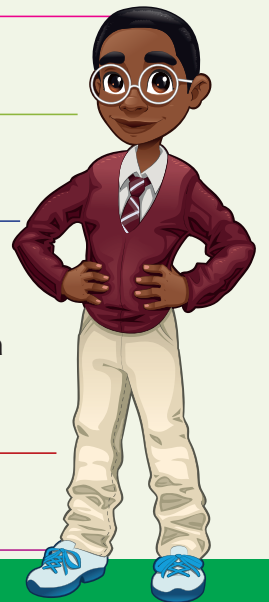
Hlogotaba ye e gogago šedi ya mmadi gomme e akaretša kanegelo

Mothalongwadi ke mothalo woo o laetšago gore mongwadi wa athekele ke mang

Mothalofelo ke woo o go botšago gore kanegelo e thoma kae le gona e diragala kae

Diteng (tše gape di bitšwago mmele) tše di ngwadilwego ka mokgwa wa mmolelwa(motho wa boraro) di fa dintlha (go thomiwa ka tše bohlokwa), le dintlha tše di ngwadilwego e le dipego tše di kwegago, tše bonolo. (Ngwala mantšu a bohlokwa a diteng tša gago mo.)

Temana ye e nago le **setsopolwa** seo se dirago gore kanegelo e be ya mongtaba

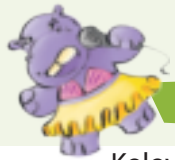

A re boleleng

Na o kile wa namela Table Mountain goba wa bala ka ga Table Mountain? Na o kile wa namela koloyanatato? Ge go le bjalo botša sehlopha sa

gago gore go be go le bjang. Le ge e le gore ga se wa ka wa namela Table Mountain, o nagana gore o be o ka kgona go bona eng o le ntlhorwaneng ya thaba?

A re boleleng

Bala pukwana ye e lego mabapi le Table Mountain.

Koloyanatato e tla go iša gona ntlhorwaneng ya Table Mountain mo nakong ya metsotso ye 5. Ge o sa le tseleng ya go ya godimo, o šetše o ekwa gore mo o yago go bjang. Botlase bjo bo thwethago bja koloyanatato bo go kgontšha gore o bone mathoko ka moka, go thoma mola o tlogilego thitong ya thaba.

Ge o šetše o fihlile godimodimo o tla ipshina ka go bogela mafelo ao a makatšago a motsemogolo wo o lego kua fase.

Dimela le Diphoofolo

Table Mountain e na le mehuta ya dimela tše di fapanego tše 1 460 ka palo gomme ebile ke Lefelo la Bohwa la Lefase. Tše dingwe tša dimela tša selegae di akaretša Cape Fynbos, e lego dimela tše di hwetšwago fela Kapa.

Mo godimo ga thaba go na le diphoofolo tše ntši. O kgona go bona mebutla, dinoko, dipela, mehuta ya dinoga le dirurubele tše ntši. Bophelo bja dinonyana bo akaretša ditheku tša mafego a mahubedu, dintšhu le ditshetlo.

Go sepela ka go hlahliwa

Go na le mesepelo ya go hlahliwa yeo e dirwago gabedi ka letšatši. Lefelo la go kopanela ka 10:00 le ka 12:00 ke Seteišene sa kua Godimo sa Dikoloyanatato. Mesepelo e tla go sepediša dikilimetara tše 2 go hlehla le bogodimo bja thaba. Go na le mafelo a mantši a go lebelelwa, mo o ka ipshinago ka go bogela mafelo a go gakgamatša a go swana le Cape Peninsula, Devil's Peak, Table Bay, Sea Point le Clifton. O ka kgona go bona le Lion's Head le Robben Island.

Ditirelo

Kua ntlhohlong ya Table Mountain go na le restorante ya go itsholela le mabenkejana a dimonamonane fao o ka hwetšago dino, dijo tša phepobotse le go bogela mafelo.

Go hwetša tshedimošo ye nngwe gape ka ga kgogedi ye lebelela webesaete ya semmušo ya Table Mountain: www.tablemountain.net

Mabenkelesetšo a Morathotato

Shop at the top e hwetšagala mo go ngwakwana wa go agwa ka matlapa wo o agilwego godimo ga thaba. E na le dilo tše ntši tše o ka di rekago tše o di nago le maswao a Table Mountain mo go tšona.

- Tshedimošo go baeti e a hwetšagala
- Diaparo le dimpho tša go ikgetha
- Filimi le ditempe di a hwetšagala

[Dinako tša go bula tša Morathotato](#)

Marega

Koloyana ya mathomo go namelela – 08:30

Koloyana ya mafelelo go namelela - 17:00

Koloyana ya mafelelo ya go boa – 18:00

Selemo

Koloyana ya mathomo go namelela – 08:00

Koloyana ya mafelelo go namelela - 20:30

Koloyana ya mafelelo ya go boa – 21:30

[Koloyanatato e a tswalelwa ka matšatši a diphefo go thibela dikotsi.](#)

Theko

Mohuta

boa

fela

	Go ya le go Go namelela	
Bagolo	R205	R105
Bana (ka tlase ga mengwaga ye18)	R100	R53
Bana (ka tlase ga mengwaga ye 4)	Mahala	
Mahala		
Batšofadi ba SA (mengwaga ye 60 le go feta)		
– Hle laetša ID (Ka Labohlano fela)	R95	R50
Baithuti – Hle tšweletša karata ya moithuti		
(Ka Labohlano fela)	R130	R68

A re ngwaleng

Thala methalo o nyalanye mantšu ao a kotofaditšwego le ditlhalošo tša ona. Ngwala mantšu ao a kotofaditšwego ka pukuntšung ya gago.

ekwa tatso
thwetha
flora/dimedi
boati
hlahla

go sepela ka go dikologa
bophelo bja dimela
ntši
laetša tsela
go kgwatha gannyane wa iša molomong

A re ngwaleng

Bala temana gape gomme ka morago o arabe dipotšišo tše.

Thalela dipego tše o naganago gore ke dikgopolo. Ke eng seo o se lemogago mabapi le tshedimošo ye e filwego ka gare ga pukwana?

Ge o šetše o le ka gare ga koloyanatato, na o swanetše go ya ka mo le ka mo gore o kgone go bona mathoko ohle? Efa tlhalošo ya karabo ya gago.

Bolela dilo tše tharo tšeo di ka kgahlogo moeti yo a etetšego Table Mountain.

Na Table Mountain e bonagala e le noši kua thoko? Efa lebaka.

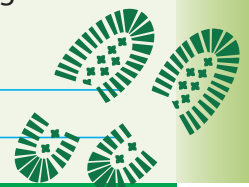
Ke ka lebaka la eng Table Mountain e bulwa nako ye telele kudu selemo go feta marena?

Dinako tša go bula di laetša gore o ka ya godimo wa ya le fase ka morathotato goba o ka ya fela godimo. Ge e le gore o ya fela godimo, o nagana gore o ka boela fase bjang?

Ke ka nako efe ye o ka se namelego Table Mountain ka morathotato? Efa lebaka.

O ka kgona go reka diaparo lebenkeleng leo le lego ntlhorwaneng ya thaba. O nagana gore o ka kgona go reka diaparo tša mohuta wo lefelong le lengwe? Hlaloša karabo ya gago.

Le lengwe le mafelo ao a gogago šedi ao o ka kgonago go a bona o le ntlhorwaneng ya thaba ke Robben Island. Ngwala methalo ye mebedi yeo ka yona o laetšago se o se tsebago ka ga sehlakahlaka.

A re ngwaleng

O kgopetšwe go ngwala pego ka ga ketelo ya gago Table Mountain. Šomiša tshedimošo ye e lego ka pukwaneng, o ngwale pego ya gago.

Akaretša tshedimošo ye nngwe ye o naganago gore e bohlokwa. Sa mathomo rulaganya pego ka morago o e ngwale o šomiše dihlogo

tše mo tlase. Kgopela mogwera wa gago a e bale a be a e swayaswaye pele o e ngwala ka bothakga mo sekgobeng sa mo tlase.

Efa pego ya gago hlogo. Kgetha ye nngwe ya tše di latelago goba itirele ya gago hlogo.

Ka ga Table Mountain

Dilo tše di kgahlogo

Nako ya go bula le tefo

Lined writing area for student response.

Sa mafelelo, ka mo lepokising, thala mmepe wa Afrika-Borwa o laetše gabotse moo Table Mountain e lego gona.

A re ngwaleng

Arola mantšu a ka dinoko tša ona ka morago o phaphathe matsogo ge o a hlaboša.

Mohlala: mo/ra/tho/ta/to dinoko tše 5

thwethwa _____

boati _____

bohwa _____

tshedimošo _____

kgahlego _____

maswao _____

A re ngwaleng

Thalela maina, mahlaodi le mahlathi mo mafokong a. Ngwala gore ke mohuta mang wa leina, lehlaodi le lehlathi mo go lefoko le lengwe le le lengwe. Gopola, sekafoko ke sehlopha sa mantšu ao a se nago ledirifeledi.

Dimela tše ntši dibotse di hwetšwa Table Mountain.

Tafolatuku ye e lego godimo ga thaba ke dimaka/mehlolo ya lefase.

Table Mountain e hwetšwa Kapa-Bodikela.

Profense ya Kapa-Bodikela, ke profense ye e nago le dilo ntši tša go kgahliša.

Na o bona mošemane yo a tlogago thabeng?

A re ngwaleng

Ngwalolla temana ye, o ngwale ditlhakagolo mo go swanetšego.

Table Mountain e kua Kapa-Bodikela. O kgona go bona dinonyana tše di latelago mo thabeng: ditheku tša mafego a mahubedu, dintšhu gomme motho o kgona le go bona gape mafelo a a latelago: Cape Peninsula, Devil's Peak, Table Bay, Sea Point le Clifton.

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal red lines on a light green background.

Sekafoko sa leina ke sehlophantšu mo lefokong seo se šomago bjalo ka leina.

Mohlala: **Joseph** o tšwa toropong

Joseph ke leina.

Buti yo mogolo o tšwa toropong

Buti yo mogolo o ile toropong. (Buti yo mogolo ke sekafoko sa leina).

Sekafoko sa lehlaodi ke sehlophantšu mo lefokong seo se šomago bjalo ka lehlaodi.

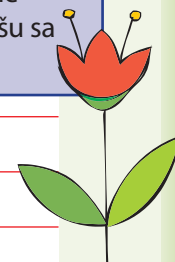
Mohlala: Nina ke morutiši **yo mobotse**. (**yo mobotse** ke lehlaodi).

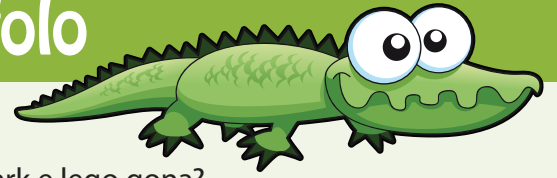
Nina ke morutiši yo motelele yo mobotse. (**yo motelele** yo mobotse ke sehlophantšu sa **lehlaodi**).

Sekafoko sa lehlathi ke sehlophantšu seo se šomago bjalo ka lehlathi mo lefokong.

Mohlala: Ke dula **toropong**. (toropong ke **lehlathi**).

Ke dula **toropong kgauswi le noka**. (Toropong kgauswi le noka ke sehlophantšu sa **lehlathi**.)

A re boleleng

Na o tseba mo Kruger National Park e lego gona?

Na o kile wa ya Kruger National Park? Ge e le gore o a tšwa, botša sehlopha sa gago ka ga leeto leo. Bolela gore o dutše kamping efe le gore o bone diphoofolo dife. Ge e le gore ga se wa ka wa ya Kruger National Park bolela gore ke ka lebaka la eng o nyaka go ya le gore o nyaka go bona diphoofolo tša mohuta mang.

A re baleng

Go sepela ka lešokeng la diphoofolo

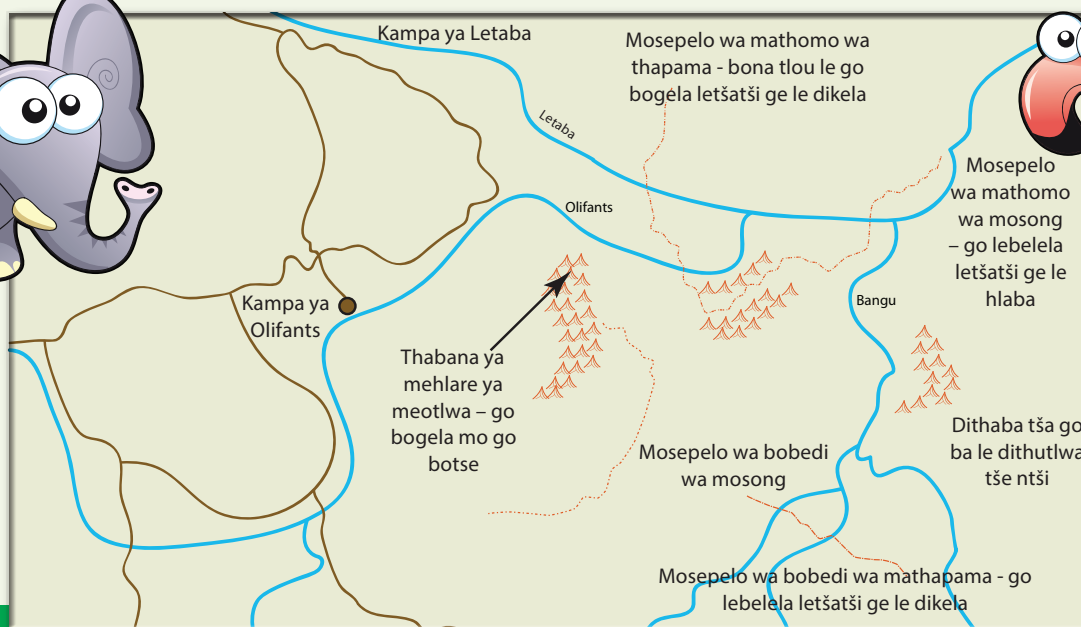
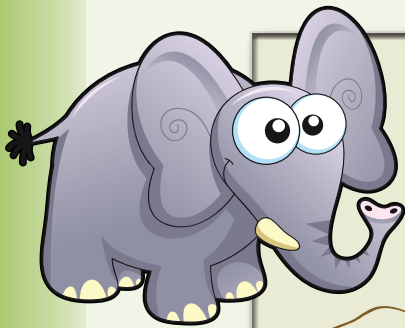
Go utolla Kruger National Park ka maoto go fapana le go hlehla ka sefatanaga. Narina Smith o tšere leeto la go hlehla le Olifants la matšatši a mararo gore a ipone a tsoga kgauswi le tšhukudu le dinobi (mohuta wa letšoba).

"Ke sethokgwa se sebotse. Ge e hlasela, o be ka morago ga yona," Nicol Coetzee a bolela ka go hebehebetša. Diphere tše seswai tša mahlo di kgotlotšwe ka morago ga yona. Tšhukudu ye tšhweu e fula bjang bjo botala. Yo mongwe le yo mongwe o eme a re tsi! Ke taba ye nngwe ge tšhukudu e feta e le dimetara tše tharo kgole le sefatanaga sa gago, eupša ge o e bogetše e fula bokgole bja dimetara tše hlano go tloga go wena gomme o se na tšhireletšo ya sefatanaga sa gago, maikutlo ke a mangwe. Gape, kgopolo ya gore o ka hlaselwa ke tšhukudu ya boima bja dikilogramo tše 2 500 e tšhoša kudu!

Lefase le ile la thothomela gomme lerole le ile la tupa ka morago ga tšhukudu. Ge bokgole gare ga rena le tšhukudu bo fokotšega yo mongwe le yo mongwe o ile a palelwa le ke go hema, gwa emiwa gwa re tsi!

Ge Nicol le Tsambok – bobedi bja bahlokamedi ba lešoka – ba ile ba goelesa ba ba ba kgapha matsogo, tšhukudu e ile ya lemoga gore re batho, ya tšhoga ya ba ya tšhaba. Ke mohuta wa kopano yeo batho ba e dumago ba bilego ba e tšhoga ge ba sepela ka ditsejana sethokgweng.

Ditsejana tša sethokgweng ka Lešokeng la Diphoofolo la Kruger di fa batho sebaka sa mašego a mararo ba le noši ka sekgweng. Go na le mafelo a šupa, a tlhago ao a beetšwego gore go ka sepelwa go ona. Dikarolo tše gagolo ke tše batho ba sa yego go tšona. Lefelo le lengwe le le lengwe le na le kampa ya lona le le sego la maemo a godimo eupša go a iketlwa fao, gape go na le ditsela tše mmalwa tše di šomišwago fela ke sehlopha se sennyane sa bašomi ba go hlahla. Kampa ya Olifants ya Tsejana e mo leribeng la noka ya Olifants. Mesong pele letšatši le hlaba, o tsošwa ke medumo ya ditšhukudu ge di šutša. Mosegare o kwa medumo ya dinonyana le ditsensere gomme bošego o kwa go rora ga ditau.

A re ngwaleng

Bala athekele ya kgatišobaka gape. Thalela karolo ya kanegelo ya athekele ka bohubedu. Ka morago thalela dintlha ka botalalerata.

“Go sepela lešokeng” go na le ditlhalošo tše pedi. Tlhalošo ya mathomo e ra “go sepela ka sethokgweng ka maoto”. Tlhalošo ya bobedi e ra gore “go boima go sepela ka tsejana yeo” Na o nagana gore go sepela mo ba go tšerego ga matšatši a mararo go be go le bonolo? Hlaloša karabo ya gago.

Lebelela mmepe. Na Narina o bone tšhukudu neng?

Ka mantšu a gago bolela gore go diregile eng ge ba bona tšhukudu.

Ke ka lebaka la eng o nagana gore batho ba ka kgahlega, gape ba ka tšhoga ge ba bona tšhukudu e ba hlasela? Wena o be o ka ikwa bjang?

Bahlokamedi ba lešoka ba dirile eng sa go tšhoša tšhukudu gore e tšhabe?

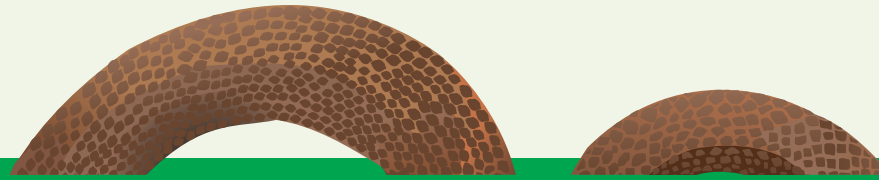
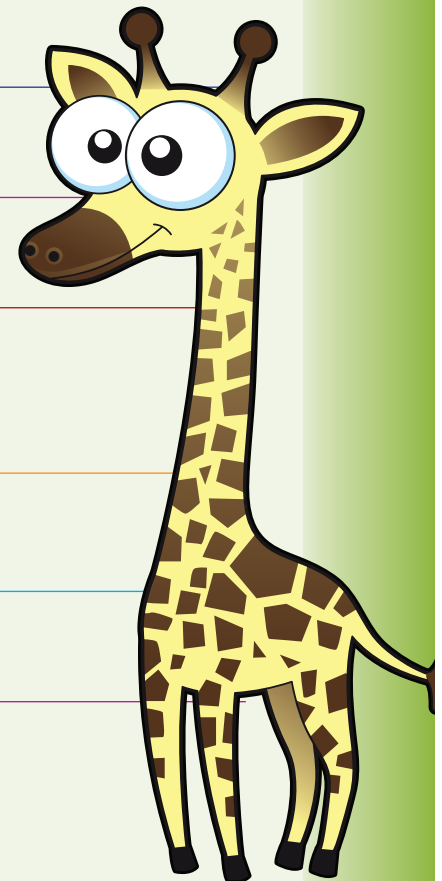
Na o nagana gore ba ka be ba dirile eng ge nkabe tšhukudu e se ya tšhaba?

Lebelela mmepe.

Kampa ya bona e be e le kgauswi le dinoka dife tše tharo?

Lefelo le lebotse la go bona diphoofolo ke lefe?

Ba dirile kampa ya bona kae?

A re ngwaleng

O kgopetšwe go ngwala pego ka ga leeto la tsejana ya go sepela sethokgweng leo o le tšerego. Ngwala pego ya gago ka tlase ga dihlogo tše:

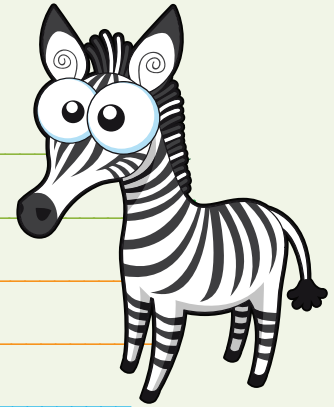
PEGO

Tlhalošo ya lefelo leo le kampilego go lona _____

Tiragalo ya ge le be le sepela _____

Tlhalošo ya diphoofolo tše di bonwego _____

Go lebelela la mafelelo _____

A re ngwaleng

Thalela dikafoko tša mahlathi mafokong a a latelago.

Baeti ba dutše ka tlase ga mohlare.

Bahlokamedi ba lešoka ba thala ditsejana ka pela gore batho ba kgone go sepela.

Baeti ba fihlile lešokeng e sa le ka masa.

Tšhukudu e hlasela ka pefelo.

Ba rile ba yo robala ka morago ga dijo tša mantšiboa.

A re ngwaleng

Ngwala mafoko ka go šomiša mantšu a, a tlhalošontši(pholisimi) ke gore mantšu a medumotshwano a go ba le ditlhalošo tša go fapana.

hlogo _____

hlogo _____

letlakala _____

letlakala _____

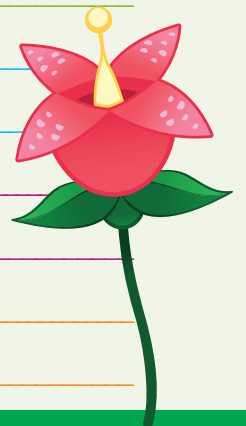
Sekafoko sa lehlathī se bopiwa ka lebopi la lehlathī le mantšu a mangwe a go le latela ao a ka laetšago, mohlala, lehlathī la felo, la nako le la mokgwa.

Mohlala: Tšhukudu e hlasela ka pefelo.

"Ka pefelo" ke sekafoko sa lehlathī la mokgwa.

Tlhalošontši

(pholisimi) ke lentšu la medumotshwano la go bitšwa go swana eupša le na le ditlhalošo tša go fapana.

A re ngwaleng

Bolela gore mafoko a a latelago a ka medirišo efe go ye e latelago, modirišopego, modirišotaelo, modirišokgonego goba modirišogore.

O se ke wa sepela kgauswi le phiri. _____

Tswalela lebati pele ditšhwene di tabogela ka ngwakong.

Ge nkabe ke kgwahlile ke be ke tla sepela le lena.

Re sepetše leeto le letelele gore re bone naga gabotse. _____

A re ngwaleng

Na o sa gopola mantšu a medumotshwano? Ngwala mafoko o šomiše mantšu a a latelago.

noka _____

noka _____

lema _____

lema _____

beka _____

beka _____

A re ngwaleng

Tšea gore o leloko la sehlopha sa go ngangišana sekolong sa lena. O kgopetšwe go ngangišana o emela pegu ya go re: "Go bohlokwa go ba kua ntle lešokeng". O tšea sephetho sa go thea polelo ya gago godimo ga athekele go thekga maemo a gago. Hlagiša ntlhakemo ya gago, eupša thoma ka go rulaganya polelo. Šomiša sekgoba se se lego ka fase.

Modirišo ke eng?

Ke mokgwa wa go bolela maikutlo a gago mabapi le seo re se bolelago. Go na le medirišo ye meraro.

Re šomiša modirišopego ge re bolela dintlha.

Mohlala: Re feditše porotšeke ka nako.

Re šomiša modirišotaelo ge re laetša go fa taelo.

Mohlala: Sepela o yo robala.

Ge re laetša kganyogo, go gonona goba go šišinya.

Lefoko la modirišogore gantši le latela lentšu le gore mo lefokong.

Modirišogore ga o itaole.

O laolwa ke medirišo ye mengwe.

Mohlala: Nna ke a ithuta gore ke atlege.

Tate o mo file tšhelete gore a reke dipuku.

Re mo kgopetše gore a ye le rena lešokeng la diphoofole.

Lenaneotekolo

KE KGONA GO	😊	😞
bolela le sehlopha sa ka		
bala kanegelo		
araba dipotšišo tše di itšego tše di theilwego godimo ga kanegelo		
bontšha gore kanegelo ye ke mohuta ofe wa sengwalwa		
naganela pele gore tshedimošo e tla ba eng		
amanya tshedimošo le bophelo bja ka		
nyalanya mantšu le dikafoko tša dika le ditlhalošo tša tšona		
hlama mmepe wa monagano, go rulaganya le go ngwala ditsenywa tša pukutšatši		
šupa maina, mahlaodi le mahlathi mo mafokong		
bala lengwalo		
fa mabaka a dikarabo tša dipotšišo		
šupa phapano gare ga lengwalo la semmušo le la segwera		
nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona		
rulaganya le go ngwala lengwalo		
ngwala mašala sebakeng sa maina		
diragatša kanegelo		
araba dipotšišo ka ga baanegwa, morero le thulaganyo		
ntšha maikutlo		
fa kanegelo hlogo		
ngwala le go rulaganya lengwalo		
šomiša matlema/mabopi mo mafokong		
šomiša ditlhakakgolo		
arola mantšu ka dinoko tša ona		
ngwala kakaretšo ye nnyane ya kanegelo		
bolelela pele		
ngwala tshekatsheko ka go šomiša sebopego se se filwego		
šupa sediri le sedirwa sa lefoko		
ngwala mafoko ao a nago le kgetho ya lekgokasediri la maleba		
ngwala mafoko ka go šomiša makopanyi a go tšweletša peelano		
kgetha lentšu sebakeng sa sekafoko		
beakanya mantšu go ya ka tatelano ya alfabete		

	😊	😞
bolela mabapi le hlogo		
bala kanegelo le faele ya dintlha		
araba dipotšišo tše di theilwego godimo ga sengwalwa.		
bala ka lebelo gore o hwetše tshedimošo		
fa kgopolo le go fa mabaka a dikgopolo tša gagwe		
šupa ntlhakgolo le nepo ya athekele		
šupa ntlha le kgopolo		
araba dipotšišo tše di filwego		
fa tlhalošo ya dika		
ngwala pego ka go šomiša dihlogo tše di filwego		
šomiša polelo ya maleba		
fetolela malatodi go ba mahlalošetšagotee		
bala athekele ya kuranta le go e akaretša		
feleletša lenaneo la dintlha		
boledišana ka hlogo ya athekele ya kuranta		
gaša mahlo go pego ya kuranta, o hwetše tshedimošo ya nnete.		
šupa gore ke temana efe yeo e akaretšago pego kuranteng		
šupa kgokagano gare ga athekele le seswantšho		
nyalanya dikafoko le mantšu ao a nago le ditlhalošo tša ona		
kopanya mafokonolo go hlama mafokofokwana o šomiša makopanyi		
thala mmepe		
šupa leina, lehlaodi le lehlathi		
ngwalolla temana le go tsenya ditlhakakgolo		
arola mantšu go ya ka dinoko		

Morero wa 8: Mehuta ye e fapanego ya go ngwala

Go akanya mafase Kotara ya 4: Dibeke 5 - 6

113 Dipaesekele 104

Go bolela ka ga mehuta ye e fapanego ya dinamelwa.
Go phara ditlankana seswantšhong sa paesekele.
Go šupa tshedimošo ye bohlokwa.
Go bala athekele ya kuranta.
Go araba dipotšišo tše di amanago le athekele.
Go fa kgopolo ka mabaka.
Go feleletša mafoko ka go šomiša mantšu a gago.
Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.

114 Go ngwala ka ga go namela paesekele 106

Go ngwala temana ya go hlaloša.
Go šupa le go šomiša tlhaolo ka mahlaodi.
Go šomiša matlema le mabopi.
Go fetolela dipego gore di be dipotšišo.
Go šomiša mokgwa wa kganetšo.

115 Go ngwala ka ga go namela paesekele 108

Go bala mmepe wa Afrika-Borwa le go ahlahlala dintlha ka ga diprofense tša bona.
Go bala mmepe wa lefase le dintlha tše di lego pampiring ka ga dinaga tše di fapanego.
Go araba dipotšišo ka ga mmepe.
Go nyalanya diema le ditlhalošo tša tšona.

116 Go ngwala ga go hlaola 110

Go rulaganya le go ngwala ditemana tša go hlaloša ka ga selemo le marega.
Go nyalanya dika le ditlhalošo tša tšona.
Go ngwala mafoko ka go šomiša dika.
Go šupa dithabeina.
Go bea mantšu ka tatelano ya alfabeto.
Go ngwala mafoko.

117 Mohuta wo mongwe wa paesekele 112

Go bolela ka ga ditlošabodutu le dikgahlego.
Go bala temana ka ga paesekele le go araba dipotšišo.
Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.
Go araba dipotšišo ka ga temana.
Go ntšha maikutlo.
Go ngwala temana ya mafelelo e le go feleletša kanegelo.

118 Paesekele ya ka 114

Thala seswantšho sa paesekele.
Go ngwala ditemana tše pedi tša go hlaloša ka ga paesekele.
Go ngwala sereto ka go šomiša tshwantšhanyo le tshwantšhišo.
Go arola mantšu ka dinoko.

119 Mokgalabie wa lešaedi 116

Go boledišana ka ga seswantšho.
Go bala kanegelo le go araba dipotšišo.
Go hlagiša maikutlo.
Go fa temana hlogo.
Go ngwala temana ya go fetša.

120 Moanegwa wa ka 118

Go nyalanya mantšu le ditlhalošo tša ona.
Go beakanya le go ngwala kanegelo.

Ditaelo Kotara ya 4: Dibeke 7 - 8

121 Hlama folaga ya go amogela 120

Go bolela ka ga go bala le go se latele ditaelo.
Go bala ditaelo tša go dira folaga ya go amogela.
Go araba dipotšišo ka ga ditaelo.
Go hlagiša maikutlo.
Go feleletša mafoko.

122 Go ngwala ditaelo 122

Go šupa malatodi.
Go ngwala ditaelo bjalo ka lenaneo.
Go šomiša modirišotaelo.
Go šupa dihlogo le meselana.
Go dira mafoko.
Go šomiša phetošo ya maina.
Go ngwala mafoko ka go šomiša madiiri a maleba.

123 Go latela ditaelo 124

Go bala ditaelo tša go dira pheta ya Seegepeteta.
Go bala ditaelo tša mokgwa wa go dira matapola ao a kgotlilwego.
Go šupa diphapano gare ga dingwalwa.
Go hwetša gore ke sefe sa dingwalwa tše tše pedi se se kwagalago ebile se efa mabaka.
Go hlagiša maikutlo.
Go šupa nepo ya dingwalwa tša go laela.

124 Go ngwalolla ditaelo 126

Go ngwalolla ditaelo ka go šomiša mantšu a go swana le sa mathomo, ka morago, se se latelago.
Go nomora ditaelo le go šomiša ditaelo.
Go šupa dithabekutu le dithabenanya.
Go šupa dikafoko.
Go šupa mopeleto wa maleba wa mantšu.
Go ngwala mafoko.

125 Mmele wa gago wo mobotse 128

Go fa ditaelo tše di kwagalago.
Go ngwala dikgakollathuto tša go rulaganya ditaelo.
Go bala sengwalwa se se lego mabapi le ka mo mmele o šomago.
Go araba dipotšišo tše di theilwego godimo ga sengwalwa.
Go ngwala tshwantšhanyo.
Go hlagiša maikutlo.
Go ngwalolla tshedimošo ye e lego lenaneo la ditaelo tše di nomorilwego.

126 le 127 Go itokišetša go ngwala kanegelo

Go ahlahlala dikanegelo tša go fapana tše a ratago go di bala.
Go hlama mmepe wa monagano.
Go beakanya kanegelo.
Go ngwala kanegelo.

A re boleleng

Na o na le paesekele?

Na o nagana gore go bohlokwa go namela paesekele sebakeng sa sefatanaga, thekisi goba pese?

Na o nagana gore mmasepala o swanetše go direla batho gore go be bonolo go namela dipaesekele?

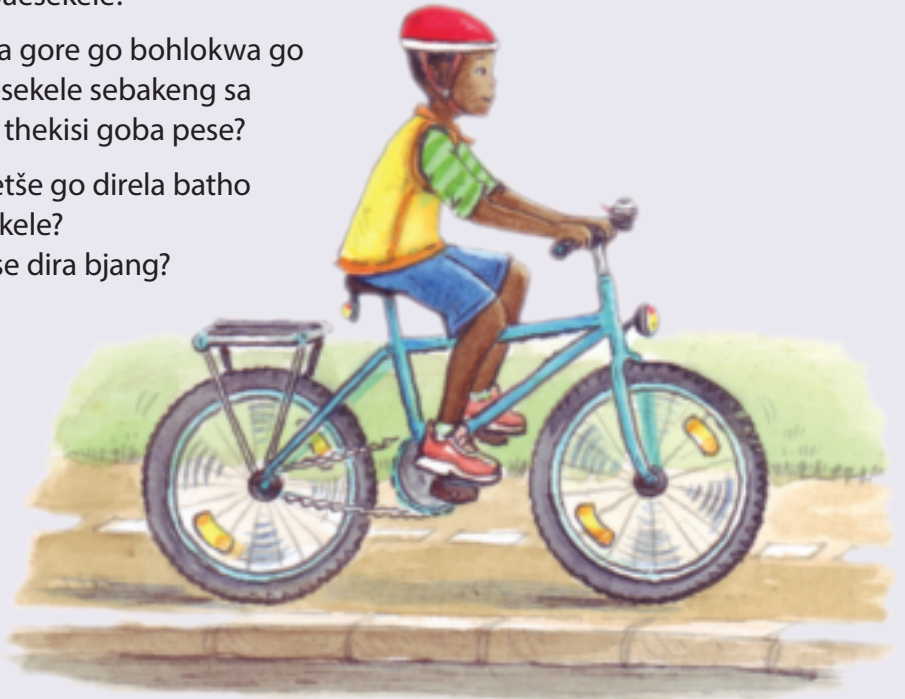

A re baleng

Na o nagana gore se ba ka se dira bjang?

Phara ditlankana mo seswantšhong se, ka mantšu a.

manki	paki ya go ba le dipanyapanyi
helmete	mabone
pele	tselathokwana

Re ka dira bjang gore go namela dipaesekele go bolokege? Swaya dintlha tše o naganago gore di bohlokwa. Monamela paesekele yo mongwe le yo mongwe o swanetše go:

_____ ba le pele paesekeleng ya gagwe, _____ otlela mo go tselathokwana _____ rwala helmete _____ otlela ditsejaneng tše di kgethilwego _____ se hlokomologe diroboto _____ ba le mabone paesekeleng ya gagwe _____ aparapara tša go panyapanya _____ lokela dilo ka manking.

Bjale bala athekele ye ya kuranta

Rwala helmete ge o le tseleng

Mongwadi ke: Roy Mann

Dinyakišišo di laetša gore baotledi ba otlela go feta disentimetara tše 6 ba batametše boradipaesekele ba ba rwelego dihelmete go feta sebaka sa bao ba bego ba di rwala, ka lebaka la gore ba ba tšea gore ba na le maitemogelo. Banamedi ba dipaesekele ba basadi ba fiwa sekgala se segolo go feta sekgala sa ba banna.

Dinyakišišo di dirilwe ke mosaekholotši wa go tšwa MMR Motse-Kapa, yo a rego o dirile dinyakišišo tša gagwe a šomiša temošo ya bokgole goba bokgauswi. O lemogile gore ge a rwele helmete baotledi ba otlela kgauswi kudu le yena go feta ge a se a rwala helmete.

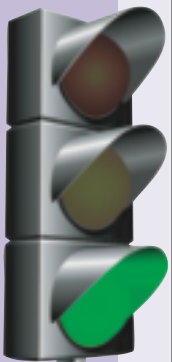
Baotledi ba nagana gore, "O tseba seo a se dirago, a ka se dire selo sa go makatša." Eupša seo se kotsi kudu, ka gore monamelapaesekele yo mongwe le yo mongwe o swanetše go

rwala helmete.

Le ge baotledi ba difatanaga, ba be ba otlela gampe, baotledi ba dipese le ba ba otlelago dilori ba be ba otlela gampe go fetiša. Ba be ba sa fe monamelapaesekele sekgoba sa go otlela le gannyane.

Ge mosaekholotši a be a rwele wiki baotledi ba be ba nagana gore ke mosadi, ba mo fa sekgoba sa go feta ka disentimetara tše 12 sa go otlela.

Mosaekholotši o nyaka gore dinyakišišo tša gagwe di oketše temošo ya dikotsi tšeo banameladipaesekele ba lebanego le tšona. Banameladipaesekele ba bantši ba a gobala mo ditseleng tša Afrika-Borwa. Ditsebi di bea molato koketšegong ya dikgobalo godimo ga palo ye kgolo ya banameladipaesekele ba ba se nago maitemogelo, e le ge ba nyaka gore mebele e be gabotse.

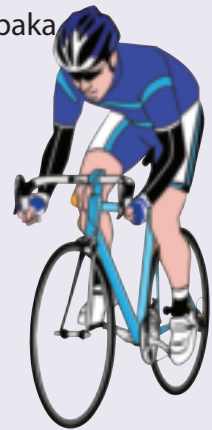

Go feta difatanaga go bonwa e le selo se kotsi kudu go banamedi ba dipaesekelee ka gore baotledi ka nako ye nngwe ga ba ba bone.
Mosaekholotši o rile ge nyakišišo ye e dira gore baotledi ba be le tlhokomelo go feta ka ga go otlela kgauswi le banameladipaesekele mo tseleng

e tla ba taba ye botse. Le ge dinyakišišo tša gagwe di le gona banamedi ba dipaesekele bao ba rwalago dihelmete ba na le kgonagalo ye ntši ya go ba phološa thulanong le sefatanaga, gomme go phologa kotsi go ka ba bohlokwa go na le go amega kotsing.

A re ngwaleng Lebelela hlogo ya athekele ye. O bona e makatša? Efa lebaka

- Ke mang yo a dirilego dinyakišišo? _____
O dirile dinyakišišo tšeo kae? _____
O dirile dinyakišišo tšeo bjang? _____
O dirile dinyakišišo tšeo ka lebaka la eng? _____

Feleletša mafoko a ka go šomiša mantšu a gago.

Baotledi ba feta ba le kgauswi le banamedi ba dipaesekele ba ba _____.

Ba dira seo ka lebaka la gore ba nagana gore banamedi ba dipaesekele ba _____.

Baotledi ba fa sekgoba se segolo go _____.

_____ ba batamela banamedi ba dipaesekele go feta baotledi ba difatanaga.

Batho ba bantši ba thomile go namela dipaesekele go _____.

Banamedi ba dipaesekele ba ba rwalago dihelmete ba na le sebaka sa go _____.

O nagana gore banamedi ba dipaesekele ba swanetše go tlogela go rwala dihelmete? Efa lebaka.

A re ngwaleng

Nyalanya lentšu leo le kotofaditšwego ka go la ngele le lentšu leo le nago le tlhalošo ya lentšu ye e nyakilego go swana le ya lona go ya le ka fao le šomišitšwego mo athekeleng. Khalara lentšu le o le kgethilego ka bohudedu.

dinyakišišo	boitekelo/ eksperimente	teko	diphatišišo	thuto
difatanaga	ditširogo	ditšhošetšo	dikoloi	go wela
makatšago	gabotse	thabišago	kganyogegago	kgotsišago
dithulano	dithapo	dikotsi	dikgohlano	dipeakanyo
kgole	mašemo	tselaphefo	paesekele	kgakala

Feleletša mafoko a, ka go kgetha lentšu la maleba go ao a lego ka mašakaneng.

A re ngwaleng

Gabotse ke be ke nyaka paesekele (ye/e) khubedu e le mpho ya matswalo a ka eupša ba mphile ya mmala (wo/o) motalalerata. Paesekele (tše/yeo) e be e le ya Raleigh. Raleigh e tloga e le mohuta wa paesekele (wo/o) mobotse kudu.

Na o na le dinaletšana (tše/ye) dingwe (tše/ye) o ka (e/di) mamaretšago mo go yona? Naledi (tša/ya) yona e wele.

A re ngwaleng

Fetola dipego tše di be dipotšišo ka go šomiša mantšu ao a lego ka mašakaneng.

Paesekele ye talalerata ye e lego ya mosetsana wa moriri wo motsotho wa go tshophagana. (mang)

O be a nyaka dinaletšana tša go tlaleletša gore a di mamaretše mo go paesekele ya gagwe. (ka lebaka la eng)

Ke tla hwetša paesekele ya mmala wa silibera e le mpho ya ka ya matswalo. (eng)

Ke tla hwetša paesekele ge ke fetša mengwaga ye lesometee. (neng)

Ke tlile go namela paesekele ya ka ye mpsha mo motheogeng. (kae)

A re ngwaleng

Fetola mafoko a a latelago gore a be ka kganetšo.

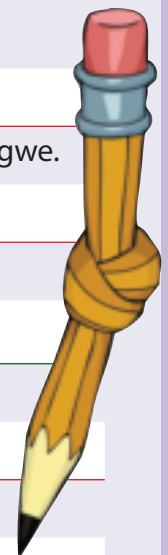
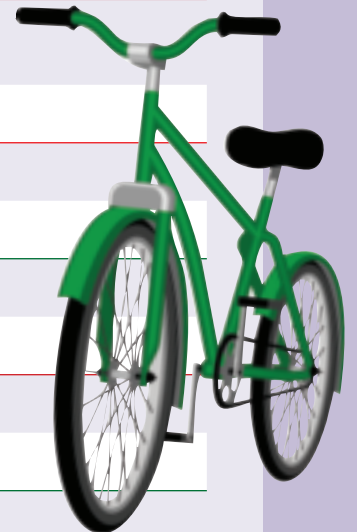
O tla wa mo paesekeleng ya gago ge o ka putla mmila ka lebelo.

O tla lla ge a ka hwetša paesekele ya mmala wo motalalerata e le mpho ya matswalo a gagwe.

Ka moka le swanetše go yo otlela kua kgole le motse.

O na le pele (bell) ka fao o tla kgona go lemoša batho ge a etla.

Pula e a na ka fao re **swanetše** go dula ka gae.

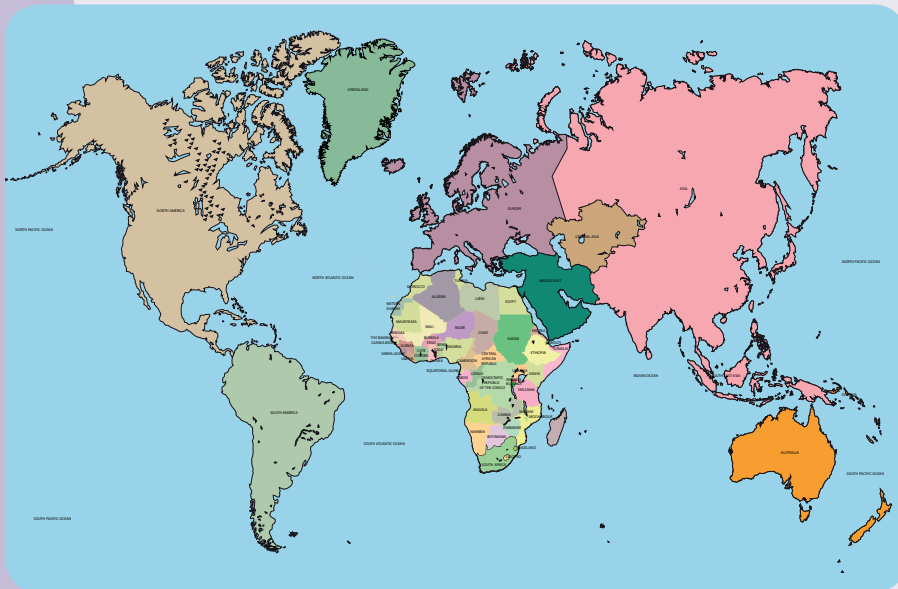
A re boleteng

Lebelela mmepe wa Afrika-Borwa. Boledišana le sehlopha sa gago ka ga profense ya lena. Boletang ka ga maina a ditoropo a profense ya lena, klaemete ya profense le dilo tše kgolo tše di gogago šedi.

A re baleng

Bjale lebelela mmepe wa lefase.

Leina la naga	Badudi ka dimilione	ka km.
Afrika-Borwa	50,59	1 221 037
Zimbabwe	12,97	390 757
Malawi	14,39	118 484
Mozambique	23,70	801 590
Algeria	37,90	2 381 741
Egepeta	83,67	1 002 000
Nigeria	162,5	923768
Uganda	34,13	241550
Argentina	40,12	2 780 400
Tšhaena	1,344 bilione	9 706 961
Hong Kong	7,18	1 104
Brazil	201,03	8 514 877
Dinaga-Kopano	313,9	9 629 091
Australia	22,32	7 692 024
New Zealand	4,48	270 467
United Kingdom	62,74	242 900

A re ngwaleng Lebelela mmepe wa Afrika-Borwa

Go na le diprofense tše kae ka Afrika-Borwa? _____

Leina la profense ya geno ke lefe? _____

Leina la motsemogolo wa profense ya lena ke lefe? _____

Ke diprofense dife tše di lego kgauswi le lewatle? _____

Na go na le dinoka profenseng ya geno. Efa maina a tšona. _____

Ke dilo dife ka profenseng ya lena tše di tanyago šedi ka tša boeti?

Bjale lebelela mmepe le dipalopalo tše dingwe tša dinaga tša lefase.

Ke naga efe ye e nago le badudi ba bantši go feta? _____

Na Egepeta e na le badudi ba bantši go feta goba ba bannyane go feta ge o e bapaetša le Hong Kong? _____

Badudi ba Dinaga-Kopano ba feta badudi ba Afrika-Borwa ka bokae?

Ke naga efe ye e lego ye nnyane go feta? _____

Na Malawi ke ye kgolo go feta goba ye nnyane go feta ge e bapetšwa le United Kingdom? _____

Ke naga efe ye e lego kgauswi go feta le Afrika-Borwa? _____

Ke naga efe ye e lego kgole go feta le Afrika-Borwa? _____

Ke naga efe ye e lego kgauswi go feta le Dinaga-Kopano? _____

Ke dinaga dife tše o naganago gore di tonya go feta? _____

Ke dinaga dife tše o naganago gore di fiša go feta? _____

A re ngwaleng Nyalanya diema tše tša sebjalebja le ditlhalošo tša tšona.

Go tšea motse ka moka go godiša ngwana.	Mathata a tlela mang le mang ka nako efe goba efe.
Pula ga e nele tlhaka ya ntlo e tee fela.	Se go bonalago go le bothata go se fihlelela bophelong bja nnete, e tle e be sona se sekaone go feta.
Moba o bose kudu mo dinokong.	Ga se bohlae go kitimela go dira selo o se wa nagana kudu ka ga sona.
Ke setlaela fela se se hlotletšago go iša ga meetse ka maoto a mabedi.	Ge o sa šomiše tsebo ye o nago le yona, o ka se letele go buna se sengwe ka yona.
Tsebo e swana le tšhengwana: ge e sa hlagolelwe, e ka se bunwe.	Motho yo mongwe le yo mongwe mo motseng o swanetše go ba le maikarabelo a go thuša go godiša ngwana.

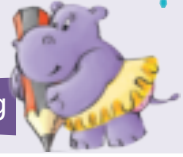

A re ngwaleng

O ile go ngwala ditemana tša go hlaola ka ga dihla tše pedi: selemo le marega. Pele o di ngwala, o swanetše o di beakanye. Go ye nngwe le ye nngwe, ngwala matlhaloši ka bontši bjo o ka bo naganago.

Gape leka go šomiša bonnyane tshwantšhišo goba tshwantšhanyo mo go ditlhalošo tša gago.

A re ngwaleng

Go beakanya

Blank writing lines for the 'Go beakanya' section.

Selemo

Blank writing lines for the 'Selemo' section.

Marega

Blank writing lines for the 'Marega' section.

A re ngwaleng

Nyalanya dika tše le ditlhalošo tša tšona.

Go ba le pelo	Go thabiša pelo ka ga sejo se sebose goba taba ya go thabiša ka morago ga taba ye mpe.
Go kgaoga pelo	Go šokwa.
Go hlatswa pelo	Go ikgotsofatša.
Go kgoka pelo	Go kgotlelela.
Go kgebiša pelo	Go se itlwaetše go duma.

Kgetha tše tharo tša dika tša ka godimo gomme o ngwale mafoko ka se sengwe le se sengwe go laetša gore o kwešiša ditlhalošo tša tšona.

Blank writing lines for the first exercise.

A re ngwaleng

Thalela dikafoko tša leina mo lefokong le lengwe le le lengwe gomme o bolele ge eba ke sediri goba sedirwa mo lefokong.

Mosadi yo mokopana o re file dijo.

Blank writing lines for the second exercise.

Bana ba bannyane ba fihlile gae ba swere dilo tše ba di thopilego diphadišanong.

Blank writing lines for the third exercise.

Ngwana yo bohlale o ithuta mmetse letšatši le lengwe le le lengwe.

Blank writing lines for the fourth exercise.

Motho yo a bolelago ka ga Tšhaena o tseba se a se bolelago.

Blank writing lines for the fifth exercise.

Mdi. Makwela yo a rutago sekolong sa Praemari sa Mamabolo o tseba go šoma le bana ba bannyane.

Blank writing lines for the sixth exercise.

A re ngwaleng

Ngwala mantšu a, ka tatelano ya maleba ya alfabete gomme ka morago o ngwale mafoko ka go šomiša a mabedi a mantšu ao.

tlwaela

tlwaelo

tlala

tlema

tlou

Blank writing lines for the seventh exercise.

Blank writing lines for the seventh exercise.

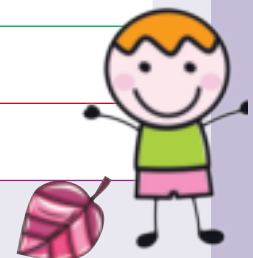
Blank writing lines for the seventh exercise.

Blank writing lines for the seventh exercise.

Blank writing lines for the seventh exercise.

Blank writing lines for the seventh exercise.

Blank writing lines for the seventh exercise.

A re boleleng

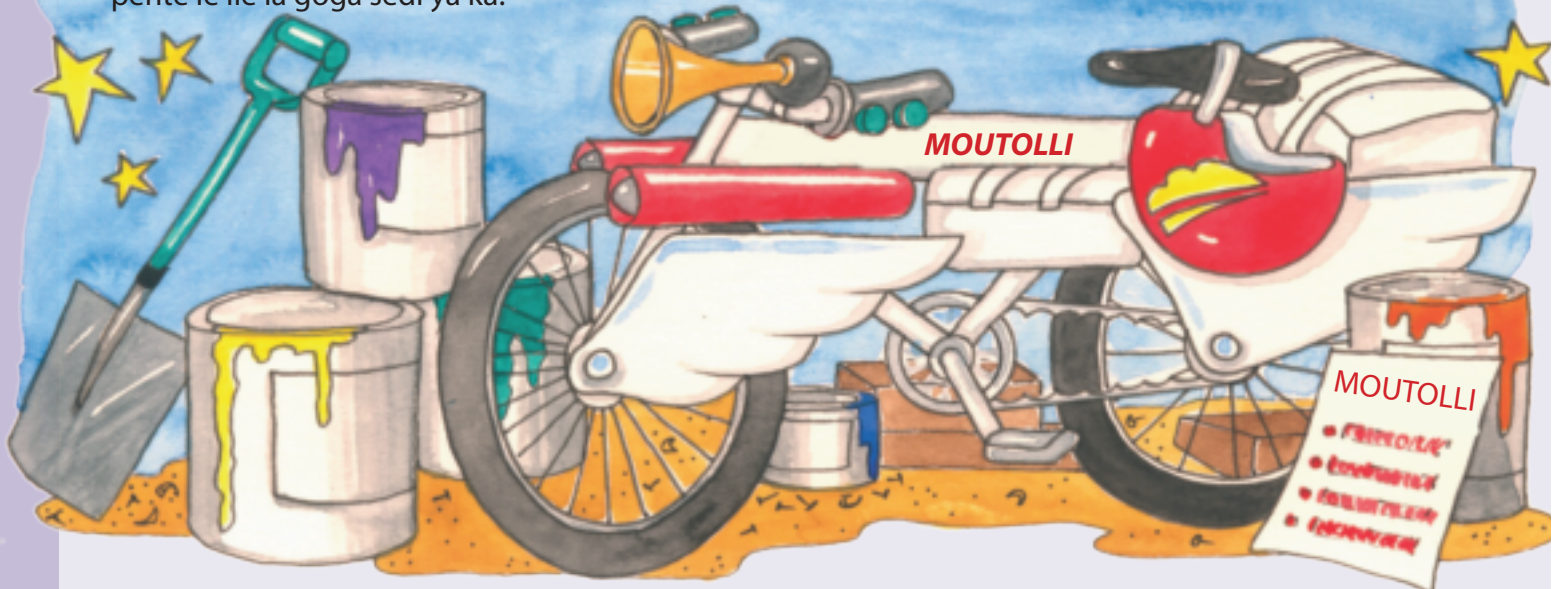
Na o tle o kwe o tennwe?
O dira eng ge o tennwe?
O dira eng go fediša go dula o tennwe?

Botša sehlopha sa gago gore o na le ditlošabodutu tša mohuta mang le gore dikgahlego tša gago ke eng.

A re baleng Bjale lebelela mmepe wa lefase.

Ke be ke na le mengwaga ye lesometee ge ke e bona la mathomo ka **karatšheng ya go se šomišwe** ya lerole ya kgale. E be e le selo se se ilego go fetola bophelo bja ka bja go leša bodutu. Mma o be a mpotša letšatši le le lengwe le le lengwe gore nka se lewe ke bodutu ge nka leka ka maatla gore ke be le kgahlego go dilo. Ka nako, ge ke bula dipuku tša morutiši wa ka yo a sa tsebego gore **a direng**, a mphile tšona ka kholofelo ya go **thibolla** mohutana wa kgahlego go nna, ke ile ka nagana gore go lewa ke bodutu mo, go ka se be bjalo go ya go ile. Ka morago ga karatšhe go be go na le paesekele. Mantšu a mahubedu a go kganya ka tlase ga sala a be a balega ka tsela ye: MOUTOLLI. Paesekele e be e kganya ka bošweu gomme e na le dikonopi tše ntši tša go makatša mo manakaneng. Leswao la go bonala gabotse le le **hlomilwego** godimo ga thini ya pente le ile la goga šedi ya ka.

MOUTOLLI

Paesekele ye ke moswananoši ka diporiki, sa mathomo o e nyaka ka nako ya maemo a tšhoganyetšo: mohlala, manakaneng (a paesekele), ka tlase ga sala, mo tselanathokwaneng, godimo mohlareng . . .

Go na le dibopego tše ntši:

- Mafego a sa phuthulogego(a mabedi morago, a mabedi pele)
- Mesebe (ye ga e bolaye, e no ba le dikolo tša go nkgga ka gare ga tšona)
- Lenakana (ge tsela e na le mekoti; go wela)
- Nakana ya sefatanaga le difounu tša ditsebe (dilo tša go meta bogolo bja lešata)
- Mekotlana ya moya le helmete ya go thibela go wa
- Dikobo le mesamelo (tša maeto a bošego)
- Dinamoneiti le khokhou ya go fiša (ye e bolokegilego ka gare ga ditšhelo (tše di bolokilwego ka ditšhelong mo (tlhakong/foreiming)
- Sebaledi sa ka potleng, pukutšatši le puku ya go thalathala
- Pharašutu
- Poraše ya meno le sešepe sa meno.

ELA HLOKO: O se ke wa šomiša sefe goba sefe sa dibopego tše di kgethilwego ka ntle le ge o tseba gore ke tša go dira eng.

Emily Labran (mengwaga 10) amantšwe

A re ngwaleng

Thala methalo go nyalanya mantšu a ka go la ngele le ditlhalošo tša ona ka go la mmagoja.

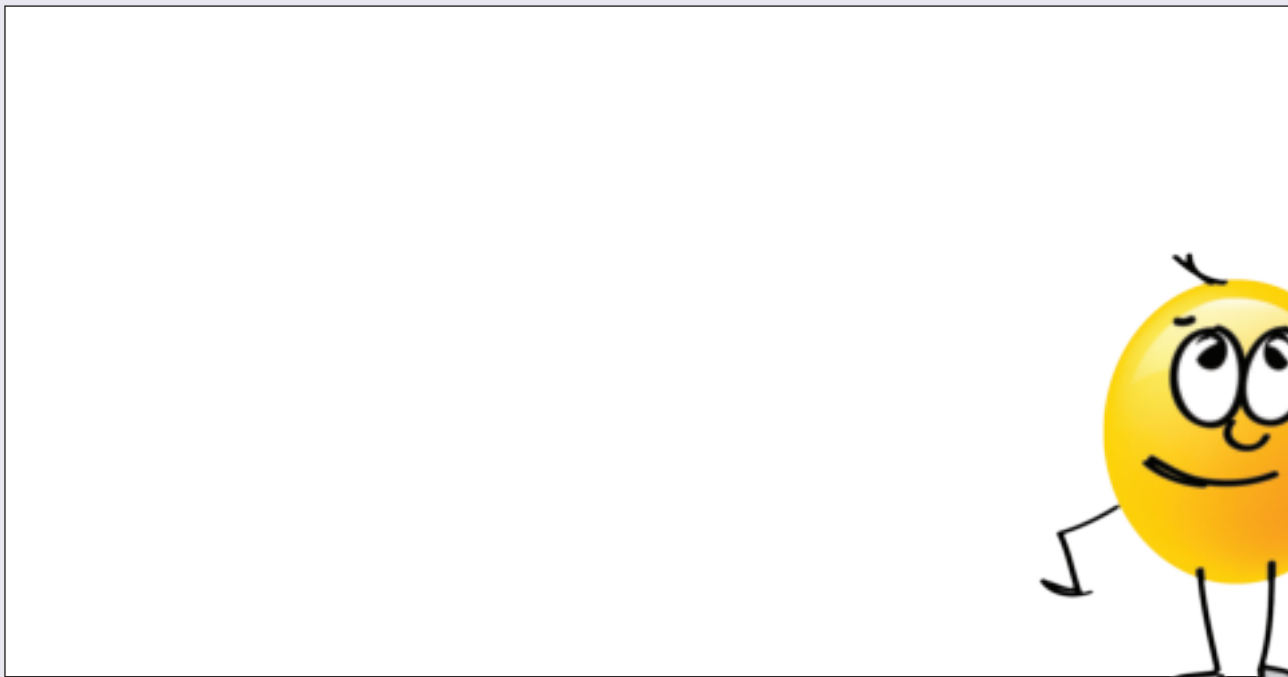
mpsha	kelo sa go meta lešata
hlobogilwe	dibetša
ntšha dihlase	thekgilwe
moswananoši	mesebo
ga e šomišwe	tšweletša
itlhoboga	e sa šomišwego
bonoši	ikgetha

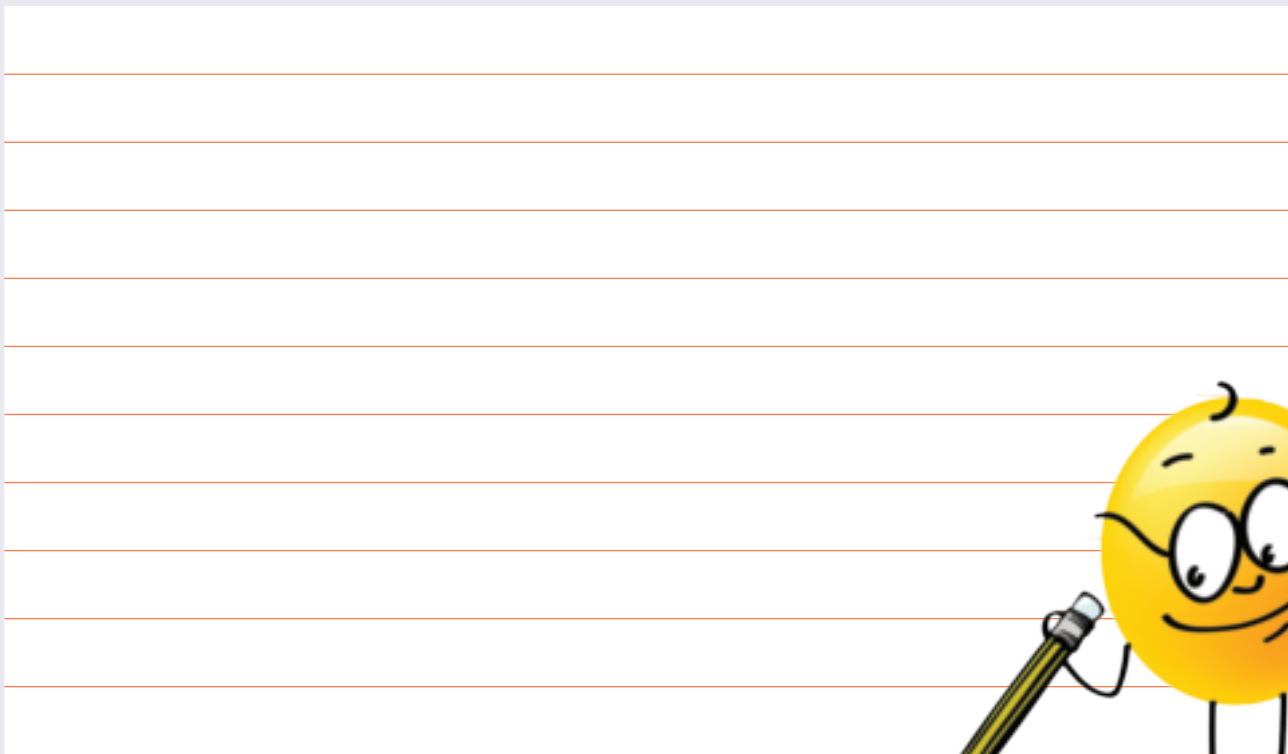
A re thaleng

Mo sekgobeng se sa mo tlase thala seswantšho sa paesekele ye o dumago go ka ba le yona.

A re ngwaleng

Bjale ngwala ditemana tše pedi tša go hlaloša ka ga paesekele ya gago.

A re ngwaleng

Ngwala sereto sa go itlhamela ka ga Afrika-Borwa, o šomiše tshwatšhanyo le tshwantšhišo.

Thoma ka go nagana ka ga ditshwantšhanyo le ditshwantšhišo tše o ka di šomišago ka ga Afrika-Borwa. Šomiša mantšu a go šalwa morago ke: "bjalo ka", goba leina la go latelwa ke "ke". Kgetha mantšu go tšwa lenaneong la ka tlase, gomme o a ngwale ka go kholomo ya gare.

thelela bjalo ka
kgang bjalo ka
homotše bjalo ka
fiša bjalo ka
golola bjalo ka

Mo go kholomo ya boraro ngwala maina a go feleletša tshwantšhanyo. Kgetha go tšwa lenaneong le goba o šomiše dikgopolo tša gago.

mollo
nku
mogolodi
mogokolodi
hlapi
katse
pudi

Ka go kholomo ya mathomo ngwala lentšu leo le bapetšwago. Kgetha go tšwa go lenaneo goba šomiša dikgopolo tša gago.

monna
mošemane
ngwana
sekepe
boati
mosadi

A re ngwaleng

Arola mantšu a go ya ka dinoko tša ona gomme o phaphathe matsogo ge o bitša lentšu le lengwe le le lengwe.

Mohlala: ma/tla/ka/di/be: dinoko tše hlano.

profense _____

theilwe _____

Mpumalanga _____

Soweto _____

Gauteng _____

Limpopo _____

*Tšhwantšhanyo ke sekapolelo se se swantšhanyago goba seo se bapišago selo se le sela ka lebaka la go nyaka go swana ka dika. Re šomiša mantšu a go swana le, bjalo ka le swana le.
Mohlala: Boati o rata maswi bjalo ka katse.
Tšhwantšhišo e bapetša dilo tše pedi ka ntle le go šomiša bjalo ka goba swana le. Yona e re selo se, se bitšwa ka sela.
Mohlala: Monna ke tau.*

Afrika-Borwa e

fiša bjalo ka Ke	bolo ya letšatši katse	leganateng la lešabašaba

A re boleleng

Lebelela seswantšho se gomme o bolele ka ga sona sehlopheng sa lena.

Mna. Tlhafi e be e le monna wa go ba le maledu a mantši. Sefahlego sa gagwe ka moka, ka ntle le phatla le mahlo le nko se be se tletše maledu a mantši. Moriri wo o lego mo sefahlegong sa Mna. Tlhafi o be o sa gole o le boleta o bile o patlame bjale ka ge o tle o be bjalo mo go banna ba nago le maledu a mantši. O gola ka dithorwana tšeo di kgomaretšego di rile thwi bjalo ka boditsi bja poraše ya go gohla manala. Mna. Tlhafi o be a hlapa sefahlego sa gagwe sa go tlala meriri gakae?

A re ngwaleng

Karabo ke LEGATEE, ke ra le ka Lamorena.

Ditedu tša ditšhila

Bjale ka ge o tseba, sefahlego se se tlwaelegilego sa go se be le maledu sa go swana le sa gago goba sa ka se no ba le **dipatso** tša ditšhila ge se sa hlapuwe ka mehla gomme ga go na selo sa go šišimiša bjalo ka sona.

Eupša sefahlego sa boya ke taba ye e sa swanego le tše dingwe ditaba. Dilo di kgomarela mo maledung, gagolo dijo. Dilo tša go swana le moro di kgona go sobelela ka gare ga maledu gomme tša dula gona moo.

Nna le wena ge re šoma ka tlhokomelo re ka ja dijo tša rena ka ntle le go wišetša dijo mo gohle, ka ntle le go phara dijo difahlegong tša rena. Eupša lebelela ka tlhokomelo, ka moso ge o bona monna wa go tlala maledu a eja dijo tša gagwe tša letena o tla lemoga gore le ge a ka bula molomo ka maatla, ga go kgonagale gore a lokele dijo, le ge e le ka lehwana le tee ka ganong ka ntle le gore tše dingwe di šalele mo ntšhuthung ya maledu.

Mna. Tlhafi o be a sa itshwenye ka go bula molomo ge a eja. Ka lebaka leo (gape ka gore ga a ke a hlapa), go no dula go na le makgolokgolo a marathana a dijo tša kgale tšeo di kgomaretšego mo maledung a a lego mo sefahlegong sa gagwe. Le ge go le bjalo e be e se marathana a agolo, ka gore o be a tlwaetše go a phumola ka bomorago bja seatla sa gagwe goba ka letsogo la hempe ya gagwe ge a dutše a eja. Eupša ge o ka lebelela ka tlhokomelo o ka kgona go bona marathana a mannyane a dilo ka moka tša go šišimiša tšeo Mna.

Tlhafi a bego a rata go di ja. Ge o ka tloga o lebelela o le kgauswi go a kgonagala gore o ka bona dilo tše kgolo tšeo a paletšwego ke go di tloša ge a iphumola, dilo tšeo di bego di le gona mowe, nako ya dikgwedikgwedi, tša go swana le tshese ye tala le dikhonofoleikisi tša mouta tša kgale goba le disaratine tša ka tshitswaneng tše sesane tše telele.

Seo ke lekago go go botša sona ke gore Mna. Tlhafi e be e le mokgalabje wa go se ithate. E be e le motho wa go šišimiša, bjalo ka ge o tla lemoga seo e se kgale.

Mongwadi ke Roald Dahl (e amantšwe)

A re ngwaleng Bala kanegelo gape ka morago o arabe dipotšišo.

Efa temana ye hlogo.

Mongwadi wa kanegelo, o theile moanegwa wa gagwe Mna. Tlhafi. Ka mantšu a gago, bolela gore o nagana gore tlhafi ke eng.

O nagana gore Mna. Tlhafi o tloga a hlwekile le gona o hlokomela mmele wa gagwe? Efa lebaka.

Go diragala eng ge batho ba go ba le maledu a ntšhuthu ba eja?

O nagana gore go diragala eng ka marathana a dijo tšeo di kgomarelago mo maledung a Mna. Tlhafi?

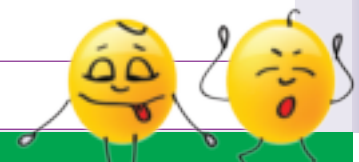
Mna. Tlhafi o be a sa ke a phumula sefahlego sa gagwe ka sebiete. O be a šomiša eng sebakeng sa sebiete?

Na o nagana gore mongwadi o rata Mna. Tlhafi? Efa lebaka.

O ka rata go dula ka ntlong ya Mna. Tlhafi? Efa lebaka.

Mongwadi o re botša gore Mna. Tlhafi o dira selo se sengwe se sebe. Ngwala temana fao o hlalošago selo se sebe seo Mna. Tlhafi a ka bego a se dirile.

A re ngwaleng

Nyalanya mantšu ao a lego ka go la ngele le mantšu goba dikafoko tše di lego ka go la mmagoja. Ngwala mantšu ao a kotofaditšwego ka pukuntšung ya gago.

ntšhuthu	di bonala mo go bodilego
diboko	botala bja go laetša go senyega
mouta	se a redimoša
thelela	setsekana sa dijo
marathana	dilo tša go kgobokana ka bontši

A re ngwaleng

O ile go ngwala kanegelo ya gago ka ga motho yo mongwe yo o mo tsebago goba motho yo o inaganelago yena. Kanegelo ya gago e swanetše go ba le bonnyane ditemana tše nne.

Sa pele beakanya kanegelo ya gago ka go šomiša mmepe wo wa monagano.

Moanegwa wa ka

Letšatšikgwedi:

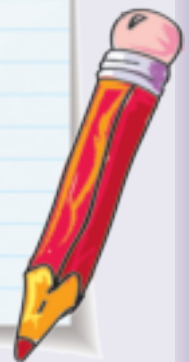

A re ngwaleng

Bjale, ngwala kanegelo ya gago. Ge o e ngwadile, kgopela mogwera wa gago gore a e bale gomme a go thuše go e rulaganya.

A large area of lined paper for writing, with a spiral binding on the left side.

Mosaeno wa morutiši

Letšatšikgwedi

Alama folaga ya go amogela

A re boleleng

Na o kile wa ka wa reka selo se o bego o nyaka go se dira gomme wa tšea sephetho sa go se latele ditaello? Botša bamphato gore e be e le eng le gore go diregile eng. Na selo seo o bego o se nyaka se tšweletše go ya le ka fao o bego o nyaka ka gona?

O kwele gore mosetsana yo mofsa o tla ka phapošing ya lena. Ka moka ga lena le kwane go mo direla folaga ya go mo amogela. Latela ditaello tše.

A re baleng

Sa mathomo dira tshwantšho ka mebala le mahuto.

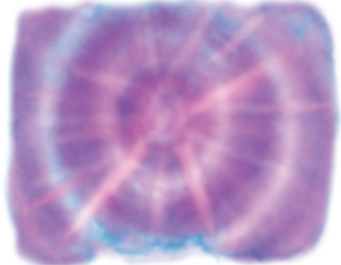

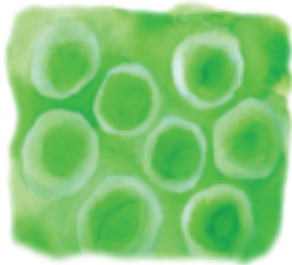

O swanetše go ba le:

- mebala ya go fapana ya tae ya mašela (tae ya meetse a go tonya)
- mapantana a raba
- ditlelafo tša raba
- dimabolo
- meetse a pompo
- setseka sa lešela le lešweu la bogolo bja sekweremetara se 1
- thapo
- mebala ye e fapanego ya diswai tša seruri
- seteipolara le diseteipolo

Se o swanetšego go se dira:

Bofa lešela la gago go ya ka paterone ye o e nyakago. Lebelela dipaterone mothalong wa mathomo wa diswantšho. Mothalo wa bobedi o go laetša ka fao o dirago dipaterone tšeo.

		
fišwa ke letšatši	methalo	didiko
		
mmabolo le mapantana a raba a mmalwa	mapantana a raba fela	dimabolo le lepantana le tee la raba wo mongwe le wo mongwe

Tswaka tae go ya ka ditaelo. Apara ditlelafo tša raba go šireletša diatla tša gago, ka ge tae e ka senya letlalo la gago. Latela dikeletšo tša **polokego**.

Bea setsekana sa lešela ka gare metsotso ye bonnyane 20.

Ge lešela le ka dula ka gare ga tae nako ye telele, le tlo ba le leso go feta gomme mmala wowe o tla tiba. Tloša lešela mo taeng gomme o le tšokotše ka meetseng a go tonya a elago go fihla ge meetse a dula a hlwekile. Ka tlhokomelo tloša diraba tša go bofa le memabolo gore o bone moakanyetšo (tisaene) wa gago.

Ga go na meakanyetšo ye mebedi ye e ka swanago! O tla hwetša ditlamorago tša go fapana ka **go hlakanya** mekgwa ye e fapanego.

Bjale ngwala molaetša

O nyaka go ngwala molaetša wo. "O amogelegile ka phapošing ya rena". Ngwala tlhaka e tee ya molaetša mo go sekwere sa gago. Šomiša dipene tša go direla mmala sa ruri o ngwale ditlhaka.

Dira lemeno la sentimetara e 1 bogodimong bja sekwereng sa gago. Le sware mo le lego gona ka disteipolo. Bea disekwere ka moka gore di dire molaetša wo o rego "O amogelegile ka phapošing ya rena". Ohla seripana sa thapo se fete ka mo memenong go hlakanya disekwere. Lekeletša molaetša.

A re ngwaleng Lebelela ditaelo.

O nyaka go dira didiko. O tla šomiša eng go di dira?

Go diragala eng ka mmala ge o bea lešela nako ye telele ka gare ga tae?

Na o ka hwetša bjang mmala wo mosehla?

Ge motho yo mongwe a ka fihla ka phapošing ya lena, o dira eng gore motho yoo a ikwe a amogelegile?

Feleletša mafoko a ka go šomiša mantšu a gago.

Tshwantšho ka mebala le mahuto di taya lešela metsotso ye 20 _____

Ba dira se ka gobane ba nyaka _____

Ge ba nyaka mmala wo o tagilego gannyane ba ka _____

Tshwantšho ka mebala le mahuto ke _____

A re ngwaleng

Nyalanya lentšu le lengwe le lengwe le le kotofaditšwego ka lelatodi la lona. Thalela lelatodi.

fapana	ntši	tee	nyaka	swana
saruri	saruri	nakwana	kgotlelela	bonagala
tee	fela	ntši	yuniti	ntoo
lerato	lethabo	lehloyo	tlhokomelo	šetle
kopanya	bopa	aroganya	hlakanya	tswaka

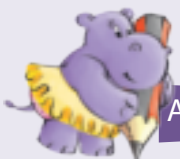

A re ngwaleng

Ngwala lenaneo la ditaelo tša go dira folaga ya go amogela. Šomiša taelo. Kgonthišiša gore ditaelo di ka tatelano ya maleba.

1. Bofaganya setseka sa lešela ka diraba tša go bofa le dimabolo.

2.

A re ngwaleng

Dira sediko go dihlogo le go meselana mo go lentšu le lengwe le le lengwe gomme o hlame mafoko ka go šomiša mantšu ao.

morutišigadi

lebatwana

sekolwana

motsana

A re ngwaleng

Thala mothalo go kopanya leina le lengwe le le lengwe la ka go la ngele go lentšu leo le amanago le lona. Ka morago ngwala mafoko ka mantšu a mararo go tšwa go la ngele.

Methonimi/Phetolaina
ke ge re šomiša leina la selo o era se sengwe seo se amanago le seo kudu.
Mohlala: "Eya ofising" fao "ofisi" e emelago leina "hlogo ya sekolo".

hlogoputswa	lesea
maleme	ANC
matsogo	dipolelo
mekgatho	bašumi
Luthuli House	motho yo a tšofetšego

A re ngwaleng

Ngwalolla mafoko a o diriša mantšu a maleba.

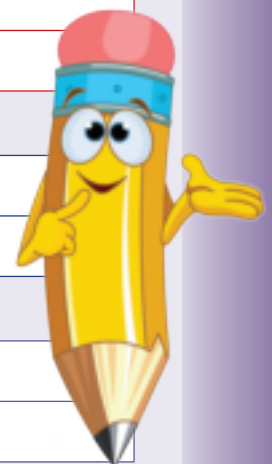
Bontši bja didirišwa (tša/tše) kgwele ya maoto ke tša mo motseng.

Kuranta e fihla mesong (e/ye) mengwe le ye mengwe ka iri ya 6.

Disangwetše tša potoro ya dimake (di/e) bose kudu.

Barutwana (di/ba) fihla dithutong ka nako.

Ofisi (ye/e) tšwaletšwe ka pela lehono.

A re boleleng

Na o kile wa dira selo ka diatla? Botša phapoši gore o dirile eng le gore o se dirile bjang.

A re baleng

PHETA YA KA YA SEEGEPETA

Seo o swanetšego go ba le sona.

- ditšhupu tša phasta
- thapo
- tšhwaana ya lešoba le legolo
- dipente tša mebala ya go fapana

Thoma ka go ripa seripana sa thapo yeo e tlogo go putla godimo ga hlogo ya gago ye e lego ya botelele bjo bo lekanego gore o ka bofa mafelelo a yona.

Bjale penta ditšhupu tša phasta gore di swane le dipheta. Baegepeta ba kgale ba be ba rata mmala wo mothekhwese. Hwetša diswantšho tša dipheta tša kgale tša Seegepeta le maseka go lebelela gore go be go šomišwa mebala ye mebjang.

Follela thapo mo tšhwaaneng ya lešoba le legolo.

Ka morago ga ge pente e omile mo godimo ga dipheta tša phasta follela pasta ka tshwanelo mo thapong go tlatša botelele bja yona. Gopola go tlogela thapo ye e itšego e se na selo mafelelong a mangwe le a mangwe a thapo. Bofaganya mafelelo o feletše pheta ya molaleng.

Mokgwa wa go dira matapola ao a hutšweditšwego

- 1 Ebola matapola a mabedi gomme e be ditsekana tše nnyane.
- 2 Khupetša matapola ka meetse gomme o a bediše metsotso ye 15 goba go fihla a eba a boleta.
- 3 Bea matapola ao a bedišitšwego ka sebjaneng le seripana sa poto, kotara ya komiki ya maswi le letswai le lennyane
- 4 Hutšwetša matapola ka sehutšwetšamatapola goba leho go fihla ge a le boleta le boreledi.

A re ngwaleng O ile go dira dilo dife tše pedi?

Na disete tše, tše pedi tša ditaello di swana ka mokgwa mang?

Na disete tše, tše pedi tša ditaello di fapana ka mokgwa mang?

Na ke disete dife tša ditaello tšeo o hwetšago di kwagala? Efa lebaka.

Na o ka apara pheta ya molaleng ya go dirwa ka ditšhupu tša phasta? Efa lebaka.

Na o ka khalara dipheta tša gago tša phasta ka mmala wo mobjang? Bolela gore ke ka lebaka la eng o ka kgetha mmala wowe.

Ke ka lebaka la eng o swanetše go tlogela thapo ye e lekanego kua mafelelong ge o dira pheta ya molaleng?

O nagana gore nepo ya go dira dingwalwa tša ditaello ke efe? Swaya tshedimošo yeo o naganago gore ke ya maleba.

- Ditaello le ditshepetšo di fa selo tlhahlo kgato ka kgato.
- Di ngwaletšwe go re thuša gore re dire selo gabotse.
- Ditaello le melawana di ka ngwalwa ka mekgwa ye e fapanego.
- Dithalwa le diswantšho di ka akaretšwa.
- Ditaello di bolela kanegelo.
- Ditaello di go botša ka ga motho yo a ngwalago ditaello.

Bjale, bolela gore ke ka lebaka la eng o nagana gore tshedimošo ye o sego wa e swaya ga se ya maleba.

A re ngwaleng

Lebelela ditaelo tša go dira phetana ya molaleng ya Seegepeta.
Ngwalolla ditaelo o šomiše mantšu a a latelago:

Sa mathomo _____

Ka morago _____

Se se latelago _____

Bofelong _____

Bjale ngwalolla tshedimošo ka tatelano ya maleba, e le ditaelo tše di nomorilwego.
Šomiša ditaelo.

1. Sega _____

A re ngwaleng

Thalela thabekutu gomme o dire sediko mo go thabenyana mo go lefoko le lengwe le le lengwe.

Ga ke nyake go ya ge wena o sa ye.

O kitimetše ka phapošing ya gagwe gore a goge mokotlana wa gagwe.

Ka ntle ga thušo ya mogwera wa ka yo mogolo nkabe ke se ka kgona go dira phetana ya molaleng ya Seegepeta.

O hutšweditše matapola ao a bego a le ka pitšeng.

O dirile phetana ya gagwe ya molaleng ka ntle gore e swane le ya Seegepeta.

A re ngwaleng

Le lengwe le le lengwe la mafoko a, le na le sekafoko sa go thekga seo se fago tshedimošo ye nngwe gape ka ga sediri. Bea fegelwana ka mathoko ohle a thabenyana.

Mosetsana wa sekolo yo a kgomaretšego mokotlana wa gagwe wa sekolo swine, o be a kitima mo phasetšeng.

Dimilione tša batho le batho ba bafsa ba ithuta go šomiša sematefounu.

Mohlare wo o bego o tekumela ka mo le ka mo o wele.

Kgopolo ya ka ya mafelelo ke go khalara pheta ya ka ya molaleng ka pente ye khubedu.

Makhutšo a dikolo ka nako ya dikgwedi tša selemo a a thabiša.

A re ngwaleng

Swaya lentšu la maleba go tšwa go dipara tša mantšu ao a lego mo fase. Ka morago, ngwala mafoko ao a lego a gago ka a mararo a mantšu ao.

mohlomongwe/mohlangmongwe

tlahlobo/hlahlobo

bjalobjalo/bjalebja

ditukišo/ditokišo

ye itšego/e itšeo

fitile/fetile

Thabe ke sehlopha sa mantšu ao a nago le sediri le lediri.

Thabe **ya go ema ka noši** e ka ema e le noši e le lefoko le le feletšego ka gore e hlama kgopolo ye e feletšego.

Mohlala: Ke opela ka pafong.

Thabenyana e na le sediri le lediri eupša ga e hlame kgopolo ye e feletšego.

Mohlala: Paesekopo **ye ke e bonego mafelelo a beke** e be e se bose go swana le dithuthupe.

Sekafoko ke sehlopha sa mantšu seo se ka emago legatong la leina. Se ka ba sediri goba sedirwa.

Mohlala: Mosetsana **yo mobotsana** o ja bogobe bja go se butšwe.

A re boleleng

Ke dijo dife tšeo o ipshinago ka go di ja?
 Botša sehlopha sa gago gore dijo tšeo tša gago tša
 mmamoratwa di apeiwa bjang.
 Efa ditaelo tše di kwagalago.
 Na bohle mo sehlopheng sa gago ba kwešišitše ditaelo tša
 gago?

Mogodu wa gago ga o na selo, ka fao, o romela molaetša go bjoko bja gago wo o rego, "Ga ke na selo, ke bile ke swerwe ke tlala!" Bjoko bja gago **ka** **A re baleng** **bjako**, bo romela molaetša go mmele ka moka, wo o rego: "Ke nako ya dijo tša letena. Sepela o ye go ja dijo tša gago gore mogodu wa gago o se hlwe o sa swerwe ke tlala." Maoto a gago a go romela bohlapelong gore o hlape diatla tša gago gomme o ye khitšhing, o je. A kobega mo matolong gore o kgone go dula tafoleng. Mahlo a gago a bona dijo tše di lego tafoleng; nko ya gago e dupelela dijo, gomme bjoko bo re go mogodu, "Fela o dule o letile. Diyo di a tla." Mogodu ka mokgwa wo o thakgetšego ka gona, o ikgama ka **tetelo**. O kwa go ikgama, gomme o a tseba gore tlala e go swere bjang.

Bjoko bo bona dijo mo poleiting ya gago, gomme bja romela molaetša go mogodu wa gago. Legano la gago le thoma go ba le **mare**, ka fao o a metša, gomme mogodu wa gago o thakgala le go feta. Bjoko bja gago bjale bo swere mošomo wa go botša ditho tše di fapanego tša mmele wa gago gore di dire eng ka yona nako yeo. Matsogo a gago a a šutha gore o kgone go topa thipa le foroko. Diatla tša gago di a šutha gore o ripe dijo gore di be ditsekana. Matsogo a gago a iša dijo ka molomong wa gago. O sohla dijo ka meno a gago, mola leleme la gago le latswa dijo gore le "kwe" ditatso tša go fapana: tatso ya swikiri, ye bohla, ya letswai le ya go baba. Leleme la gago le pshikološa dijo ka molomong wa gago, go kgonthišiša gore dijo di boleta, le gona ke tše nnyane kudu gore di ka metšwa. Mogolo wa gago o iša dijo ka mogodung wa gago, woo o di šilago gore di be tše nnyane gore di ka tseba ka maleng, ka morago go ditho tše di fapanego tša mmele wa gago.

Ka dinako tše ka moka, ge o dutše o dira dilo tše ka moka, o ka fela o bolela, o theeletša, o lebelela o bile o ekwa. Maswafo a gago a hemela moya ka ntle le ka gare, pelo ya gago e a pompa, gomme madi a gago a ya dithong ka moka tša mmele. Bjoko bja gago bo swana le mohlahli wa okhetara ye kgolo, ye botse ya dikarolo ka moka tša mmele wa gago ka moka di kgonthišiša gore dilo ka moka di šoma mmogo.

A re ngwaleng Araba dipotšišo tše di lego mabapi le temana.

Hlaloša gore go diragala eng ka mogodu wa gago ge o swerwe ke tlala.

Bjoko bja gago bo swana bjang le mohlahlhi wa okhesetara?

Ngwala dilo tše di fapanego tše o ka di dirago ge o dutše o eja.

“Mmele wa gago ke okhesetara” ke tshwantšhišo. Mmele wa gago o bapetšwa le okhesetara ka ntle le go šomiša “bjalo ka” goba “swana le”. Fetolela tshwantšhišo ye gore e be tshwantšhanyo gomme o e šomiše mo lefokong la gago.

O nagana gore go diragala eng ge tše dingwe tša ditho tša mmele wa gago di ka se šome gabotse ka gore ga o di hlokomele?

Bala setsopolwa gape gomme o ngwale tshedimošo yeo e thomago ka nako ya ge o thoma go hlapa diatla tša gago. Ngwala sete yeo ya gago ya ditaelo. O se ke wa lebala go nomora ditaelo tša gago le go šomiša modirišotaelo. Re go diretše ditaelo tše pedi.

1.	Hlapa diatla tša gago!
2.	Dula fase mo tafoleng!
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	

Lenanetekolo

KE KGONA GO	😊	😞
bolela ka ga go se latele ditaelo		
bala ditaelo		
araba dipotšišo		
go fa dikgopolo		
feleletša mafoko		
šupa malatodi		
ngwala ditaelo ka mekgwa ya go fapana		
šomiša modirišotaelo		
šupa dihlogo le meselana		
hlama mafoko		
šomiša phetolaina		
ngwalolla mafoko gomme ka kgetha lekgokedi la maleba		
šupa diphapano magareng ga dingwalwa		
bolela gore ke sefe sa dingwalwa tše pedi seo se kwagalago go feta se sengwe, le go fahlela maemo a ka		
šupa maikemišetšo a dingwalwa tša taelo		
šupa thabekutu le dithaben yana		
šupa dikafoko		
peleta mantšu ka tsela ye e nepagetšego		
fa ditaelo tša go kwagala		
ngwala dintlhakgakollo ge o beakanyetša go ngwala ditaelo		
hlaloša ka ga dikanegelo tša go fapana tše ke ratago go di bala		
hlama mmepe wa monagano, go beakanyetša le go ngwala kanegelo		

O yo bohlokwa.
Mmele wa gago o bohlokwa.
Mmele wa gago ke wa gago fela!

**GO SE BE
 MOTHO
 yo a
 kgwathago
 Maponapona
 a gago.**

O swanetše go botša yo mongwe ge motho yo mongwe a kgwatho maponapona a gago.

O swanetše go botša yo mongwe ge motho yo mongwe a dira gore o dire dilo tše o sa nyakego go di dira.

Bao o swanetšego go ba leletša mogala ge o nyaka thušo:

Mogala wa Tšhireletšo ya bana: 0800 05 55 55

Mogala wa Maphodisa wa Thibelo ya Bosenyi: 086 00 10111

Mogala wa Maphodisa wa tšhoganyetšo: 10111

Mogala wa Thušo go Batho: 0861 322 322

Yuniti ya Tšhireletšo ya Bana: 012 393 2359/2362/2363

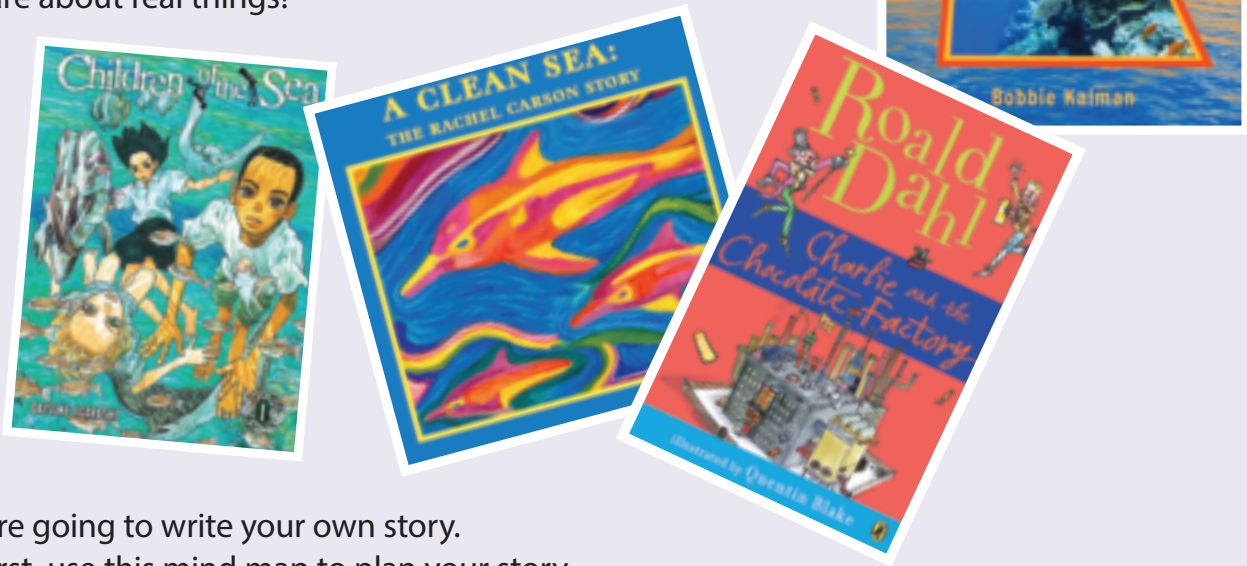
Preparing to write a story

What stories do you like to read?

Tell your friend what kind of story you like the most.

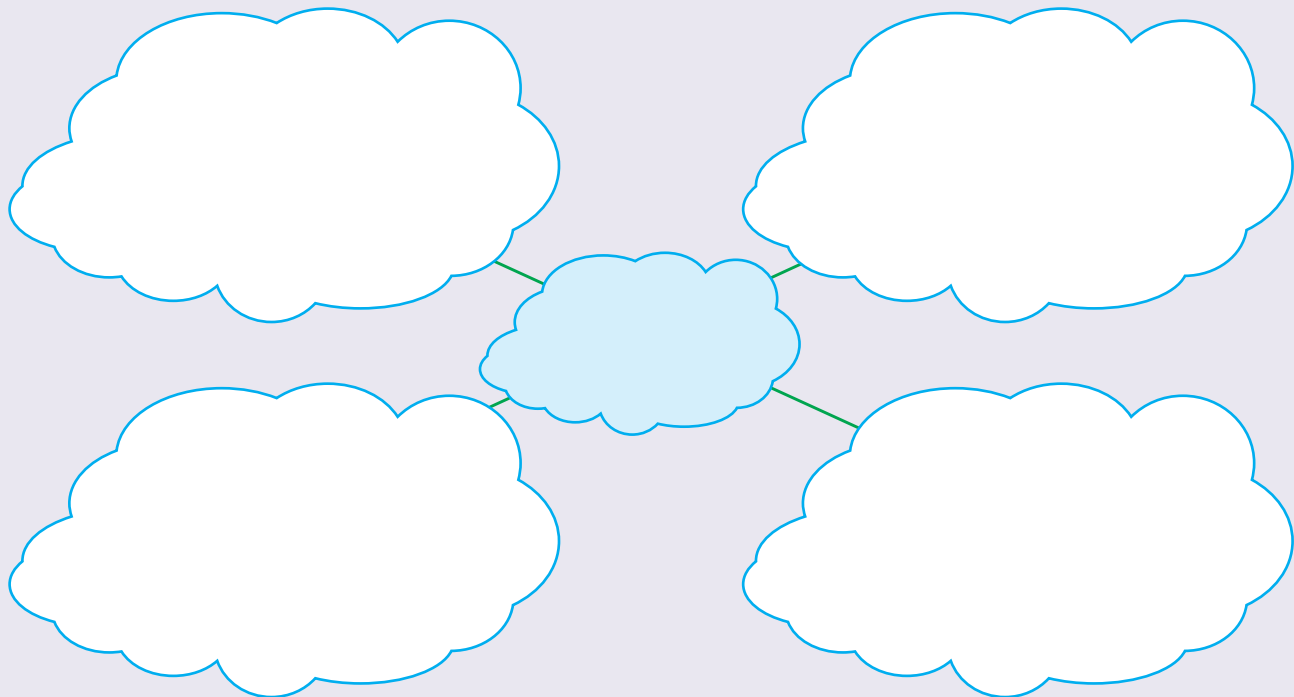
Do you like fairy tales? Or perhaps you like stories about famous people?

Do you like stories about different places? Or do you prefer stories that are about real things?

You are going to write your own story.

But first, use this mind map to plan your story.

Let's write a story

Talk to your friend about a story you really liked.

Talk about the characters in the story.

Say what you liked most about the story.

Did the story give you information?

Write a summary of your own story.

What will it be about?

Blank writing area with horizontal dashed lines for a summary of your own story.

Who will your main characters be?

Blank writing area with horizontal dashed lines for identifying main characters.

What information will you give?

Blank writing area with horizontal dashed lines for providing information about the story.

Fun

Cut out the next page. Make a book. On the cover, write the title of the book.
Put your name under the title, because you are the writer. Draw a picture on the cover.
Now write your story with a beginning, a middle and an end.

BACK COVER

ABOUT THE WRITER

Write your name here.

Write your age here.

Write where you live.

8

STEP 4. cut on the solid line after you have stapled your book

COVER

Draw a picture here.

Write the name of the book here.

Fill in your name (you are the writer).

1

STEP 1: fold on the dotted line

5

Continue with your story here.

Draw a picture here.

4

Continue with your story here.

Draw a picture here.

STEP 2: fold on the dotted line STEP 3: Staple on this side

Draw a picture here.

Start writing your story here and go on to page 3.

2

3

Write the middle of your story here and on page 4.

Draw picture here.

Draw a picture here.

Continue with your story here.

7

9

Say what happens at the end of your story here and on page 7.

Draw picture here.